

Henna Peltonen

**TIEDONHAUN VERKKO-OPETUKSEN KEHITTÄMISTARPEIDEN KARTOITUS
LAPPEENRANNAN TIEDEKIRJASTOSSA**

Case: Tiedonhaku -verkko-opintojakso

**TIEDONHAUN VERKKO-OPETUKSEN KEHITTÄMISTARPEIDEN KARTOITUS
LAPPEENRANNAN TIEDEKIRJASTOSSA**

Case: Tiedonhaku -verkko-opintojakso

Henna Peltonen
Opinnäytetyö
Kevät 2017
Kirjasto ja tietopalvelun
tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Kirjasto- ja tietopalvelun tutkinto-ohjelma

Tekijä: Henna Peltonen

Opinnäytetyön nimi: Tiedonhaun verkko-opetuksen kehittämistarpeiden kartoitus Lappeenrannan tiedekirjastossa – Case: Tiedonhaku -verkko-opintojakso

Työn ohjaaja: Ulla Virranniemi

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Kevät 2017

Sivumäärä: 78 + 11

Tämä opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Lappeenrannan tiedekirjastolle, joka on Lappeenrannan teknillisen yliopiston (LUT) ja Saimaan ammattikorkeakoulun yhteiskirjasto. Opinnäytetyön tarkoituksena oli kartoittaa Lappeenrannan tiedekirjaston Saimaan ammattikorkeakoululle tarjoaman tiedonhaun verkko-opetuksen kehittämistarpeita. Kehittämistarpeiden kartoitus tehtiin selvittämällä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien näkemyksiä ja kokemuksia kirjaston tuottamasta Tiedonhaku -verkko-opintojaksosta. Verkko-opintojakson tarkoituksena on perehdyttää uudet opiskelijat kirjaston käyttöön ja tiedonhaun perusteisiin. Tutkimustulosten pohjalta pyrittiin nostamaan esiin kehittämiskohteita ja -ehdotuksia, joiden avulla kirjasto voi kehittää ammattikorkeakoululle tarjoamaansa tiedonhaun verkko-opetusta.

Työn tietoperustassa käsitellään aluksi Lappeenrannan tiedekirjastoa ja tutkimuksen kohteena olevaa Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa. Tämän jälkeen käsitellään tiedonhakua, informaatiolukutaitoa sekä informaatiolukutaidon opetusta ammattikorkeakoulukirjastojen näkökulmasta. Lopuksi tarkastellaan verkko-opetusta ja informaatiolukutaidon verkko-opetusta korkeakoulukirjastoissa.

Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena, jossa käytettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen aineisto kerättiin verkkokyselyllä Tiedonhaku -verkko-opintojaksolle osallistuneilta opiskelijoilta ja teemahaastattelulla opettajilta, joiden opettamiin opintojaksoihin verkko-opintojakso oli sisältynyt. Kyselyssä ja teemahaastattelussa selvitettiin opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia ja näkemyksiä koskien verkko-opintojakson toteutusta ja sisältöä, ajoitusta ja hyödyllisyyttä sekä pyydettiin ehdotuksia siitä, miten verkko-opintojaksoa voisi kehittää. Lisäksi opettajilta selvitettiin, olisiko tällä hetkellä kaikille aloille yhteistä verkko-opintojaksoa tarvetta räätälöidä alakohtaisesti. Määrällinen kyselyaineisto analysoitiin käyttämällä tilastollisia menetelmiä. Laadullisen kyselyaineiston ja laadullisen haastatteluaineiston analyysimenetelmänä käytettiin sisällönanalyysiä.

Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden ja opettajien antamat arviot verkko-opintojakson toteutuksesta ja sisällöstä olivat pääosin positiivisia. Verkko-opintojakso koettiin hyödylliseksi ja sen ajoitusta opintojen alussa pidettiin sopivana. Tulosten perusteella verkko-opintojakso olisi hyvä pitää ainakin suurimmaksi osaksi yleisluonteisena, joskin tietokantojen osalta sitä voitaisiin räätälöidä alakohtaisesti. Tulokset viittaisivat siihen, että tietokantojen ja hakupalvelujen käytössä voitaisiin antaa enemmän opastusta ja verkko-opintojakson oppimateriaalia voitaisiin kehittää selkeämmäksi, helppokäyttöisemmäksi ja visuaalisemmaksi.

Asiasanat: informaatiolukutaito, tiedonhaku, verkko-opetus, verkkokurssit, korkeakoulukirjastot, ammattikorkeakoulut

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Library and Information Services

Author: Henna Peltonen

Title of thesis: Study on the Development Needs of the Online Information Literacy Instruction at Lappeenranta Academic Library – Case: Online Course “Information Searching”

Supervisor: Ulla Virranniemi

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2017 Number of pages: 78 + 11

This thesis was commissioned by Lappeenranta Academic Library, the joint library of the Lappeenranta University of Technology (LUT) and Saimaa University of Applied Sciences (Saimaa UAS). The aim of the thesis was to study the development needs of the online information literacy instruction the Academic Library offers to the students of Saimaa UAS. The development needs were studied by gathering the views and experiences the students and teachers have on the “Information Searching” online course. The objective of the online course is to introduce the new students to library services and to the basics of information retrieval. The aim was that the results of the study could be used to give the Academic Library development suggestions which it can use when developing the online information literacy instruction for the students of Saimaa UAS.

The theoretical background of the thesis deals with the following topics: Lappeenranta Academic Library, “Information Searching” online course, information retrieval, information literacy and information literacy instruction at universities of applied sciences libraries, online instruction and online information literacy instruction at academic libraries.

The thesis was carried out as a case study using both qualitative and quantitative research methods. The data of the study were gathered from the students participating the online course by using an online survey. In addition, semi-structured interviews were used to gather data from the teachers who had taught courses into which the online course was integrated. The survey and the interviews dealt with the implementation, content, timing and usefulness of the online course. The teachers were also asked whether they think there is a need to tailor the online course to fit the specific needs of different fields of study. The quantitative survey data were analyzed using statistical methods. The qualitative survey data and the qualitative interview data were analyzed using content analysis.

Based on the results, the students and teachers’ views and experiences on the implementation and content of the online course were mainly positive. The online course was considered useful and its timing in the beginning of the studies was considered convenient. The results suggest that the online course should provide general guidelines, although it could be tailored on the part of the databases. The results also indicate that more guidance could be given on the use of databases and search services and that the learning material could be clearer, more visual and easier to use.

Keywords: information literacy, information retrieval, online instruction, online course, academic libraries, polytechnics

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	7
2	LAPPEENRANNAN TIEDEKIRJASTO	9
	2.1 Kirjaston kehysorganisaatiot.....	10
	2.2 Kirjaston tarjoama informaatiolukutaidon opetus.....	10
3	CASE: TIEDONHAKU -VERKKO-OPINTOJAKSO	13
	3.1 Tausta	13
	3.2 Toteutus ja sisältö	14
	3.3 Ajoitus ja integrointi muuhun opetukseen	16
4	TIEDONHAKU OSANA TIEDONHANKINTAA.....	18
	4.1 Tiedonhankinta.....	18
	4.2 Tiedonhaku.....	19
5	INFORMAATIOLUKUTAIDON OPETUS	22
	5.1 Informaatiolukutaito	22
	5.2 Informaatiolukutaito ammattikorkeakoulussa.....	24
	5.3 Informaatiolukutaidon opetus ammattikorkeakoulukirjastossa.....	25
6	VERKKO-OPETUS INFORMAATIOLUKUTAIDON OPETUKSESSA.....	28
	6.1 Verkko-opetus	28
	6.2 Laadukas verkko-opetus	30
	6.3 Informaatiolukutaidon verkko-opetus korkeakoulukirjastossa.....	31
7	TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	33
	7.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset.....	33
	7.2 Tapaustutkimus	34
	7.3 Aineiston keruu ja analyysi	36
	7.3.1 Kysely opiskelijoille	36
	7.3.2 Opettajien teemahaastattelut	39
8	TUTKIMUSTULOKSET	42
	8.1 Kyselyn tulokset	42
	8.1.1 Vastaajien taustatiedot.....	43
	8.1.2 Verkko-opintojakson toteutus ja sisältö.....	44
	8.1.3 Verkko-opintojakson ajoitus	52
	8.1.4 Verkko-opintojakson hyödyllisyys	53

8.2	Teemahaastattelujen tulokset.....	54
8.2.1	Haastateltavien taustatiedot.....	55
8.2.2	Verkko-opintojakson toteutus ja sisältö.....	55
8.2.3	Verkko-opintojakson ajoitus.....	58
8.2.4	Verkko-opintojakson hyödyllisyys.....	58
8.2.5	Verkko-opintojakson alakohtainen räätälöinti.....	59
9	JOHTOPÄÄTÖKSET.....	60
10	POHDINTA.....	66
LÄHTEET	70
LIITTEET	79

1 JOHDANTO

Monet korkeakoulukirjastot ovat kasvavien opiskelijamäärien ja rajallisten opetusresurssien takia siirtäneet tarjoamaansa tiedonhaun opetusta verkkoon. Näin on toimittu myös Lappeenrannan tiedekirjastossa, joka tarjoaa tiedonhaun verkko-opetusta sekä Lappeenrannan teknillisen yliopiston että Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Lappeenrannan teknillisen yliopiston opiskelijoille tiedonhaun verkko-opetusta on tarjottu jo vuodesta 2001. Syksyllä 2015 Lappeenrannan tiedekirjasto otti käyttöön myös Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoille suunnatun Tiedonhaku-verkko-opintojakson, jonka tarkoituksena on perehdyttää uudet opiskelijat kirjastonkäyttöön ja tiedonhaun perusteisiin. Verkko-opintojakson suoritukseen kuuluu tutustuminen ammattikorkeakoulun Moodle-oppimisolustalla olevaan itseopiskelumateriaaliin, itseopiskelumateriaalin perustuvien oppimistehtävien tekeminen hyväksytysti sekä kirjastopassin suorittaminen kirjaston järjestämässä kirjastopassiopastuksissa.

Tässä opinnäytetyössä selvitettiin Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien näkemyksiä ja kokemuksia Tiedonhaku-verkko-opintojaksosta. Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Lappeenrannan tiedekirjaston Saimaan ammattikorkeakoululle tarjoaman tiedonhaun verkko-opetuksen mahdollisia kehittämistarpeita. Tutkimuksen tulosten pohjalta esitettiin verkko-opintojaksoa koskevia kehittämiskohteita ja -ehdotuksia, joiden avulla kirjasto voi kehittää ammattikorkeakoululle tarjoamaansa tiedonhaun verkko-opetusta. Opinnäytetyö tehtiin toimeksiantona Lappeenrannan tiedekirjastolle.

Opinnäytetyön aloitushetkellä Tiedonhaku-verkko-opintojakso oli ollut käytössä vasta reilun vuoden, eikä siitä ollut vielä kerätty palautetta Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoilta ja opettajilta. Aika nähtiin otokselliseksi sen selvittämiseksi, miten verkko-opintojakso oli otettu vastaan ja miten verkko-opintojaksoa voitaisiin kehittää edelleen.

Oma kiinnostukseni työn aihetta kohtaan heräsi jo Lappeenrannan tiedekirjastossa suorittamani ammattiharjoittelun aikana. Harjoittelun aikana pääsin tutustumaan kirjaston järjestämään tiedonhaun verkko-opetukseen, osallistumaan kirjaston pitämien kirjastopassiopastuksien järjestämiseen sekä laatimaan palautekyselyn Tiedonhaun perusteet-verkko-opintojakson suorittaneille Lappeenrannan teknillisen yliopiston opiskelijoille.

Opinnäytetyö toteutettiin tapaustutkimuksena, jossa käytettiin sekä laadullista että määrällistä tutkimusmenetelmää. Tutkimuksen aineisto kerättiin verkkokyselyllä Tiedonhaku -verkko-opintojaksoille osallistuneilta opiskelijoilta ja teemahaastatteluilla opettajilta, joiden opettamiin opintojaksoihin verkko-opintojakso oli sisältynyt. Määrällinen kyselyaineisto analysoitiin käyttämällä tilastollisia menetelmiä. Laadullisen kyselyaineiston ja laadullisen haastatteluaineiston analyysimenetelmänä taas käytettiin sisällönanalyysiä.

Kyselyssä ja teemahaastatteluissa selvitettiin opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia ja näkemyksiä koskien verkko-opintojakson toteutusta, sisältöä, ajoitusta ja hyödyllisyyttä sekä pyydettiin ehdotuksia siitä, miten verkko-opintojaksoa voisi kehittää. Lisäksi opettajilta selvitettiin, olisiko tällä hetkellä kaikille aloille yhteistä verkko-opintojaksoa heidän mielestään tarvetta räätälöidä alakohdista.

Opinnäytetyön tietoperustassa esitellään aluksi Lappeenrannan tiedekirjastoa ja sen tarjoamaa informaatiolukutaidon opetusta sekä tutkimuksen kohteena olevaa Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa. Seuraavaksi tarkastellaan tiedonhaun käsitettä ja tiedonhakua tiedonhankinnan osana. Tämän jälkeen käsitellään informaatiolukutaidon käsitettä ja informaatiolukutaidon opetusta erityisesti ammattikorkeakoulukirjastojen näkökulmasta. Lopuksi tarkastellaan verkko-opetusta ja siihen liittyviä tämän työn kannalta keskeisiä käsitteitä verkko-oppimisympäristö, oppimisalusta, verkko-kurssi, verkko-oppimateriaali ja oppimistehtävä sekä käsitellään informaatiolukutaidon verkko-opetusta korkeakoulukirjastoissa.

2 LAPPEENRANNAN TIEDEKIRJASTO

Lappeenrannan tiedekirjasto on Lappeenrannan teknillisen yliopiston (*Lappeenranta University of Technology*, myöhemmin LUT) ja Saimaan ammattikorkeakoulun (*Saimaa University of Applied Sciences*, myöhemmin Saimaan AMK) yhteiskirjasto. Se on Etelä-Karjalan ainoa tieteellinen kirjasto ja yksi Suomen EU-talokirjastoista. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2017b, viitattu 7.1.2017.) Kehysorganisaatioidensa opiskelijoiden ja henkilökunnan lisäksi se palvelee myös yrityksiä ja yksityishenkilöitä. Kirjaston päätoimipiste, Skinnarilan kampuskirjasto, sijaitsee LUT:n ja Saimaan AMK:n yhteisellä kampuksella Lappeenrannan Skinnarilassa ja sivutoimipiste, Linnalan kampuskirjasto, Saimaan AMK:n kampuksella Imatran Linnalassa. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016f, viitattu 5.9.2016; Lappeenrannan tiedekirjasto 2017d, viitattu 7.1.2017.) Kirjastossa on yhteensä 17 työntekijää, josta 16 työskentelee Skinnarilan ja yksi Linnalan kampuskirjastossa (Talikka, sähköpostiviesti 21.11.2016). Vuonna 2015 kirjaston kehysorganisaatioissa oli yhteensä noin 8 100 tutkinto-opiskelijaa ja 1 200 työntekijää. LUT:ssa oli noin 4 900 tutkinto-opiskelijaa ja 900 työntekijää ja Saimaan AMK:ssa noin 3 200 tutkinto-opiskelijaa ja 300 työntekijää. (LUT 2016a, viitattu 5.9.2016; Saimaan AMK 2016d, 21, 27.)

Lappeenrannan tiedekirjasto aloitti toimintansa syksyllä 2011. Sen edeltäjät, Lappeenrannan teknillisen yliopiston kirjasto ja Saimaan ammattikorkeakoulun kirjasto yhdistyivät, kun Saimaan AMK siirsi Lappeenrannan toimipisteensä samalle kampukselle LUT:n kanssa. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016f, viitattu 5.9.2016.) Hallinnollisesti Lappeenrannan tiedekirjasto on LUT:n erillislaitos ja sen toiminta pohjautuu yliopiston strategiaan. Kaikki kirjaston työntekijät ovat yliopiston palveluksessa. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2015, viitattu 5.9.2016.)

Kirjaston kokoelmat käsittävät sekä painettua että elektronista aineistoa LUT:n ja Saimaan AMK:n opetus- ja tutkimusaloilta (Lappeenrannan tiedekirjasto 2012, viitattu 5.9.2016.) Tiedot kirjaston kokoelmiin kuuluvista aineistoista löytyvät kirjaston kolmesta Finna-hakupalvelusta: Wilma Finnasta, josta löytyvät kirjaston omat kokoelmat sekä LUT Finnasta ja Saimia Finnasta, joista löytyvät kirjaston omien kokoelmien lisäksi myös organisaatiokohtaiset elektroniset aineistot (Lappeenrannan tiedekirjasto 2017c, viitattu 7.1.2017).

Kokoelmien lisäksi kirjaston palveluihin kuuluvat muun muassa lainauspalvelut, tietopalvelu, kaukopalvelu ja informaatiolukutaidon opetus (Lappeenrannan tiedekirjasto 2012, viitattu 5.9.2016).

Kirjasto tarjoaa asiakkailleen myös erilaisia työskentelyyn soveltuvia työpisteitä, ryhmätyötiloja ja tutkijanhuoneita. Lisäksi asiakkailta on käytettävissään tietokoneita, tulostimia ja skannereita. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016g, viitattu 5.9.2016.)

2.1 Kirjaston kehysorganisaatiot

Lappeenrannan teknillinen yliopisto

Lappeenrannan teknillinen yliopisto on vuonna 1969 perustettu tiedeyliopisto, joka tarjoaa koulutusta tekniikassa ja kauppatieteissä (LUT 2016d, viitattu 3.12.2016). Yliopiston kandidaattiohjelmista valmistuvien tutkintonimikkeet ovat kauppatieteiden ja tekniikan kandidaatti ja maisteriohjelmista valmistuvien kauppatieteiden maisteri ja diplomi-insinööri (LUT 2016b, viitattu 3.12.2016). Jatkotutkintona voi suorittaa tekniikan ja kauppatieteiden lisensiaatin tutkinnon sekä tekniikan, kauppatieteiden ja filosofian tohtorin tutkinnon (LUT 2016c, viitattu 3.12.2016).

Saimaan ammattikorkeakoulu

Saimaan ammattikorkeakoulu on Lappeenrannassa ja Imatralla toimiva monialainen ammattikorkeakoulu, joka tarjoaa koulutusta viidellä alalla: sosiaali- ja terveysalalla, tekniikassa, liiketaloudessa, hotelli- ja ravintola-alalla sekä kulttuurissa kuvataiteen alalla (Saimaan AMK 2016b, viitattu 5.9.2016). Ammattikorkeakoulun nuorten koulutusohjelmista valmistuu ensihoitajia, fysioterapeuteja, sairaanhoitajia, sosionomeja, terveydenhoitajia, insinöörejä, tradenomeja, restonomeja ja kuvataiteilijoita. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavia koulutusohjelmia on 14, joista kolme on englanninkielisiä. (Saimaan AMK 2016a, viitattu 12.10.2016.) Ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavia koulutusohjelmia on seitsemän, joista yksi on englanninkielinen (Saimaan AMK 2016e, viitattu 17.10.2016). (Katso liite 1.) Tutkintoon johtavan koulutuksen lisäksi Saimaan ammattikorkeakoulu tarjoaa avointa ammattikorkeakouluopetusta, erikoistumis-, täydennys- ja henkilöstökoulutusta sekä ammattikorkeakouluopintoihin valmentavaa koulutusta maahanmuuttajille (Saimaan AMK 2016c, viitattu 17.11.2016).

2.2 Kirjaston tarjoama informaatiolukutaidon opetus

Lappeenrannan tiedekirjaston tavoitteena on edistää informaatiolukutaitoa ja tukea elinikäistä oppimista (Lappeenrannan tiedekirjasto 2015, viitattu 5.9.2016). Kirjasto tarjoaa informaatiolukutaidon opetusta LUT:n ja Saimaan AMK:n opiskelijoille opintojen eri vaiheissa. Opetusta tarjotaan

lähi- ja verkko-opetuksena sekä suomen että englannin kielellä. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2014, viitattu 21.9.2016.) Myös korkeakoulujen henkilökunnille järjestetään lyhyitä tiedonhakuun liittyviä tietoisuuksia ja laajempia järjestelmäkohtaisia koulutuksia (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016i, viitattu 12.10.2016). Opetuksesta vastaa kuusi informaattikkoa, joista kaikki ovat pedagogisesti päteviä opettamaan molempien korkeakoulujen opiskelijaryhmiä (Savolainen, sähköpostiviesti 1.9.2016; Talikka, sähköpostiviesti 21.11.2016). Vuonna 2015 kirjastossa annettiin opetusta yhteensä 161,5 tuntia kaikkiaan 3 602 osallistujalle (Kansalliskirjasto 2016, viitattu 7.10.2016). LUT:lle annettiin opetusta 94 tuntia ja opetukseen osallistui 2 252 henkilöä. Saimaan AMK:lle annettiin opetusta 67,5 tuntia ja opetukseen osallistui 1 350 henkilöä. (Heikkanen-Vainikka, sähköpostiviesti 12.10.2016.)

Kirjasto järjestää kirjastonkäytön opastusta LUT:n ja Saimaan AMK:n uusille opiskelijoille jokaisen lukuvuoden alussa (Lappeenrannan tiedekirjasto 2014, viitattu 21.9.2016). Opastukset toteutetaan niin sanottuina kirjastopassiopastuksina, joiden aikana opiskelijat suorittavat kirjastopassin (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016a, viitattu 23.10.2016). Kirjastopassin suorittaminen on osa kirjaston Saimaan AMK:lle ja LUT:lle tuottamien Tiedonhaku ja Tiedonhaun perusteet -verkko-opintojaksojen suoritusta (Talikka, keskustelu 9.8.2016). Syksyllä 2016 opastuksiin osallistui yhteensä 1 037 opiskelijaa, joista 691 oli LUT:n ja 338 Saimaan AMK:n opiskelijoita. Kahdeksan opiskelijaa palautti passin nimettömänä. (Heikkanen-Vainikka, sähköpostiviesti 12.9.2016.) Kirjastopassiopastuksia käsitellään tarkemmin Tiedonhaku -verkko-opintojakson yhteydessä luvussa 3.

Informaatiolukutaidon opetus Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoille

Lappeenrannan tiedekirjasto tarjoaa informaatiolukutaidon opetusta Saimaan AMK:n uusille opiskelijoille ja opinnäytetyön tekijöille. Tämän lisäksi opetusta tarjotaan integroitavaksi eri opintojaksoihin. Uusille opiskelijoille kirjasto tarjoaa Tiedonhaku -verkko-opintojakson, jota käsitellään tarkemmin luvussa 3 sekä 1–2 luentotunnin mittaista tiedonhaun luentoa, jonka aikana tutustutaan kirjaston verkkosivujen kautta saataviin palveluihin, Saimia Finna -hakupalveluun sekä oman alan tärkeimpiin tiedonlähteisiin. Opinnäytetyön tekijöille tarjotaan kahden luentotunnin mittaista tiedonhaun luentoa, jossa syvennetään oman alan tiedonlähteiden tietämystä sekä 1–2 luentotunnin mittaisia tiedonhakutilaisuuksia, joissa on mahdollisuus tehdä tiedonhakuja ohjatusti omasta opinnäytetyön aiheesta. Opintojaksoihin integroidussa opetuksessa perehdytään opintojakson aihepiiriin mukaiseen tiedonhakuun. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2013, viitattu 5.9.2016; Savolainen, sähköpostiviesti 1.9.2016.)

Ammattikorkeakoulun opettajat ottavat kirjastoon yhteyttä halutessaan tilata opetusta opiskelijaryhmilleen. Opetus räätälöidään aina koulutusalan ja opintojen vaiheen mukaan. Opetuksen sisällöistä sovitaan tilauksen yhteydessä. (Savolainen, sähköpostiviesti 1.9.2016.)

Kirjaston tarjoamaa informaatiolukutaidon opetusta on hyödynnetty vaihtelevasti ammattikorkeakoulun eri koulutusohjelmissa. Sosiaali- ja terveysalan koulutusohjelmissa opetusta on hyödynnetty runsaasti, kun taas muiden koulutusohjelmien kohdalla opetus on ollut vähäisempää. (Savolainen, sähköpostiviesti 1.9.2016; Savolainen, keskustelu 15.9.2016.)

Informaatiolukutaidon opetus Lappeenrannan teknillisen yliopiston opiskelijoille

Kirjasto tarjoaa informaatiolukutaidon opetusta LUT:n uusille opiskelijoille, kandidaatti- ja maisterivaiheen opiskelijoille sekä jatko-opiskelijoille (Lappeenrannan tiedekirjasto 2014, viitattu 21.9.2016). Uusille opiskelijoille se tarjoaa Tiedonhaun perusteet -verkko-opintojakson, joka on sisällöltään lähes samanlainen Saimaan AMK:n opiskelijoille tarkoitetun Tiedonhaku -verkko-opintojakson kanssa (Talikka, keskustelu 9.8.2016). Syksyllä 2015 Tiedonhaun perusteet -verkko-opintojakson suoritti 770 LUT:n opiskelijaa (Kansalliskirjasto 2016, viitattu 7.10.2016; Talikka, puhelinkeskustelu 2.9.2016). Verkko-opintojakso on pakollinen osa kaikkien LUT:n kandidaattiohjelmien johdatuskursseja. Kandidaatti- ja maisterivaiheen opiskelijoille tarjotaan syventävää tiedonhaun opetusta ja jatko-opiskelijoille räätälöityjä tietoiskuja esimerkiksi tiedonlähteiden käytöstä ja viitteidenhallinnasta (Lappeenrannan tiedekirjasto 2014, viitattu 21.9.2016; Talikka, puhelinkeskustelu 14.10.2016.)

3 CASE: TIEDONHAKU -VERKKO-OPINTOJAKSO

3.1 Tausta

Tiedonhaku -verkko-opintojakso toteutettiin ensimmäisen kerran syksyllä 2015 (Talikka, sähköpostiviesti 26.8.2016). Tähän mennessä se on toiminut lähinnä tukimateriaalina Saimaan AMK:n opintojaksoilla (Savolainen, sähköpostiviesti 1.9.2016). Verkko-opintojakson ohella ammattikorkeakoulun uusille opiskelijoille tarjotaan lähiopetuksena alakohtaisesti räätälöityä tiedonhaun opetusta, jonka kesto on tilanteesta riippuen 1–2 luentotuntia (Savolainen, keskustelu 15.9.2016).

Verkko-opintojakson tarkoituksena on perehdyttää opiskelijat kirjastonkäyttöön ja tiedonhaun perusteisiin. Verkko-opintojaksolle ei ole asetettu erityisiä osaamistavoitteita. Se on aina osa jotakin laajempaa opintokokonaisuutta, jolla on omat osaamistavoitteensa.

Verkko-opintojakso on tarkoitettu kaikille Saimaan AMK:n tutkintoon johtavan koulutuksen uusille opiskelijoille (Talikka, keskustelu 9.8.2016.) Vuonna 2015 Saimaan AMK:ssa aloitti yhteensä 774 uutta opiskelijaa. Ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen otettiin 700 opiskelijaa ja ylempään ammattikorkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen 74 opiskelijaa. Aloittaneista opiskelijoista sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita oli 332 (43 %), liiketalouden opiskelijoita 174 (22 %), tekniikan opiskelijoita 160 (21 %), hotelli- ja ravintola-alan opiskelijoita 78 (10 %) ja kuvataiteen opiskelijoita 30 (4 %). (Viiru, sähköpostiviesti 21.9.2016.)

Verkko-opintojaksosta on suomenkielistä ammattikorkeakoulututkintoa, suomenkielistä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja englanninkielistä ammattikorkeakoulututkintoa suorittaville omat versionsa, jotka ovat nimeltään Tiedonhaku, Tiedonhaku YAMK ja Information Searching (Talikka, keskustelu 19.9.2016). Versiot ovat keskenään samanlaisia niin sisällöltään kuin suoritusavoiltaan (Talikka, sähköpostiviesti 21.11.2016). Tässä työssä Tiedonhaku -verkko-opintojaksolla viitataan kaikkiin edellä mainittuihin versioihin.

3.2 Toteutus ja sisältö

Verkko-opintojakso toteutetaan Saimaan ammattikorkeakoulun käytössä olevalla Moodle-oppimisolustalla, jolle opiskelijat pääsevät kirjautumaan opettajan antamalla ryhmäkohtaisella kursisivaimella (Savolainen, sähköpostiviesti 1.9.2016). Verkko-opintojakson Moodle-oppimisolustalla oleva verkko-oppimateriaali on opiskelijoiden käytettävissä myös verkko-opintojakson suorittamisen jälkeen (Talikka, puhelinkeskustelu 2.9.2016).

Verkko-opintojakso koostuu kolmesta osa-alueesta: tutustumisesta kirjastoon, itseopiskelumateriaalista sekä oppimistehtävistä (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016g, viitattu 18.10.2016). Verkko-opintojakson hyväksytyt suoritus edellyttää tutustumiskäynnillä tapahtuvaa kirjastopassin suorittamista, itseopiskelumateriaaliin tutustumista sekä oppimistehtävien tekemistä hyväksytysti (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016h, viitattu 12.10.2016). Verkko-opintojakson sisältö jakautuu Moodlessa seitsemään aihealueeseen (katso kuvio 1), joiden sisältöä on kuvattu tarkemmin liitteessä 2.

KUVIO 1. Tiedonhaku -verkko-opintojakson etusivu Saimaan ammattikorkeakoulun Moodle-oppimisolustalla (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016e, viitattu 18.10.2016)

Seuraavassa kuvataan tarkemmin edellä mainittuja verkko-opintojakson osa-alueita: tutustumista kirjastoon, itseopiskelumateriaalia ja oppimistehtäviä.

Tutustuminen kirjastoon (kirjastopassi)

Kirjastoon tutustutaan osallistumalla niin sanottuihin kirjastopassiopastuksiin. Opastukset alkavat lyhyellä kirjaston esittelyllä, minkä jälkeen opiskelijat tutustuvat itsenäisesti kirjaston kokoelmiin ja

palveluihin tekemällä heille jaettavan kirjastopassin tehtävät. Tehtävät jakautuvat neljään osioon, jotka ovat 1) Lehdet ja sarjakokoelma, 2) Yleiskokoelman hyllyluokat, 3) EU-kokoelma ja käsikirjasto sekä 4) Lainaus ja palautus. Suorittaakseen kirjastopassin opiskelijoiden täytyy esimerkiksi selvittää annetun aikakauslehden sijainti, annetun hyllyluokan teosten aihepiiri, värillisillä teipeillä merkittyjen EU-kokoelmaan kuuluvien teosten teippien väri sekä tutustua lainaus- ja palautusautomaatin käyttöön. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016b.)

Kirjastopassiopastuksia järjestetään joka syksy kahden viikon ajan. Vuonna 2016 uusia opiskelijoita opastettiin kirjastonkäytössä 12.–23.9. välisenä aikana. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016a, viitattu 23.10.2016.) Opastuksiin ei tarvitse ilmoittautua etukäteen, vaan henkilökunta opastaa ennakkoon ilmoitettuin ajankohtina (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016h, viitattu 12.10.2016). Opastuksiin voi tulla joko omatoimisesti tai ryhmissä opettajan johdolla (Heikkanen-Vainikka, sähköpostiviesti 12.9.2016).

Itseopiskelumateriaali

Verkko-opintojakson itseopiskelumateriaali sisältää tekstiä, linkkejä Moodlen ulkopuolisille verkkosivuille ja videoita, jotka opastavat kirjaston lainaus- ja palautusautomaatin käytössä sekä varatun aineiston omatoimisessa noutamisessa. Itseopiskelumateriaalin keskeisiä aiheita ovat

- Lappeenrannan tiedekirjasto: kirjaston kokoelmat ja palvelut
- tietokannat: eri tietokantatyypit, Saimaan AMK:n käytössä olevat kotimaiset ja ulkomaiset tietokannat, Saimia Finna (Saimaan AMK:n opiskelijoille ja henkilökunnalle tarkoitettu Finna-hakupalvelu), Theseus
- tiedon hakeminen: aiheen jäsentäminen, tietokannan valinta, hakusanojen valinta, hakutekniikat, hakutuloksen arviointi, haun tarkentaminen
- tiedon arviointi ja käyttäminen: tiedon luotettavuuden arviointi, tiedonlähteisiin viittaaminen.

Oppimistehtävät

Verkko-opintojakson oppimistehtävät jakautuvat kolmeen tehtäväkokonaisuuteen, joista yksi sisältää monivalintakysymyksiä ja kaksi tosi/epätosi-väittämiä. Moodle arvioi tehtävät automaattisesti, joten opiskelija näkee tehtävien tulokset heti niiden tekemisen jälkeen. (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016c, viitattu 12.10.2016.) Oppimistehtäviä on kuvattu tarkemmin taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Tiedonhaku -verkko-opintojakson oppimistehtävät (Lappeenrannan tiedekirjasto 2016c, viitattu 12.10.2016)

Oppimistehtävän nimi	Oppimistehtävän kuvaus
Kirjan sijainti 1–7	Tehtävänä on etsiä Saimia Finnasta annetun kirjan sijaintitieto, jonka perusteella valitaan oikea vastaus viidestä vastausvaihtoehdosta (katso kuvio 2). Tehtäviä on yhteensä seitsemän. Hyväksytyyn suoritukseen riittää yhden kirjan sijainnin selvittäminen.
Kokoelmat ja palvelut	Tehtävänä on vastata kymmeneen tosi/epätosi -väittämään, jotka koskevat kirjaston kokoelmia ja palveluja. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan vähintään kahdeksan oikeaa vastausta.
Tiedonhakutekniikka ja tiedon käyttäminen	Tehtävänä on vastata kymmeneen tosi/epätosi -väittämään, jotka koskevat tiedonhakutekniikkaa ja tiedon käyttämistä. Hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan vähintään kahdeksan oikeaa vastausta.

Kysymys 1

Ei vielä vastattu

Kokonaispisteistä 1,00

🚩 Merkitse kysymys

Etsi Saimia Finnasta alla olevan kirjan sijaintitieto.

Tilintarkastusvelvollisuuden uudistamisen taloudelliset vaikutukset / [LTT-tutkimus oy]

Valitse oikea vastausvaihtoehto seuraavista:

Valitse yksi:

- a. Kirja on Skinnarilan kirjaston yleiskokoelmassa, hyllyssä 657 ja aakkostettu sanan "Tilintarkastusvelvollisuuden" mukaan.
- b. Kirja on Skinnarilan kirjaston yleiskokoelmassa, hyllyssä 657 ja aakkostettu sanojen "LTT-tutkimus" mukaan.
- c. Kirja on Skinnarilan kirjaston yleiskokoelmassa, hyllyssä 65 ja aakkostettu sanan "Tilintarkastusvelvollisuuden" mukaan.
- d. Kirja on Skinnarilan kirjaston yleiskokoelmassa, hyllyssä 657 ja aakkostettu sanojen "Kauppa- ja teollisuusministeriö" mukaan.
- e. Kirja on Skinnarilan kirjaston yleiskokoelmassa, hyllyssä 657 ja aakkostettu sanan "Edita" mukaan.

KUVIO 2. Esimerkki oppimistehtävästä "Kirjan sijainti 1" (Lappeenrannan tiedekirjasto 2017a, viitattu 7.1.2017)

3.3 Ajoitus ja integrointi muuhun opetukseen

Verkko-opintojakso on tarkoitettu suoritettavaksi opintojen alkuvaiheessa. Tarkoituksena on, että se integroidaan ammattiaineen opetukseen, jolloin se on osa laajempaa opintokokonaisuutta, jolla käsitellään tiedonhankintaa. (Talikka, puhelinkeskustelu 2.9.2016.) Eri koulutusohjelmissa verkko-

opintojakso on integroitu eri opintojaksoihin, jolloin myös sen tarkempi ajankohta on vaihdellut koulutusohjelmasta toiseen. Sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmissa, joissa verkko-opintojaksoa on eniten hyödynnetty, verkko-opintojakso on liittynyt Tiedon hankinta, arviointi ja raportointi -opintojaksoon, jonka kaikki alan opiskelijat suorittavat ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Opintojaksoon on kuulunut myös kirjaston informaation pitämä tiedonhaun luento. (Savolainen, sähköposti 1.9.2016; Savolainen, keskustelu 15.9.2016.)

Verkko-opintojakson liittäminen opintojaksoihin riippuu opettajien omasta aktiivisuudesta, sillä sitä ei ole sisällytetty pakollisena koulutusohjelmien opetussuunnitelmiin. Tällöin opettajat voivat päättää myös siitä, vaativatko he opiskelijoitaan koko verkko-opintojakson vai vain joidenkin sen osien suorittamista. Verkko-opintojakson suorittamisesta ei saa erikseen opintopisteitä. (Talikka, keskustelu 9.8.2016.)

4 TIEDONHAKU OSANA TIEDONHANKINTAA

Tiedonhankintaa ja tiedonhakua käytetään arkikielessä usein synonyymeinä, vaikka niissä on kyse eri asioista. Informaatiotutkimuksen piirissä tiedonhankintatutkimus ja tiedonhakututkimus ovatkin omia tutkimusalueitaan. (Savolainen 2010, 77.) Tiedonhakua tutkii informaatiotutkimuksen lisäksi myös tietojenkäsittelyoppi (Järvelin & Sormunen 2010, 155).

4.1 Tiedonhankinta

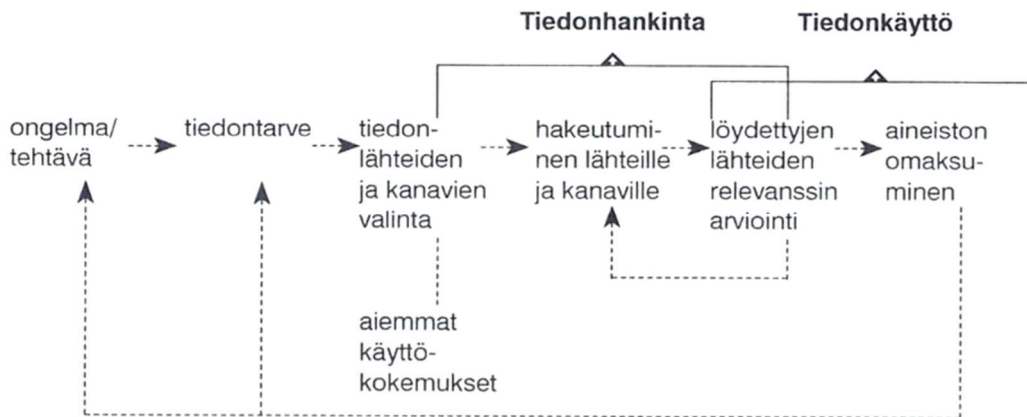
Tiedonhankinta on eri aistien avulla tehtävää havainnointia. Tässä työssä, kuten myös informaatiotutkimuksessa, keskitytään kuitenkin tarkastelemaan tiedonhankintaa suppeammasta näkökulmasta, jossa tietoa hankitaan lähinnä näkö- ja kuuloaistin avulla erilaisista tiedonlähteistä, jotka voivat olla sekä painettuja tai sähköisiä dokumentteja että henkilölähteitä. Tiedonhankinnassa voidaan hyödyntää myös erilaisia tiedonhankinnan kanavia, jotka joko sisältävät tiedonlähteitä tai tarjoavat pääsyn niille. Tyypillisiä tiedonhankinnan kanavia ovat esimerkiksi kirjasto ja internet. Myös henkilö voi toimia tiedonhankinnan kanavana neuvoessaan kääntymään toisen lähteen puoleen. (Savolainen 2010, 75–76.)

Informaatiotutkimuksen piirissä tiedonhankinta ymmärretään tiedontarpeesta nousevaksi toiminnaksi, jonka tarkoituksena on tunnistaa relevantteja tiedonlähteitä ja tiedonhankinnan kanavia, hakeutua niille sekä valita niitä tiedontarpeiden tyydyttämiseksi. Tiedonhankinnan tarkoitus on palvella jotakin muuta toimintaa, esimerkiksi opiskelua ja ongelmien ratkaisemista. Se ei siis ole itseisarvo, vaan väline muiden asioiden suorittamiseksi. (sama, 91, 93.)

Käsitettä tiedonhankinta voidaan määritellä joko suppeasti tai laajasti. Suppeassa merkityksessä käsitteellä viitataan tiedonlähteille ja tiedonhankinnan kanaville hakeutumiseen ja dokumenttien hankkimiseen lähempää tutustumista varten. Laajassa merkityksessä tiedonhankinta nähdään prosessina, joka virittyy tiedontarpeista ja päättyy hankitun tiedon käyttöön. (sama, 91–92.) Tiedonhankinnan prosessissa voidaan erottaa seuraavat vaiheet (katso kuvio 3):

- ongelman tai tehtävän tuottaman tiedontarpeen tunnistaminen
- aiempiin käyttökokemuksiin pohjautuva tiedonlähteiden ja kanavien valinta
- tiedonlähteille ja kanaville hakeutuminen

- käsiin saadun aineiston relevanssin arviointi
- relevantiksi arvioidun aineiston omaksuminen (Savolainen 2010, 92).

KUVIO 3. Tiedonhankinnan prosessi (sama)

Opiskelijan tiedonhankinnan käynnistävä tiedontarve voi liittyä esimerkiksi opintojaksolla annetun oppimistehtävän suorittamiseen. Tärkeitä tiedonhankinnan kanavia opiskelijalle ovat internet ja kirjasto, joka tarjoaa opiskelua varten monenlaista painettua ja elektronista aineistoa, kuten erilaisia tietokantoja.

Kuviossa 3 tiedonhankinnan prosessia on kuvattu hyvin yleisellä tasolla. Tiedonhankinnassa on kyse niin monitahoisesta ja -tulkintaisesta ilmiöstä, ettei ei sitä voida jäsentää vain yhden mallin avulla. Tiedonhankinnan prosessia havainnollistamaan onkin laadittu lukuisia malleja, joissa tiedonhankintaa lähestytään erilaisista tutkimuksellisista näkökulmista. (sama, 110.)

4.2 Tiedonhaku

Sanastokeskus TSK:n TEPA-termipankin määritelmän mukaan tiedonhaku on haluttujen tietojen etsimistä erilaisista tiedonlähteistä. Tiedonlähteitä voivat olla esimerkiksi kirjat, asiakirjat, tietokannat ja asiantuntijat. (2016, viitattu 26.11.2016.) Marchionini esittää, että tiedonhaku on se osa tiedonhankintaa, joka toteutetaan etupäässä tietokoneen avulla (Marchionini 1995, Savolaisen 2010, 77 mukaan). Savolaisen mukaan tiedonhaku kohdistuu tyypillisesti tietokantoihin. Tietokantoihin tallennettu tieto voi olla esimerkiksi tekstiä, viitteitä, kuvia tai tilastoja. Onnistuakseen tiedonhaussa tiedon tarvitsijan täytyy osata tietokannan edellyttämä tiedonhakutekniikka ja muotoilla oikeanlainen hakulauseke. (2010, 77–78.)

Nykyisin yhä suurempi osa tiedonhankinnasta tapahtuu internetin kautta. Tiedonhaku internetistä voidaan Alaterän & Halttusen (2002, 111) mukaan jakaa tiedonhakuun perinteisistä tiedonhakujärjestelmistä (kuten viite-, teksti- ja faktatietokannoista) ja tiedonhakuun internetistä itsestään erilaisien hakupalvelujen avulla.

Internetin kasvanut merkitys tiedonlähteenä ja tiedonhankinnan kanavana on kaventanut tiedonhaun ja tiedonhankinnan välisiä eroja (Savolainen 1999, 76). Savolainen (sama) toteaaakin, että silloin kun tiedonlähteenä tai tiedonhankinnan kanavana on internet, ei ole juurikaan merkitystä, puhutaanko tiedonhausta vai tiedonhankinnasta, koska etsittävä tieto on sähköisessä muodossa ja etsintä tapahtuu tietokoneen avulla.

Tiedonhaun prosessia voidaan tiedonhankinnan prosessin tavoin havainnollistaa useilla erilaisilla malleilla. Prosessin vaiheet vaihtelevat Alaterän ja Halttusen mukaan valitun lähestymistavan, tiedonhakuympäristön ja tehtävän asettamien vaatimusten mukaan. Prosessit ovat erilaisia myös esimerkiksi eri koulutusasteiden opiskelijoilla tai erilaisissa työtehtävissä työskentelevillä. (2002, 84.)

Alaterä ja Halttunen (sama, 84–85) kuvaavat tiedonhaun prosessia seuraavina vaiheina:

- ongelman tai aiheen määrittely
- tiedonhaun tavoitteiden määrittely
- tiedonhakustrategian valinta
- tiedonhakujärjestelmän ja tietokannan valinta
- hakulausekkeen muotoilu: hakukäsitteiden ja hakutermien valinta sekä hakutermien yhdistely valitun tiedonhakujärjestelmän edellyttämällä tavalla
- haun toteutus ja hakutulosten tarkastelu
- haun muokkaus saatujen hakutulosten perusteella
- löydetyt tiedon jatkojalostus (tulostus, tallennus, edelleen lähettäminen)
- aineiston hankinta.

Yhteenvedona voidaan todeta, että tiedonhaku on tiedonhankintaa suppeampi käsite. Sillä tarkoitetaan tiedon etsimistä erilaisista tiedonlähteistä, lähinnä tietokoneen avulla. Tiedonhaussa keskiössä ovat erilaiset sähköiset tiedonhakujärjestelmät, kuten tietokannat ja internetin hakukoneet.

Tässä työssä termillä tiedonhaku tarkoitetaan tiedonhankintaa, joka toteutetaan pääasiassa tietokoneen avulla. Tutkimuksen kohteena olevalla Lappeenrannan tiedekirjaston Tiedonhaku -verkko-

opintojaksolla käsitellään lähinnä internetin kautta tapahtuvaa tiedonhankintaa. Opetuksen pääpaino on tiedon hakemisessa kirjaston omasta Saimia Finna -hakupalvelusta ja muista tietokannoista. Verkko-opintojaksolla tiedonhaku ymmärretään edellä esitettyä hieman väljemmässä merkityksessä: sillä käsitellään tiedon hakemisen lisäksi myös hieman tiedon arviointia ja tiedon käyttöä, joiden on edellä esitetty kuuluvan tiedonhakua laajemman tiedonhankinnan alueelle. Pääpaino verkko-opintojaksolla on kuitenkin tiedon hakemisessa.

5 INFORMAATIOLUKUTAIDON OPETUS

Korkeakoulukirjastot käyttävät antamastaan informaatiolukutaidon opetuksesta vaihtelevasti eri termejä. Opetusta näkee kutsuttavan informaatiolukutaidon opetuksen lisäksi ainakin tiedonhaun opetuksiksi, tiedonhankinnan opetuksiksi ja tiedonhankintataitojen opetuksiksi. Vaikka opetuksesta käytettävä termi vaihtelee, kaikelle opetukselle on kuitenkin yhteistä se, että sillä pyritään edistämään opiskelijoiden informaatiolukutaitoa.

Informaatiolukutaito voidaan lyhyesti määritellä kyvyksi tunnistaa tiedontarve, hakea ja paikantaa tietoa sekä arvioida ja käyttää löydettyä tietoa kriittisesti (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto & AMKIT 2013, viitattu 29.8.2016). Hyvä informaatiolukutaito tukee opiskelua, työelämää ja elinkäistä oppimista (YLönen 2007, 9). Informaatiolukutaidon merkitys korostuu nyky-yhteiskunnassa, jossa teknologinen kehitys on nopeaa ja tiedonlähteitä on runsaasti (Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa 2006, viitattu 9.10.2016).

Tässä työssä käytetään rinnakkain termejä tiedonhaun opetus ja informaatiolukutaidon opetus. Tutkimuksen kohteena olevan Tiedonhaku -verkko-opintojakson yhteydessä puhutaan tiedonhaun opetuksesta, koska verkko-opintojaksolla on kyse lähinnä tiedonhakutaitojen opettamisesta, kuten verkko-opintojakson nimikin kertoo. Tässä luvussa kirjastojen tarjoamaa opetusta käsitellään kuitenkin laajemmin, joten informaatiolukutaidon opetus -termin käyttäminen on tässä yhteydessä perusteltua. Sillä viitataan siis kaikkeen korkeakoulukirjastojen tarjoamaan opiskelijoiden informaatiolukutaitoa edistävään opetukseen.

5.1 Informaatiolukutaito

Informaatiolukutaito on hyvin monitahoinen käsite, jota useat eri tahot ovat määritelleet ja jonka sisältö on muuttunut useasti vuosien aikana. Tässä keskitytään yhdysvaltalaisen korkeakoulujen kirjastojärjestö Association of College and Research Libraries (myöhemmin ACRL) laatimiin informaatiolukutaidon käsitteen määritelmiin ja osaamistavoitteisiin. ACRL:n laatimilla osaamistavoitteilla on ollut suuri merkitys informaatiolukutaidon opetuksen kehittämisessä Suomessa ja ympäri maailmaa (Syvälahti & Asplund 2015, viitattu 9.10.2016).

Informaatiolukutaidon käsite vakiintui käyttöön 2000-luvun alussa, kun ACRL julkaisi vuonna 2000 informaatiolukutaidon standardit (*Information Literacy Competency Standards for Higher Education*) (Puttonen & Hakala 2008, 47; ACRL 2016b, viitattu 9.10.2016). Standardit suomennettiin vuonna 2001 nimellä *Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa*. Standardeissa määriteltiin informaatiolukutaidon osaamistavoitteet, joiden avulla opiskelijoiden informaatiolukutaidon hallitsemista voidaan arvioida. (Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa 2006, viitattu 9.10.2016.) Standardien sisältämä informaatiolukutaidon määritelmä on yksi siteeratuimmista informaatiolukutaidon määritelmistä (Hakkarainen 2008, 136). Tämän määritelmän mukaan informaatiolukutaitoisella henkilöllä on kyky

- määritellä tarvitsemansa tiedon laajuus
- päästä käsiksi tietoon tehokkaasti
- arvioida tietoa ja sen lähteitä kriittisesti
- liittää valitsemansa tieto omaan tietopohjaansa
- käyttää tietoa tehokkaasti saavuttaakseen tietyn tavoitteen
- ymmärtää tiedon käyttöön liittyviä taloudellisia, oikeudellisia ja yhteiskunnallisia kysymyksiä sekä käyttää tietoa eettisesti ja laillisesti oikein (Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa 2006, viitattu 9.10.2016).

Vuonna 2015 ACRL julkaisi uudet informaatiolukutaidon kehykset (*Framework for Information Literacy for Higher Education*), jotka korvasivat aiemmin mainitut informaatiolukutaidon standardit. Uudet informaatiolukutaidon kehykset sisälsivät uuden informaatiolukutaidon määritelmän:

Information literacy is the set of integrated abilities encompassing the reflective discovery of information, the understanding of how information is produced and valued, and the use of information in creating new knowledge and participating ethically in communities of learning. (Syvälahti & Asplund 2015, 11; ARCL 2016a, viitattu 10.10.2016.)

Informaatiolukutaidon kehyksissä ei ole osaamistavoitteita varsinaisena taitolistana, kuten aikaisemmissa standardeissa, vaan tarkoituksena on, että osaamistavoitteet laaditaan kehyksien pohjalta kurssikohtaisesti omien tarpeiden mukaan (Syvälahti & Asplund 2015, 11–12). Taulukossa 2 on kuvattu informaatiolukutaidon kehyksiä Helsingin yliopiston kirjaston käännöksen pohjalta.

TAULUKKO 2. Informaatiolukutaidon kehukset (Helsingin yliopiston kirjasto 2016, viitattu 21.11.2016)

Kehys	Keskeinen sisältö
1. Tiedonhaun strategiat ja välineet	Tiedontarpeen määrittely, tiedonhankinnan prosessin hahmottaminen toistuvana ja epälineaarisena, hakutulosten arviointi, lähteiden paikannus
2. Tiedon eettinen käyttö	Tekijänoikeudet, plagiointi, hyvä tieteellinen käytäntö
3. Tiedon jakaminen ja vuorovaikutus tieteen tekemisessä	Oman alan julkaisutapojen tuntemus, vuorovaikutus, vertaistuki, tiedeyhteisön jäseneksi kasvaminen, oman tutkimuksen näkyvyys
4. Tiedon tekijyyden moninaisuus	Oman alan tuntemus (tekijät), oman tekijyyden löytäminen, julkaisemisen erilaiset foorumit, kriittinen ajattelu ja kyseenalaistaminen
5. Tutkiva oppiminen	Tutkivan työotteen osaaminen, tutkimusprosessin tuntemus, tutkimuskysymysten määrittely, tiedonhallinta, viitteidenhallinta, aineistonhallinta, projektinhallinta
6. Tiedon tuottaminen ja arviointi	Erilaisten julkaisujen ja julkaisuväylien tuntemus, tieteellisen tiedon avoimuus, dynaaminen vs. staattinen tieto, tiedon kontekstit

5.2 Informaatiolukutaito ammattikorkeakoulussa

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on kouluttaa ammattilaisia ja asiantuntijoita työelämään, ja informaatiolukutaito on olennainen osa koulutuksessa syntyvää ammatillista osaamista. Informaatiolukutaito tehostaa opiskelua ja antaa valmiudet oppia ja hallita uutta tietoa myös valmistumisen jälkeen työelämässä. Lisäksi informaatiolukutaito edistää valmiuksia elinikäiseen oppimiseen, jota vaaditaan ajan tasalla pysymiseen nopeasti muuttuvassa toimintaympäristössä. (AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä 2007, viitattu 30.8.2016.)

Informaatiolukutaitoa edellyttävät vaatimukset on kirjattu Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry:n hyväksymiin ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleisiin kompetensseihin. Informaatiolukutaito näkyy näissä yleisissä kompetensseissa muun muassa kehittämistoiminnan osaamisen yhteydessä: ”osaa hankkia ja käsitellä oman alan tietoa sekä kykenee kriittiseen tiedon

arviointiin ja kokonaisuuksien hahmottamiseen”. (Arene ry 2006, viitattu 9.10.2016; AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä 2007, viitattu 30.8.2016.)

Ammattikorkeakoulujen kirjastoyhteistyökonsortio AMKIT on julkaissut vuonna 2007 informaatiolukutaidon ydinainesanalyysin (*IL:n osaamisalueet ja ydinaines ammattikorkeakoulussa*), jossa on määritelty ne informaatiolukutaidon ydinosamisalueet, jotka ammattikorkeakoulusta valmistuneen tulisi hallita. Nämä ydinosamisalueet ovat 1) tiedontarpeen tunnistaminen, 2) tiedonlähteiden hallinta, 3) tiedon hankkiminen ja 4) tiedon käyttö. Ydinainesanalyysi on tarkoitettu sovellettavaksi opetussuunnitelmatyössä eri ammattikorkeakoulujen ja koulutusohjelmien tarpeita vastaavalla tavalla. (AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä 2007, viitattu 30.8.2016; Puttonen & Hakala 2008, 48–49.)

AMKIT on myös laatinut Suomen yliopistokirjastojen neuvoston (SYN) kanssa vuonna 2013 Suomen korkeakouluille yhteisen informaatiolukutaitosuosituksen *Suositus Suomen korkeakouluille: Informaatiolukutaito korkeakouluopinnoissa* (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto & AMKIT 2013, viitattu 28.8.2016; Syvälahti & Asplund 2015, 9). Suosituksen mukaan informaatiolukutaidon opetus tulisi sisällyttää opetussuunnitelmiin kaikissa Suomen korkeakouluissa, ja jokaisella opiskelijalla tulisi olla tasa-arvoinen mahdollisuus saada opetusta eri vaiheissa opintoja. Ammattikorkeakouluissa informaatiolukutaidon opetus tulisi sisällyttää opetussuunnitelmiin seuraavilla neljällä tasolla:

1. uudet opiskelijat
2. ammattiopinnot
3. tutkimusopinnot/opinnäytetyövaihe
4. ylempi ammattikorkeakoulututkinto, ammatilliset opettajaopinnot ja erikoistumisopinnot.

Suosituksen mukaan tavoitteena on, että jokaisella opiskelijalla olisi työelämään siirtyessään informaatiolukutaito, jolla hän hallitsee nyky-yhteiskunnan tietoympäristön. (Suomen yliopistokirjastojen neuvosto & AMKIT 2013, viitattu 28.8.2016.)

5.3 Informaatiolukutaidon opetus ammattikorkeakoulukirjastossa

Opiskelijoiden informaatiolukutaidon edistäminen on kuulunut ammattikorkeakoulukirjastojen tärkeimpiin tehtäviin koko niiden historian ajan. Ammattikorkeakoulujen alkuvaiheessa 1990-luvun alussa kirjastot vastasivat yksin tiedonhankinnan opetuksesta, ja opetus keskittyi lähinnä tiedon-

haun perustekniikoiden ja sähköisten tiedonlähteiden käytön opetukseen. 1990-luvun lopussa kirjastojen yhteistyö ammattiaineen opetuksen kanssa alkoi yleistyä ja 2000-luvulla yhteistyöhön tuli mukaan myös työelämä. (Gaunt, Morgan, Somers, Soper & Swain 2009, 2.)

Perinteisesti kirjastoissa on opetettu opiskelijoille tiedonhaku- ja tiedonhankintataitoja, jotka ovat keskeinen osa informaatiolukutaitoa. Opetuksessa on alettu kuitenkin käsittelemään yhä enemmän informaatiolukutaidon laajempia sisältöjä. (Tevaniemi, Valovirta & Tiitinen 2009, viitattu 10.10.2017.) Nykyisin kirjastojen antaman opetuksen sisällöt ja tavoitteet perustuvatkin pitkälti informaatiolukutaidon käsitteeseen ja informaatiolukutaidon osaamistavoitteisiin (Ylönen 2007, 7). Lappeenrannan tiedekirjastossa informaatiolukutaidon opetus perustuu edellä esitelyihin ACRL:n laatimiin informaatiolukutaidon kehyksiin (Talikka, keskustelu 19.9.2016).

Kirjaston antama informaatiolukutaidon opetus tulisi olla integroitu ammattiaineen opetukseen (Aho & Hollanti 2007, 162). Integroinnin avulla opetukseen saadaan aitoja tiedonhaun aiheita, mikä on merkittävää opiskelijoiden motivoinnin kannalta. Todellinen tarve auttaa opiskelijoita tiedonhaun arvioinnissa ja tiedonlähteiden relevanssin arvioinnissa. Integroidun opetuksen myötä opiskelijat näkevät tiedonhakutaitojen merkityksen myös tulevan ammattinsa kannalta. (sama, 168.) Kirjaston antaman opetuksen tulisi siis olla osa laajempaa opintokokonaisuutta ja informaatiolukutaidon osa tämän opintokokonaisuuden osaamistavoitteita. (Gaunt ym. 2009, 3.) Jos informaatiolukutaidon opetus järjestetään erillään muusta opetuksesta, taitojen oppimisen motivointi on vaikeaa ja oppimistulokset voivat jäädä vaatimattomiksi (Sormunen & Poikela 2008, 21). Opiskelijan voi olla myös vaikea siirtää oppimiaan asioita alakohdittaiseen asiayhteyteen (Gaunt ym. 2009, 3).

Integroitu opetus vaatii onnistuakseen kirjaston ja ammattiaineen opetuksen tiivistä yhteistyötä. (Aho & Hollanti 2007, 166.) Yhteistyö mahdollistaa opetuksen oikean ajoituksen ja opetettavien taitojen oikea-aikaisen painotuksen (Iivonen, Tevaniemi & Toivonen 2007, 160). Kirjaston antaman informaatiolukutaidon opetuksen integroiminen ammattiaineen opetukseen tulisi olla koko opiskeluvuoden jatkuva prosessi (Aho & Hollanti 2007, 166).

Informaatiolukutaidon opetuksen ensimmäinen vaihe on opiskelijoiden perehdytys kirjastonkäyttöön eli kirjastopalvelujen esittely. Sen tarkoituksena on tehdä kirjasto tutuksi uusille opiskelijoille. Koska uudet opiskelijat joutuvat opintojensa alussa omaksumaan paljon uutta tietoa, heitä ei kannata kuormittaa liiallisilla yksityiskohdilla, vaan heille kannattaa kertoa kirjaston tarjoamista palveluksista.

luista vain perustiedot. Tärkeintä on, että opiskelijoille jää kirjastosta myönteinen kuva. Kirjastopalvelujen esittely voidaan järjestää esimerkiksi uusien opiskelijoiden orientaatioviikolla. (Gaunt ym. 2009, 5–6.) Varsinaista informaatiolukutaidon opetusta uusille opiskelijoille taas olisi hyvä tarjota silloin, kun he ovat saaneet ensimmäiset oppimistehtävänsä ja tarvitsevat kirjaston palveluja niiden tekemiseen. Opetus voidaan liittää esimerkiksi osaksi opintojen ensimmäisen lukukauden alussa olevaa pakollista korkeakouluopintoihin orientoivaa opintokokonaisuutta. (sama, 7.)

Lappeenrannan tiedekirjastossa Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoille tarjottava informaatiolukutaidon opetus aloitetaan opastamalla uudet opiskelijat kirjaston palvelujen käyttöön ja opettamalla heille tiedonhaun perusteet. Tarkoituksena on antaa opiskelijoille tiedonhaun perustaidot, joita opintojen myöhemmissä vaiheissa syvennetään. Kirjastoon tutustumisen ajankohta lukukauden alussa on kaikille opiskelijoille sama, mutta tiedonhaun perusteiden opettamisen ajankohta vaihtelee koulutusohjelmittain opintojen ensimmäisen lukuvuoden sisällä.

6 VERKKO-OPETUS INFORMAATIOLUKUTAIDON OPETUKSESSA

6.1 Verkko-opetus

Verkko-opetukselle on esitetty useita erilaisia määritelmiä ja sen rinnalla käytetään myös paljon lähes samaa tarkoittavia käsitteitä, kuten verkko-oppiminen, verkko-opiskelu, e-oppiminen ja verkko-ohjaus. Yhteistä näille määritelmille ja käsitteille näyttää olevan se, että opetus toteutetaan joko osin tai kokonaan tietoverkkojen välityksellä. Tässä työssä näitä toisiinsa läheisesti liittyviä käsitteitä ei erotella toisistaan, vaan käytetään termiä verkko-opetus viittaamaan opetukseen, joka tapahtuu ainakin osittain verkon avulla.

Verkko-opetus voidaan jakaa ohjattuun verkko-opetukseen, verkossa tapahtuvaan itseopiskeluun sekä monimuoto-opetukseen, jolla tarkoitetaan opetusta, jossa yhdistetään kasvokkain ja verkossa tapahtuvaa opetusta (Mäkelä 2015, 14). Edellä esitetyn jaottelun perusteella tämän tutkimuksen kohteena olevalla Tiedonhaku -verkko-opintojaksolla on kyse monimuoto-opetuksesta: opetukseen sisältyy sekä lähiopetusta kirjastokäynnin muodossa että itsenäistä opiskelua verkossa. Pääpaino on kuitenkin verkossa tapahtuvassa itsenäisessä opiskelussa.

Verkko-opetuksen etuna pidetään yleisesti sitä, että se tarjoaa joustavan tavan opiskella ajasta ja paikasta riippumatta. Verkko-opetuksen saa sovitettua aikatauluihin joustavammin kuin lähiopetuksen, joka sijoittuu aina tarkasti määriteltyyn ajankohtaan (Saarti 2007, 131). Verkko-opetuksen avulla voidaan myös saada aikaan kustannussäästöjä. Tiedonhaku -verkko-opintojaksolla opiskelijat voivat aloittaa opiskelun silloin kun haluavat ja opiskella omassa tahdissaan. Verkko-opintojaksoson oppimateriaali on myös opiskelijoiden käytettävissä koko opiskeluajan.

Verkko-opetukseen liittyvät läheisesti käsitteet verkko-oppimisympäristö, oppimisalusta, verkko-kurssi ja verkko-oppimateriaali. Verkko-oppimisympäristöllä tai virtuaalisella oppimisympäristöllä tarkoitetaan tietoverkkoon rakennettua oppimisympäristöä, jonka sisältö koostuu pääasiassa hypertekstistä, hypermediasta, linkeistä ja erilaisista vuorovaikutuskanavista, kuten keskustelualueista ja sähköpostista. Verkko-oppimisympäristössä opiskelijoiden ja opettajien välinen vuorovaikutus tapahtuu tietoverkkojen välityksellä. (Jyväskylän yliopisto 2010c, viitattu 16.1.2017.)

Oppimisolustat taas ovat verkko-oppimisympäristöissä pohjana käytettyjä ohjelmistoja, jotka mahdollistavat tietyt valmiit toiminnallisuudet oppimisympäristöön (Jyväskylän yliopisto 2010a, viitattu 15.1.2017). Oppimisolustat sisältävät valmiita työkaluja muun muassa materiaalin tuomiseen, keskusteluun sekä harjoitusten ja testien rakentamiseen (Suominen & Nurmela 2011, 13). Oppimisolusta vaatii sisäänkirjautumisen: sillä olevia aineistoja pääsevät siis käyttämään vain opiskelijat, joille on annettu käyttöoikeus (Gaunt ym. 2009, 29). Oppimisolustalla opettaja voi muun muassa seurata opiskelijoiden oppimista oppimisolustalla suoritettavien testien avulla, antaa tehtäviä ja ottaa vastaan opiskelijoiden laatimia tiedostoja sekä antaa arvosanoja ja palautetta. Oppimisolusta tarjoaa myös mahdollisuuden opettajien ja opiskelijoiden väliseen vuorovaikutukseen. (sama, 32–33.) Lappeenrannan tiedekirjaston Tiedonhaku -verkko-opintopakso toteutetaan Saimaan ammattikorkeakoulun Moodle-oppimisolustalla. Moodle on ilmainen, avoimeen lähdekoodiin perustuva oppimisolusta, joka tarjoaa monipuoliset työkalut verkkokurssin toteutukseen (Moodle 2016, viitattu 6.4.2017). Tämän työn kirjoitushetkellä Moodlella on yli sata miljoonaa käyttäjää 233 maassa (Moodle 2017, viitattu 6.4.2017).

Verkkokurssi on internetiin tai intranettiin sijoittuva kurssi, jonka opetus toteutetaan joko kokonaan tai osittain tietoverkkojen välityksellä (Nevgi & Löfström 2005, 21). Verkkokurssien toteutusmuodot voivat vaihdella vuorovaikutteisista kursseista itsenäiseen opiskeluun perustuviin kursseihin (Nevgi & Tirri 2003, 24). Tämän työn tutkimuksen kohteesta käytetään verkkokurssin sijaan termiä verkko-opintopakso.

Verkko-oppimateriaali on opetuksessa käytettävää oppimateriaalia, joka saadaan käyttöön tietoverkkoja hyödyntämällä (Jyväskylän yliopisto 2010b, viitattu 15.1.2017). Tiedonhaku -verkko-opintopaksion Moodle -oppimisolustalla oleva verkko-oppimateriaali sisältää tekstiä, linkkejä ja videoita. Tiedonhaku -verkko-opintopaksoon kuuluvasta verkko-oppimateriaalista käytetään tässä työssä termiä itseopiskelumateriaali.

Oppimistehtävät ovat verkko-oppimateriaalin lisäksi opettajan keskeisimpiä ohjauksen keinoja verkko-opetuksessa. Oppimistehtävien tarkoituksena on tukea opiskelijaa uusien asioiden oppimisessa. (Koli & Silander 2006, 45.) Ne auttavat opiskelijaa prosessoimaan uutta tietoa ja liittämään sen osaksi jo aikaisemmin opittuja asioita (Juntunen 2007, 178). Tiedonhaku -verkko-opintopaksion oppimistehtävissä opiskelijoiden tulee etsiä annetun kirjan sijaintitieto Lappeenrannan tiedekirjaston Saimia Finna -hakupalvelusta sekä vastata kirjaston palveluihin ja kokoelmiin sekä tiedonhakutekniikkaan ja tiedon käyttämiseen liittyviin tosi/epätosi -väittämiin.

6.2 Laadukas verkko-opetus

Verkko-opetuksen laatu on keskeinen näkökulma verkko-opetuksen kehittämistyössä. Verkko-opetuksessa verkko-oppimateriaalin merkitys korostuu, koska verkko-opiskelu on usein itsenäisempää kuin perinteinen luokkamuotoinen opiskelu. Tästä syystä verkko-opetuksessa käytettävien oppimateriaalien laatuun tulee kiinnittää erityistä huomiota. (Nurkka, Talikka & Karjalainen 2005, 50–51.) Verkko-opetuksen ja verkko-oppimateriaalien laadun arviointia varten on olemassa erilaisia kriteeristöjä ja malleja. Esimerkiksi Herringtonin laatimassa laatukriteeristöissä verkko-oppimateriaalin laatua tarkastellaan pedagogisen, sisällöllisen ja välineellisen laadun näkökulmista (Herrington 2001, Karjalaisen 2005, 6 mukaan). Laadun arvioinnissa käytettäviä malleja ovat esimerkiksi käytettävyyden arviointi, mielekkyyden arviointi, oppimista edistävien elementtien arviointi sekä sisältöjen arviointi (Nurkka ym. 2005, 67).

Verkko-opetuksen ja verkko-oppimateriaalien kehittämistyöhön on olemassa myös useita erilaisia arviointityövälineitä. Yksi näistä on Tampereen teknillisen yliopiston tuottama verkko-oppimateriaalien arviointityöväline ARVO. ARVOlla voidaan arvioida verkkomateriaalien käytettävyyttä, pedagogista käytettävyyttä, graafista ulkoasua, saavutettavuutta ja teknistä toteutusta. (Verkko-opetuksen laadunhallintaa tukevia palveluja 2005, viitattu 6.4.2017.) ARVOssa verkko-oppimateriaalin arviointikohteita ovat informaation esitystapa, informaation luettavuus, visuaalinen suunnittelu, tekstin luettavuus, mediaelementit, navigoinnin tukeminen, tekninen toteutus ja esteettömyys (Nurkka ym. 2005, 58). ARVOa on käytetty esimerkiksi Tieteellisen tiedonhankinnan verkko-opetushankkeessa (TieDot), jossa arvioitiin vuonna 2004 seitsemän suomalaisen yliopiston tieteenalakohtaisten tiedonhankinnan verkkokurssien oppimateriaalien käytettävyyttä ja visuaalisuutta (Juntunen 2007, 167, 169).

Hyvää verkko-opetusta ja hyvän verkkokurssin ominaisuuksia on tutkittu useissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Nevgin ja Tirrin tekemän tutkimuksen mukaan hyvä verkkokurssi on selkeä, ulkoasultaan esteettinen, monipuolinen, vuorovaikutteinen sekä hyvä sisällöltään ja linkeiltään (Nevgi & Tirri 2003, 4). Selkeys näkyy verkkokurssin rakenteessa, tavoitteissa, oppimateriaalissa, ulkoasussa ja ohjeissa. Esteettinen verkkokurssi on ulkoasultaan miellyttävä sekä sisältää visuaalisia elementtejä ja äänimateriaalia. Monipuolisuus taas näkyy kurssin sisällöissä ja menetelmissä. (sama, 130–132.) Tutkimuksen aineisto kerättiin kyselylomakkeiden ja haastattelujen avulla Helsingin yliopiston avoimen yliopiston ja Apajan internet-palvelun opiskelijoilta ja opettajilta (sama, 3).

Keskisarja, Sivunen, Väänänen ja Ryymin ovat puolestaan tutkineet sitä, millainen on opiskelijoita motivoiva verkkokurssi. Tutkimuksen kohderyhmänä olivat Haaga-Helia -ammattikorkeakoulun liiketalouden opetussuunnitelmaan kuuluvan Kirjanpidon ja tilinpäätöksen perusteet -verkkokurssin suorittaneet opiskelijat ja sen suunnitelleet opettajat. Tutkimuksen tulosten perusteella opiskelijat kokivat motivoivina verkkokurssin tavoitteellisuuden, opettajan tavoitettavuuden, selkeän ohjeistuksen, ulkoasun, vaihtelevat opetusmenetelmät, aiheet ja sisällöt, videot sekä oppimistehtävät. (Keskisarja, Sivunen, Väänänen & Ryymin 2016, viitattu 19.1.2017.)

6.3 Informaatiolukutaidon verkko-opetus korkeakoulukirjastossa

Monet korkeakoulukirjastot ovat hyödyntäneet verkko-opetusta antamassaan informaatiolukutaidon opetuksessa (Aro & Asplund 2016, viitattu 10.10.2016). Useat kirjastot ovat päätyneet siirtämään informaatiolukutaidon opetusta verkkoon kasvavien opiskelijamäärien ja rajallisten opetusresurssien takia (Talikka, Tahvanainen & Värri 2013, viitattu 9.10.2016). Korkeakoulukirjastojen antama verkko-opetus vaihtelee monimuoto-opetuksesta kokonaan verkossa tapahtuvaan opetukseen (Aro & Asplund 2016, viitattu 10.10.2016). Korkeakoulukirjastot hyödyntävät verkko-opetuksessaan useimmiten korkeakoulun oppimisalustaa. Ammattikorkeakouluissa yleisiä oppimisalustoja ovat esimerkiksi Moodle ja Optima (Gaunt ym. 2009, 29.)

Lappeenrannan tiedekirjastossa informaatiolukutaidon verkko-opetusta annetaan Lappeenrannan teknillisen yliopiston ja Saimaan ammattikorkeakoulun uusille opiskelijoille verkko-opintojaksojen muodossa. Oppimisalustana kirjasto käyttää antamassaan verkko-opetuksessa Moodlea. Lappeenrannan teknillisen yliopiston opiskelijoille informaatiolukutaidon verkko-opetusta on annettu jo vuodesta 2001 (Talikka 2006, 66). Vuonna 2015 Lappeenrannan tiedekirjasto alkoi tarjoamaan verkko-opetusta myös Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoille. Myös Lappeenrannan tiedekirjastossa syynä verkko-opetuksen aloittamiseen oli käytettävissä olevien opetusresurssien riittämättömyys opetuksen tuottamiseen yksinomaan lähiopetuksena. (Talikka, sähköpostiviesti 26.8.2016.)

Verkko-opetus on osoittautunut useissa tutkimuksissa soveltuvaksi informaatiolukutaidon opetukseen korkeakoulussa (Talikka 2006, 73). Suomen korkeakouluissa verkko-opetus on todettu hyvin soveltuvaksi informaatiolukutaidon opetukseen esimerkiksi vuonna 2011 Oulun yliopiston Tiedekirjasto Pegasuksessa tehdyssä tutkimuksessa. Tutkimuksen kohteena oli ensimmäinen Oulun yliopiston kirjaston kokonaan verkko-opetuksena toteuttama verkkokurssi. Verkkokurssi järjestettiin

Optima-oppimisalustalla, ja se oli tarkoitettu Oulun yliopiston historian opiskelijoille. (Sipola 2012, 297.) Verkko-opetus tuotti hyviä oppimistuloksia ja sen nähtiin edistävän vuorovaikutusta opiskelijoiden välillä. Toimiessaan lähiopetuksen rinnalla verkko-opetuksen koettiin myös tarjoavan mahdollisuuden erilaisille oppijoille opiskella kullekin parhaiten soveltuvalla tavalla. (sama, 306–307.)

Lähi- ja verkko-opetuksen yhdistelmä on todettu muissakin tutkimuksissa tehokkaaksi tavaksi opettaa informaatiolukutaitoa. Esimerkiksi Kraemerin, Lombardon ja Lepkowskin tekemän tutkimuksen mukaan sekä lähi- että verkko-opetukseen osallistuneiden opiskelijoiden taidot kehittyivät eniten. Tulosta saattoi selittää se, että opetusmenetelmien yhdistelmä soveltuu erilaisiin oppimistyyliin. (Kraemer, Lombardo & Lepkowski 2007, 337, 339.)

7 TUTKIMUSMENETELMÄT JA TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tässä luvussa kuvataan tutkimuksen toteutusta sekä tutkimuksessa käytettyjä tutkimusmenetelmiä. Ensimmäisessä alaluvussa esitetään tutkimuksen tutkimusongelma ja -kysymykset. Toisessa alaluvussa kuvataan tapaustutkimusta sekä laadullista ja määrällistä tutkimusta. Kolmannessa alaluvussa kuvataan tutkimuksen aineiston keruu ja analyysi sekä käytetyt aineistonkeruu- ja analyysimenetelmät.

7.1 Tutkimusongelma ja -kysymykset

Tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Lappeenrannan tiedekirjaston Saimaan ammattikorkeakoululle tarjoaman tiedonhaun verkko-opetuksen mahdollisia kehittämistarpeita selvittämällä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien näkemyksiä ja kokemuksia kirjaston tuottamasta Tiedonhaku -verkko-opintojaksosta. Tarkoituksena oli tutkimustulosten pohjalta nostaa esiin kehittämiskohteita ja -ehdotuksia, joiden avulla kirjasto voi kehittää ammattikorkeakoululle tarjoamaansa tiedonhaun verkko-opetusta.

Tutkimusongelma oli seuraava: Mitkä ovat Tiedonhaku -verkko-opintojakson kehittämistarpeet Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien näkemysten ja kokemusten perusteella?

Tutkimusongelmaan haettiin vastausta seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Millaisia ovat opiskelijoiden ja opettajien näkemykset ja kokemukset verkko-opintojakson
 - a) toteutuksesta ja sisällöstä (kirjastopassista, itseopiskelumateriaalista ja oppimistehtävistä)
 - b) ajoituksesta
 - c) hyödyllisyydestä?
2. Miten verkko-opintojaksoa voitaisiin opiskelijoiden ja opettajien mielestä kehittää?
3. Onko verkko-opintojakson alakohtaiselle räätälöinnille tarvetta opettajien mielestä, ja jos on niin miten alakohtaisuus tulisi heidän mielestään ottaa verkko-opintojaksolla huomioon?

Tutkimuskysymykset laadittiin yhteistyössä työn toimeksiantajan kanssa. Kysymykset muotoutuivat oppinnäytetyön tekijän omien ja Lappeenrannan tiedekirjaston informaattikkojen kokemusten sekä

aihetta käsittelevän kirjallisuuden ja aiempien tutkimusten pohjalta. Tutkimuksen alussa hahmotellut tutkimuskysymykset täsmentyivät tutkimusprosessin aikana. Mitään yksittäistä mallia tai teoriaa ei otettu tutkimuksen lähtökohdaksi. Tarkoituksena ei ollut esimerkiksi tutkia sitä, miten hyvin verkko-opintojakso vastaa informaatiolukutaidon osaamistavoitteita. Tutkimus oli käytännönläheinen, sillä lähtökohdana olivat toimeksiantajan tarpeet.

Lappeenrannan tiedekirjastolla ei ollut ennestään tietoa tarjoamansa tiedonhaun verkko-opetuksen kehittämistarpeista, koska Tiedonhaku verkko-opintojaksosta ei ollut kerätty systemaattisesti palautetta sille osallistuneilta opiskelijoilta ja sitä omilla opintojaksoillaan hyödyntäneiltä opettajilta. Kirjaston informaattikkojen kanssa käytyjen keskustelujen perusteella kävi ilmi, että tietoa kaivattiin erityisesti siitä, millaisena verkko-opintojakson ajoitus koetaan ja onko verkko-opintojaksoa tarvetta räätälöidä alakohtaisesti. Verkko-opintojakson ajoittaminen ja integroiminen muihin opintoihin on koettu kirjastossa haasteena (Talikka, keskustelu 9.8.2016). Verkko-opintojakson ajoitusta koskevien kokemusten selvittäminen on tärkeää, koska tiedonhaun opetuksen ajoituksella ja integroinnilla on suuri merkitys tiedonhakutaitojen omaksumisen kannalta. Alakohtaisen räätälöinnin tarvetta taas haluttiin selvittää ammattiaineen opettajilta, koska tällä hetkellä verkko-opintojakso on suunnattu kaikille Saimaan ammattikorkeakoulun viiden eri koulutusalan opiskelijoille ja on lähesmistavaltaan yleinen. Opetuksen alakohtainen räätälöinti toteutuu lähiopetuksessa.

7.2 Tapaustutkimus

Tapaustutkimuksessa eli case-tutkimuksessa on nimensä mukaisesti tutkimuskohteena yksi tai useampi tapaus (Kananen 2015, 76). Tämä tapaus voi olla esimerkiksi organisaatio, laitos, yritys, toiminnallinen prosessi tai sen osa, yksilö, tapahtuma, tilanne, ohjelma tai käsite (Vilka 2015, 154–155). Tavoitteena on saada mahdollisimman syvä ja monipuolinen kuva tutkittavasta ilmiöstä (Kananen 2013, 54). Tapaustutkimus soveltuu tutkimuksiin, joissa tutkimuskohde voidaan rajata täsmällisesti (Vilka 2015, 154–155). Sen tuloksia ei voida yleistää, koska ne pätevät vain tutkittuun tapaukseen (Kananen 2013, 28). Tapaustutkimus on tyypillisesti laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmä. Se ei ole siis oma tutkimusotteensa eikä sillä ole omaa metodologiaa. Tapaustutkimuksen aineistonkeruu- ja analyysimenetelminä käytetään laadullisen ja määrällisen tutkimuksen menetelmiä (Kananen 2015, 76). Yleisimpiä aineistonkeruumenetelmiä ovat teemahaastattelu, havainnointi ja kysely (Kananen 2013, 12).

Tässä tapaustutkimuksessa tutkimuksen kohteena eli tapauksena oli Lappeenrannan tiedekirjaston tuottama Tiedonhaku -verkko-opintojakso, jonka kehittämistarpeita pyrittiin selvittämään Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien näkemysten ja kokemusten avulla. Tapaustutkimus valittiin tutkimuksen lähestymistavaksi, koska tavoitteena oli saada mahdollisimman monipuolinen kuva verkko-opintojakson kehittämistarpeista ja koska tutkimus oli hyvin selkeästi rajattu koskemaan tätä verkko-opintojaksoa. Tutkimuksen tulosten avulla ei myöskään pyritty tekemään yleistyksiä. Tutkimus toteutettiin tapaustutkimukselle tyypillisesti laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhdistelmänä. Myös tutkimusaineisto kerättiin tapaustutkimukselle tyypillisillä aineistonkeruumenetelmillä: kyselyllä ja teemahaastattelulla.

Määrällisessä eli kvantitatiivisessa tutkimuksessa tutkittavaa ilmiötä kuvataan numeerisen tiedon pohjalta. Kerättävälle aineistolle on ominaista vastaajien suuri määrä (Vilka 2007, 17). Aineistosta saatuja tuloksia pyritään yleistämään tutkittuja havaintoyksiköitä laajempaan joukkoon tilastollisen päättelyn keinoin. Määrällisellä tutkimuksella pystytään yleensä kartoittamaan olemassa oleva tilanne, mutta ei selvittämään riittävästi asioiden taustalla olevia syitä. Laadullinen eli kvalitatiivinen tutkimus puolestaan pyrkii ymmärtämään tutkimuskohdetta ja selittämään taustalla olevia syitä. Sille on ominaista suppea, harkinnanvaraisesti koottu näyte. Laadullisessa tutkimuksessa ei pyritä tilastollisiin yleistyksiin. (Heikkilä 2014, 15.) Aineistonkeruussa suositetaan sellaisia menetelmiä, joissa tutkittavien näkökulmat ja ääni pääsevät esille (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 161, 164). Heikkilän (2014, 15) mukaan laadullinen tutkimus soveltuu hyvin toiminnan kehittämisen pohjaksi.

Useiden menetelmien käytöstä samassa tutkimuksessa käytetään nimitystä menetelmätriangulaatio ja usein erilaisten aineistojen käytöstä nimitystä aineistotriangulaatio. Triangulaatio antaa tutkitavasta ilmiöstä monipuolisemman kokonaiskuvan ja lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Kananen 2013, 34–36.) Useiden menetelmien käyttöön päädyttiin tässä tutkimuksessa, koska pyrkimyksenä oli saada Tiedonhaku -verkko-opintojakson kehittämistarpeista mahdollisimman kattava ja luotettava kuva.

7.3 Aineiston keruu ja analyysi

7.3.1 Kysely opiskelijoille

Tiedonhaku -verkko-opintojaksolle osallistuneiden opiskelijoiden kokemuksia ja näkemyksiä selvitettiin kyselyllä. Kysely on tavallisin määrällisessä tutkimuksessa käytetty aineistonkeruumenetelmä (Vilka 2015, 94). Kyselyssä kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Kysely soveltuu tutkimuksiin, joissa tutkittavia on paljon. (Vilka 2007, 28.) Kyselyn etuna on, että se mahdollistaa laajan tutkimusaineiston keräämisen melko vaivattomasti. Kyselyn heikkoutena taas voidaan pitää sillä saadun aineiston pinnallisuutta. Tutkijan ei ole myöskään mahdollista varmistua siitä, miten rehellisesti ja huolellisesti vastaajat ovat vastanneet kyselyyn tai siitä, miten perehtyneitä he ovat aiheeseen, jota kysely koskee. (Hirsjärvi ym. 2009, 195.) Kyselyn heikkoutena on myös riski siitä, että kyselyn vastausprosentti jää alhaiseksi (Vilka 2015, 94).

Kyselyn valintaan päädyttiin, koska sen avulla pystyttiin keräämään suhteellisen helposti ja nopeasti mahdollisimman monen opiskelijan kokemuksia, joiden perusteella voitiin tehdä johtopäätöksiä verkko-opintojakson kehittämistarpeista. Kyselyn avulla opiskelijat pystyttiin tavoittamaan laajemmin kuin muilla aineistonkeruumenetelmillä, kuten haastatteluilla. Opiskelijoiden haastatteleminen opettajien lisäksi ei olisi myöskään ollut aikataulullisesti järkevää opinnäytetyön puitteissa. Kyselyn toteuttamistavaksi valittiin verkkokysely, koska se nähtiin huomattavasti paperikyselyä helpommaksi ja nopeammaksi tavaksi tavoittaa verkko-opintojaksolle osallistuneet opiskelijat. Kyselyn heikkoutena oli riski siitä, että sillä saatu aineisto jäisi pintapuoliseksi sekä se, että vastausprosentti jäisi alhaiseksi eikä tutkimusaineistoa kertyisi riittävästi. Lisäksi ei voitu olla varmoja siitä, miten huolellisesti vastaajat vastaisivat kyselyyn ja miten hyvin he olivat tutustuneet verkko-opintojaksoon.

Kyselyaineiston keruu

Kyselyn perusjoukon muodostivat kaikki Tiedonhaku, Tiedonhaku YAMK ja Information Searching -verkko-opintojaksoille niiden ensimmäisestä toteutuskerrasta eli syksystä 2015 alkaen osallistuneet opiskelijat. Kyselyn toteuttamisajankohtaan mennessä verkko-opintojaksojen Moodlessa oleville kurssialueille oli kirjautunut yhteensä noin 300 opiskelijaa, joista suurin osa oli sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita. On kuitenkin mahdotonta sanoa, kuinka moni kurssialueille kirjautuneista

opiskelijoista oli varsinaisesti osallistunut verkko-opintojaksoille, koska osallistuminen oli ollut opiskelijoille pääosin vapaaehtoista eikä osallistumisista ollut pidetty kirjaa.

Perusjoukosta otettiin harkinnanvarainen näyte. Harkinnanvaraisessa näytteessä tutkija valitsee tutkimuskohteet perustellusti oman harkintansa mukaan (Vilka 2007, 59). Näyte otettiin valitsemalla tutkimukseen kyselyn lähetysaikana viimeisen vuoden aikana Tiedonhaku ja Tiedonhaku YAMK -verkko-opintojaksojen kurssialueille kirjautuneet opiskelijat, joita oli yhteensä 121. Perusteena tälle valinnalle oli se, että verkko-opintojaksojen oletettiin olevan heillä vielä melko hyvässä muistissa. Näytteen ulkopuolelle jätettiin Information Searching -verkko-opintojaksolle osallistuneet englanninkielistä ammattikorkeakoulututkintoa suorittavat opiskelijat, joista kaikki yhtä lukuun ottamatta olivat ulkomaisia vaihto-opiskelijoita. Englanninkielisen kyselylomakkeen laadinnasta näille opiskelijoille luovuttiin, koska kyselyllä saatava lisäinformaatio olisi ollut vähäinen verrattuna työmäärään. Information Searching -verkko-opintojaksolle osallistuneiden määrä oli hyvin pieni verrattuna kahteen muuhun verkko-opintojaksoon, joten heidän poisjättämisellään ei nähty olevan myöskään juuri merkitystä tutkimuksen tulosten kannalta.

Kysely toteutettiin Webropol 3.0 -kyselytyökalulla. Kyselylomake laadittiin opinnäytetyön tietoperustan, Lappeenrannan tiedekirjaston tiedonhaun verkko-opintojaksoista vastaavan informaation kanssa käytyjen keskustelujen sekä aiempien verkko-opetusta ja informaatiolukutaidon verkko-opetusta koskevien kyselytutkimusten pohjalta. Pyrkimyksenä oli laatia juuri Lappeenrannan tiedekirjaston tarpeisiin sopiva kyselylomake.

Kyselylomake sisälsi sekä suljettuja että avoimia kysymyksiä. Suljetut kysymykset olivat monivalintakysymyksiä sekä 4-portaisia Likert-asteikollisia väittämiä, joissa vastaajia pyydettiin arvioimaan, missä määrin väittämät kuvasivat heidän näkemystään tai kokemustaan verkko-opintojaksosta. Avoimilla kysymyksillä puolestaan pyydettiin verkko-opintojaksoa koskevia kehittämissuhteita sekä perusteluita monivalintakysymyksissä annettuihin vastauksiin.

Kyselylomake koostui kuudesta osiosta. Ensimmäisessä osiossa tiedusteltiin vastaajien taustatietoja. Toisessa, kolmannessa ja neljännessä osiossa kysyttiin kokemuksia verkko-opintojakson kolmesta osa-alueesta: kirjastoon tutustumisesta, itseopiskelumateriaalista ja oppimistehtävistä. Osioiden kysymykset oli määritelty pakollisiksi vain näihin verkko-opintojakson osa-alueisiin tutustuneille vastaajille, ja ne näkyivät vasta vastaajan vastatessa tutustuneensa niihin. Viides koko verkko-opintojaksoa koskeva osio taas oli tarkoitettu kaikkien vastattavaksi, ja siinä kysyttiin muun

muassa vastaajien kokemuksia koskien verkko-opintojakson ajoitusta ja hyödyllisyyttä. Viimeisessä eli kuudennessa osiossa kerättiin vielä ehdotuksia verkko-opintojakson kehittämiseksi. Kyselylomake on liitteessä 4.

Ennen kyselyn lähettämistä kyselylomakkeesta pyydettiin palautetta toimeksiantajalta. Lappeenrannan tiedekirjaston työntekijöiden antamien kommenttien perusteella kyselylomaketta muokattiin edelleen toimivammaksi. Kyselylomake myös testattiin neljällä henkilöllä, joilta saatujen palautteiden perusteella kyselyyn tehtiin vielä pieniä korjauksia.

Kysely suoritettiin tammi-helmikuussa 2017. Kysely lähetettiin 121 opiskelijalle, joiden sähköpostiosoitteet saatiin Tiedonhaku ja Tiedonhaku YAMK -verkko-opintojaksojen osallistujalistoilta. Kyselyn saatteessa (katso liite 3) opiskelijoille kerrottiin muun muassa kyselyn tarkoituksesta, vastaamiseen kuluva ajasta sekä vastaajien kesken suoritettavasta elokuvalippujen arvonnasta. Lisäksi mainittiin, että kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja että tulokset raportoidaan siten, etteivät yksittäiset vastaajat ole niistä tunnistettavissa. Opiskelijoilla oli yhteensä kymmenen päivää aikaa vastata kyselyyn. Tänä aikana lähetettiin kahdesti muistutusviestit kyselyyn vastamattomille opiskelijoille. Opiskelijoita motivoitiin vastaamaan myös siten, että kyselyyn vastanneiden kesken arvottiin kolme elokuvalippua.

Kyselyaineiston analyysi

Kyselyn määrälliset tulokset eli suljettuihin kysymyksiin saadut vastaukset analysoitiin tilastollisten menetelmien – frekvenssijakaumien eli suorien jakaumien sekä keskiarvojen – avulla. Tulosten esittämisessä pyrittiin mahdollisimman havainnolliseen ja luettavaan esittämistapaan, joten frekvenssijakaumat päädyttiin esittämään taulukkojen sijasta graafisesti pylväs- ja palkkikaavioiden avulla.

Määrällisten tulosten analysoinnissa käytettiin apuna Microsoft Excel 2013 -taulukkolaskentaohjelmaa. Tulokset siirrettiin ensin Webropolista Exceeliin havaintomatriisiksi tulosten tarkastusta varten. Havaintomatriisilla tarkoitetaan taulukkoa, jossa esitetään kaikkien havaintoyksikköjen eli tutkittavien kyselylomakkeessa antamat tiedot (Vilka 2015, 112). Havaintomatriisista selvitettiin, mitä verkko-opintojakson osa-alueita kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat tehneet. Selvityksen perusteella poistettiin vastaukset viideltä opiskelijalta, jotka eivät olleet tehneet yhtäkään verkko-opintojakson kolmesta osa-alueesta. Tämän jälkeen kyselyn tulokset viettiin Webropolista Exceeliin peruseräraportiksi, jossa Webropol-raportin kuvat voitiin muokata halutunlaisiksi.

Kyselyn laadulliset tulokset eli avoimiin kysymyksiin saadut vastaukset analysoitiin sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on perusanalyysimenetelmä, jota voidaan käyttää kaikessa laadullisessa tutkimuksessa. Sen tarkoituksena on pyrkiä luomaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja selkeässä muodossa ilman, että aineiston sisältämä informaatio vähenee. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91, 108.) Tuomi ja Sarajärvi (sama, 99) jakavat sisällönanalyysin aineistolähtöiseen, teorialähtöiseen ja teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin. Tässä tutkimuksessa laadullisen kyselyaineiston analyysissä käytettiin teorialähtöistä sisällönanalyysiä. Teorialähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston analyysi perustuu aikaisempaan teoriaan tai käsitejärjestelmään (sama, 115).

Sisällönanalyysi aloitettiin opiskelijoiden avoimiin kysymyksiin antamien vastausten redusoinnilla. Redusoinnilla tarkoitetaan aineiston pelkistämistä siten, että aineistosta karsitaan tutkimukselle epäolennainen pois (sama, 109). Tämän jälkeen vastaukset klusteroitiin. Klusteroinnissa samaa asiaa tarkoittavat käsitteet ryhmitellään, yhdistetään luokaksi ja nimetään luokan sisältöä kuvaavalla käsitteellä (sama, 110). Klusteroinnin tuloksena syntyneet yläluokat olivat 1) kirjastopassi, 2) itseopiskelumateriaali, 3) oppimistehtävät ja 4) verkko-opintojakson ajoitus ja alaluokat 1) verkko-opintojaksoon liittyvät kokemukset ja näkemykset sekä 2) kehittämissuhteet. Luokittelun jälkeen sisällönanalyysiä jatkettiin kvantifioimalla aineisto. Kvantifioinnilla tarkoitetaan sen laskemista, kuinka moni tutkittava ilmaisee saman asian (sama, 120). Kvantifioinnin avulla saatiin selville se, kuinka monta kertaa opiskelijoiden avoimissa vastauksissa esiintyi samankaltaisia kehittämissuhteita.

7.3.2 Opettajien teemahaastattelut

Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa omilla opintojaksoillaan hyödyntäneiden opettajien kokemuksia ja näkemyksiä selvitettiin teemahaastatteluilla. Haastattelu on laadullisen tutkimuksen tyypillisin aineistonkeruumenetelmä. Sen etuna pidetään etenkin joustavuutta. Haastattelu mahdollistaa esimerkiksi kysymysten toistamisen, väärinkäsitysten oikaisemisen, ilmausten sanamuodon selventämisen ja keskustelun haastateltavan kanssa. (sama, 73.) Haastattelun valintaan päädyttiin tässä tutkimuksessa, koska siinä oli kyselyyn verrattuna suuremmat mahdollisuudet tutkittavien motivoimiseen. Menetelmän joustavuuden takia sillä oli myös mahdollista saada syvällisempää tietoa kuin kyselyn avulla. Haastattelujen huonona puolena taas oli, että niiden toteuttaminen oli aikaa vievää.

Teemahaastattelussa eli puolistrukturoidussa haastattelussa haastattelun aihepiirit eli teemat ovat kaikille haastateltaville samat, mutta kysymysten tarkkaa muotoa tai järjestystä ei ole määritelty (Hirsjärvi & Hurme 2001, 48). Teemahaastattelujen koettiin soveltuvan tähän tutkimukseen hyvin, koska haastateltavien puheelle haluttiin antaa tilaa eikä heidän vastauksiaan haluttu rajoittaa valmiilla vastausvaihtoehdoilla. Teemahaastattelu mahdollisti myös sen, että teemojen ja kysymysten järjestystä voitiin vaihdella joustavasti ja vastauksia voitiin tarkentaa lisäkysymyksillä tilanteen mukaan.

Haastatteluaineiston keruu

Teemahaastattelut toteutettiin yksilöhaastatteluina. Haastateltaviksi valittiin harkinnanvaraisesti Saimaan ammattikorkeakoulun opettajia, joiden opettamiin opintojaksoihin verkko-opintojakso oli kuulunut. Suunnitelmana oli toimeksiantajan toiveesta pyrkiä haastattelemaan yhteensä kolmea eri alan opettajaa: yhtä sosiaali- ja terveysalan opettajaa, yhtä liiketalouden opettajaa ja yhtä kuvataiteen opettajaa. Tekniikan alan sekä matkailu- ja ravintola-alan opettajien haastatteluista luovuttiin, koska arveltiin, ettei verkko-opintojakso ole ollut käytössä näillä koulutusaloilla.

Haastattelupyynnöt lähetettiin sähköpostitse opettajille, joiden yhteystiedot saatiin Lappeenrannan tiedekirjastolta. Haastattelupyynnössä (katso liite 5) opettajille kerrottiin toteutettavan tutkimuksen ja haastattelun tarkoituksesta, haastattelun arvioidusta kestosta sekä esitettiin haastattelun teemat. Pyynnössä korostettiin myös haastattelun luottamuksellisuutta. Liiketalouden ja kuvataiteen opettajia ei saatu haastateltaviksi suunnitelman mukaisesti, joten haastattelupyyntö lähetettiin useammalle sosiaali- ja terveysalan opettajalle, joista kaksi vastasi pyyntöön myöntävästi. Vähäistä osallistumishalukkuutta saattaa selittää se, että Tiedonhaku -verkko-opintojakso oli ollut käytössä Saimaan ammattikorkeakoulun opintojaksoilla lähinnä tukimateriaalina, joten opettajat eivät välttämättä olleet perehtyneet siihen tarkemmin. Haastatteluajat sovittiin haastattelupyyntöön vastanneiden kanssa sähköpostitse, ja haastateltavat saivat valita itse heille sopivan haastatteluajan ja -paikan.

Haastattelut toteutettiin helmikuussa 2017 Saimaan ammattikorkeakoulun tiloissa. Ennen varsinaista haastattelua kerrattiin perustiedot tutkimuksesta, muistutettiin haastattelun luottamuksellisuudesta sekä sovittiin, että tulokset raportoidaan nimettöminä. Lisäksi pyydettiin lupa haastattelu-
jen nauhoittamiseen. Haastattelut aloitettiin kysymällä taustatietoja haastateltavista sekä opintojaksoista, joilla haastateltavat olivat Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa hyödyntäneet. Tämän jälkeen siirryttiin käsittelemään haastattelun teemoja, jotka olivat 1) verkko-opintojakson toteutus ja

sisältö, 2) verkko-opintojakson ajoitus, 3) verkko-opintojakson hyödyllisyys, 4) kehittämissuositukset sekä 5) verkko-opintojakson alakohtainen räätälöinti. Teemat pohjautuivat luvussa 7.1 esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Haastatteluja varten oli myös etukäteen laadittu valmiiksi hahmoteltuja kysymyksiä. Opinnäytetyön tekijä oli laatinut sopivia haastattelukysymyksiä ensin itse, minkä jälkeen hän oli muokannut niitä työn toimeksiantajalta ja työtä ohjaavalta opettajalta saamiensa kommenttien pohjalta. Kysymysten tarkoituksena oli varmistaa, että kaikkiin tutkimuskysymyksiin saataisiin vastauksia. Haastattelutilanteessa haastattelurungosta voitiin myös tarvittaessa poiketa ja kysyä tarkentavia lisäkysymyksiä. Haastatteluissa käytetty teemahaastattelurunko on liitteessä 6.

Molemmat haastattelut kestivät noin puoli tuntia ja ne nauhoitettiin haastateltavien luvalla. Haastattelujen jälkeen haastatteluaineisto litteroitiin eli muutettiin tekstimuotoon analyysiä varten. Litterointi tehtiin yleiskielelle eli aineistosta korjattiin esimerkiksi puhekielen ilmaukset ja murreilmaisut sekä poistettiin täytesanat ja toistot. Sanatarkkaa litterointia ei katsottu tarpeelliseksi, koska tutkimusongelman kannalta oli tärkeintä keskittyä haastattelujen asiasisältöön. Litteroitua haastatteluaineistoa kertyi yhteensä noin kahdeksan sivua.

Haastatteluaineiston analyysi

Haastatteluaineisto analysoitiin käyttäen aineistolähtöisen ja teorialähtöisen sisällönanalyysin yhdistelmää, joka Kanasen (2013, 104) mukaan soveltuu tapaustutkimuksen aineiston analyysiin. Sisällönanalyysiä sekä teorialähtöistä sisällönanalyysiä on kuvattu edellä kyselyaineiston analyysin yhteydessä luvussa 7.3.1. Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä aineiston luokittelu perustuu aineistoon (Tuomi & Sarajarvi 2009, 95). Siinä luokat siis nousevat aineistosta, kun taas teorialähtöisessä sisällönanalyysissä luokat johdetaan aiemmasta teoriasta.

Haastatteluaineiston analyysi toteutettiin siten, että alkuperäisistä haastatteluissa esitetyistä ilmauksista muodostettiin pelkistetyt ilmaukset (redusointi), jotka luokiteltiin seitsemään aineistosta nousevaan yläluokkaan ja kahteen teoriasta johdettuun alaluokkaan (klusterointi). Yläluokat olivat 1) kirjastopassi, 2) itseopiskelumateriaali, 3) oppimistehtävät, 4) verkko-opintojakson soveltuvuus kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen, 5) verkko-opintojakson ajoitus, 6) verkko-opintojakson hyödyllisyys ja 7) verkko-opintojakson alakohtainen räätälöinti. Haastatteluaineistosta esiin nousevat yläluokat olivat luonnollisesti lähes samoja kuin teemahaastattelujen teemat. Alaluokat puolestaan olivat 1) verkko-opintojaksoa koskevat kokemukset ja näkemykset sekä 2) kehittämissuositukset. Lopuksi haastatteluaineisto kvantifioitiin kyselyaineiston tapaan: aineistosta laskettiin, kuinka monta kertaa siinä esiintyi samankaltaisia kehittämissuosituksia.

8 TUTKIMUSTULOKSET

Opiskelijoiden kyselyn tulokset esitetään alaluvussa 8.1 ja tämän jälkeen opettajien teemahaastattelujen tulokset alaluvussa 8.2. Tuloksissa Tiedonhaku -verkko-opintojakson eri versioiden (Tiedonhaku ja Tiedonhaku YAMK) välille ei tehdä eroa, vaan niistä käytetään yhteistä nimitystä Tiedonhaku -verkko-opintojakso.

Tulokset esitetään tutkimuskysymysten mukaisesti jaoteltuina Tiedonhaku -verkko-opintojakson toteutusta ja sisältöä, ajoitusta ja hyödyllisyyttä koskeviin tuloksiin sekä opettajien teemahaastattelujen osalta myös verkko-opintojakson alakohtaista räätälöintiä koskeviin tuloksiin. Mahdolliset kehittämissuhteet käsitellään kunkin edellä mainitun osa-alueen yhteydessä.

8.1 Kyselyn tulokset

Kyselyyn osallistui yhteensä 121 opiskelijaa, joista 74 oli Tiedonhaku -verkko-opintojaksolle osallistuneita ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia opiskelijoita ja 47 Tiedonhaku YAMK -verkko-opintojaksolle osallistuneita ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia opiskelijoita. Kyselyyn vastasi 31 opiskelijaa eli kyselyn vastausprosentti oli 26 %. Kyselyn lopulliseksi vastaajamääräksi jäi kuitenkin 26 ja vastausprosentiksi 21 %, sillä viiden opiskelijan vastaukset jouduttiin poistamaan tulosten mahdollisen vääristymisen välttämiseksi. Vastaajat, joiden vastaukset poistettiin, eivät olleet vastaustensa mukaan tehneet yhtäkään verkko-opintojakson kolmesta osa-alueesta (tutustuminen kirjastoon, itseopiskelumateriaali, oppimistehtävät). Heillä ei siis oletettavasti ollut kyselyyn vastaamiseen vaadittavaa kokemusta Tiedonhaku -verkko-opintojaksosta. Alhaisen vastausprosentin takia kyselyn tulokset eivät ole yleistettävissä kaikkiin verkko-opintojaksolle osallistuneisiin opiskelijoihin. Tuloksia voidaan pitää siis vain suuntaa-antavina.

Tilastokeskuksen (2017, viitattu 8.3.2017) Tilastokoulu-sivuston mukaan prosenttien esittämistä tulisi välttää sataa pienemmistä kantaluvuista. Tätä ohjetta noudattaen kyselyn tulokset esitetään prosenttien sijaan vastaajien lukumäärinä.

Kaikissa kyselyssä esitetyissä väittämissä käytettiin samaa 4-portaista Likert-asteikkoa, jonka vastausvaihtoehdot olivat 1 = täysin eri mieltä, 2 = jokseenkin eri mieltä, 3 = jokseenkin samaa mieltä ja 4 = täysin samaa mieltä.

8.1.1 Vastaajien taustatiedot

Vastaajilta kysyttiin taustatietoina koulutusala sekä verkko-opintojaksoa, jolle he olivat osallistuneet (Tiedonhaku tai Tiedonhaku YAMK). Lisäksi selvitettiin, mitä verkko-opintojakson eri osa-alueista vastaajat olivat tehneet.

Kaikki kyselyyn vastanneet 26 opiskelijaa ilmoittivat koulutusalakseen sosiaali- ja terveystieteiden. Tämä selittyy sillä, että verkko-opintojaksoa on hyödynnetty pääasiassa sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmissa. Vastaajista 16 vastasi osallistuneensa Tiedonhaku -verkko-opintojaksolle ja 10 Tiedonhaku YAMK -verkko-opintojaksolle. Näiden vastausten perusteella vastaajista 16 oli siis ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia opiskelijoita ja 10 ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittavia opiskelijoita.

Vastaajista 13 ilmoitti tutustuneensa kirjastoon kirjastopassin avulla. Itseopiskelumateriaaliin ilmoitti tutustuneensa 19 vastaajaa ja oppimistehtäviä ilmoitti tehneensä 21 vastaajaa. Taulukossa 3 on eritelty vastaajien tekemät verkko-opintojakson osa-alueet. Taulukosta nähdään, että enemmistö vastaajista oli joko tehnyt kaikki verkko-opintojakson osa-alueet eli tutustunut kirjastoon kirjastopassin avulla, tutustunut itseopiskelumateriaaliin ja tehnyt oppimistehtäviä (8 vastaajaa) tai tutustunut itseopiskelumateriaaliin ja tehnyt oppimistehtäviä (8 vastaajaa).

TAULUKKO 3. Vastaajien tekemät verkko-opintojakson osa-alueet

Tehdyt verkko-opintojakson osa-alueet	Vastaajien lukumäärä
Tutustuminen kirjastoon, itseopiskelumateriaali ja oppimistehtävät	8
Itseopiskelumateriaali ja oppimistehtävät	8
Oppimistehtävät	3
Tutustuminen kirjastoon	2

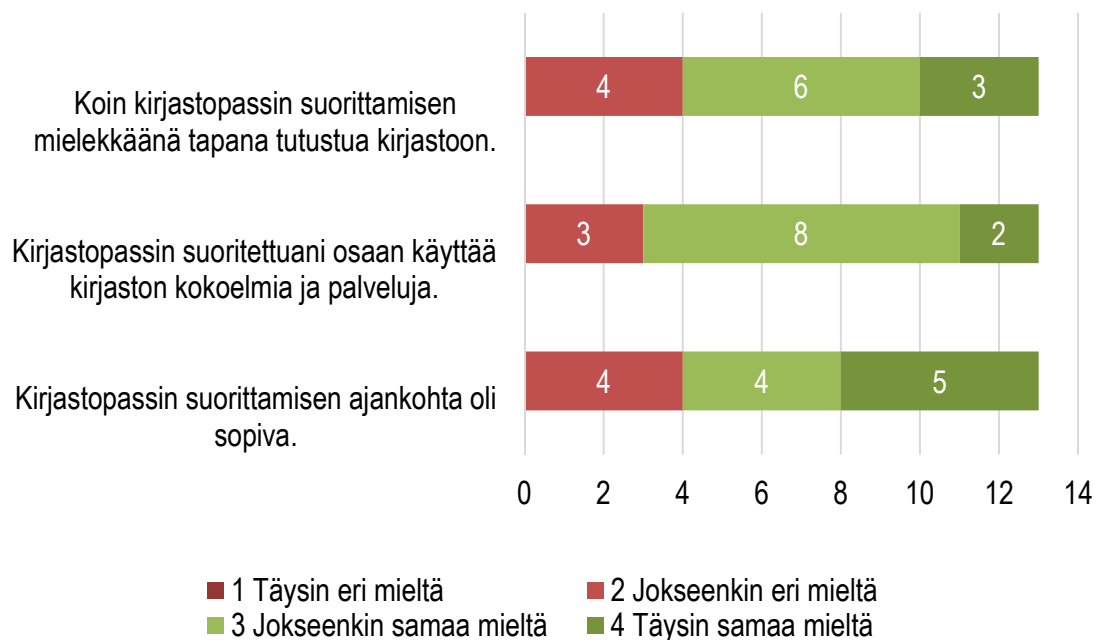
Itseopiskelumateriaali	2
Tutustuminen kirjastoon ja oppimistehtävät	2
Tutustuminen kirjastoon ja itseopiskelumateriaali	1
Yhteensä	26

8.1.2 Verkko-opintojakson toteutus ja sisältö

Tutustuminen kirjastoon

Kirjastoon kirjastopassin avulla tutustuneita vastaajia (13 vastaajaa) pyydettiin arvioimaan kolmea kirjastopassia koskevaa väittämää. Kuviossa 4 on esitetty vastaajien arviot näistä väittämistä.

Kyselyä laadittaessa ei osattu ottaa huomioon, että vastaajien joukossa saattaisi olla sellaisia opiskelijoita, jotka eivät päässeet suorittamaan kirjastopassia annettuna ajankohtana ja tekivät siksi sen korvaavan kirjallisen tehtävän. Avointen vastausten perusteella yksi korvaavan tehtävän tehnyt opiskelija vastasi kirjastopassia koskeviin väittämiin (kaikkiin ”jokseenkin eri mieltä”), mutta tällaisia vastaajia on voinut olla enemmänkin. Tämä mahdollisuus on hyvä ottaa huomioon, koska sillä on voi olla vaikutusta tuloksiin.

KUVIO 4. Vastaajien arviot kirjastopassia koskevista väittämistä (n = 13)

Kirjastopassin suorittamisen koki mielekkäänä tai jokseenkin mielekkäänä yli kaksi kolmasosaa vastaajista (9 vastaajaa): lähes puolet vastaajista (6 vastaajaa) oli ensimmäisen väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ja noin joka neljäs (3 vastaajaa) täysin samaa mieltä. Vajaa kolmannes vastaajista piti kirjastopassin suorittamista jokseenkin epämiellekkäänä, sillä 4 vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Yksikään vastaajista ei ollut väittämän kanssa täysin eri mieltä eli kukaan ei pitänyt kirjastopassin suorittamista täysin epämiellekkäänä.

Kirjastopassin suoritettuaan kirjaston kokoelmia ja palveluja koki osaavansa käyttää noin kolme neljäsosaa vastaajista (10 vastaajaa): yli puolet vastaajista (8 vastaajaa) oli toisen väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ja 2 vastaajaa täysin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli vajaa neljännes vastaajista (3 vastaajaa). Yksikään vastaajista ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa, joten kaikki vastaajat kokivat oppineensa kirjastopassin avulla vähintään jotakin kirjaston kokoelmien ja palvelujen käyttämisestä.

Kirjastopassin suorittamisen ajankohdan koki sopivana tai jokseenkin sopivana yli kaksi kolmasosaa vastaajista (9 vastaajaa): reilu kolmannes vastaajista (5 vastaajaa) oli kolmannen väittämän kanssa täysin samaa mieltä ja vajaa kolmannes (4 vastaajaa) jokseenkin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä oli myös vajaa kolmannes vastaajista (4 vastaajaa). Näiden vastaajien mielestä koko verkko-opintojakson ajankohta olisi voinut olla myöhäisempi, joten oletettavaa on, että heidän mielestään myös kirjastopassin ajankohta oli hieman liian aikainen. Täysin eri mieltä väittämän kanssa ei ollut yksikään vastaajista eli kukaan ei kokenut ajankohtaa täysin vääräksi. Kirjastopassin suorittamisen ajankohta koettiin siis pääosin sopivaksi.

Vastaajille annettiin myös mahdollisuus esittää kehittämissuhteita kirjastopassiin ja suorittamiseen liittyen. Kysymykseen saaduissa vastauksissa toivottiin enemmän kirjaston esittelyä ennen kirjastopassitehtävien jakamista, pidempää kirjastopassin suoritusaikaa ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille sekä sitä, että kirjastopassin suorittamismahdollisuus tuotaisiin paremmin esille. Yhdessä vastauksessa kirjastopassin toivottiin myös olevan nykyistä selkeämpi. On kuitenkin epäselvää, mihin tarkalleen vastaaja toivoi lisää selkeyttä: kirjastopassin suorittamisohjeisiin vai kirjastopassitehtäviin? Lisäksi yksi kirjastovierailun korvaavan tehtävän tehnyt vastaaja huomautti vastauksessaan, että hänen tekemäänsä tehtävää ei ole tarkistettu: ”Koska en fyys. päässyt tutustumaan tein kirjallisen tehtävän, jota ei mielestäni ole käsitelty kuukausiin. Joten ei palautetta tehtyyn tehtävään. Kurssi menettää makunsa... en tiedä onko hyväksytty vai ei.” Kaikki vastaajien kirjastopassia koskevat kehittämissuhteet on koottu taulukkoon 4.

TAULUKKO 4. Vastaajien kirjastopassia koskevat kehittämissuositukset

Vastaajien kirjastopassia koskevat kehittämissuositukset

”Kirjaston työntekijät vähän enemmän esittelisivät ja kertoisivat kirjaston toimintaa yms. Nyt meille annettiin vaan tehtävälappu käteen ja käskettiin suorittaa kyseiset tehtävät.”

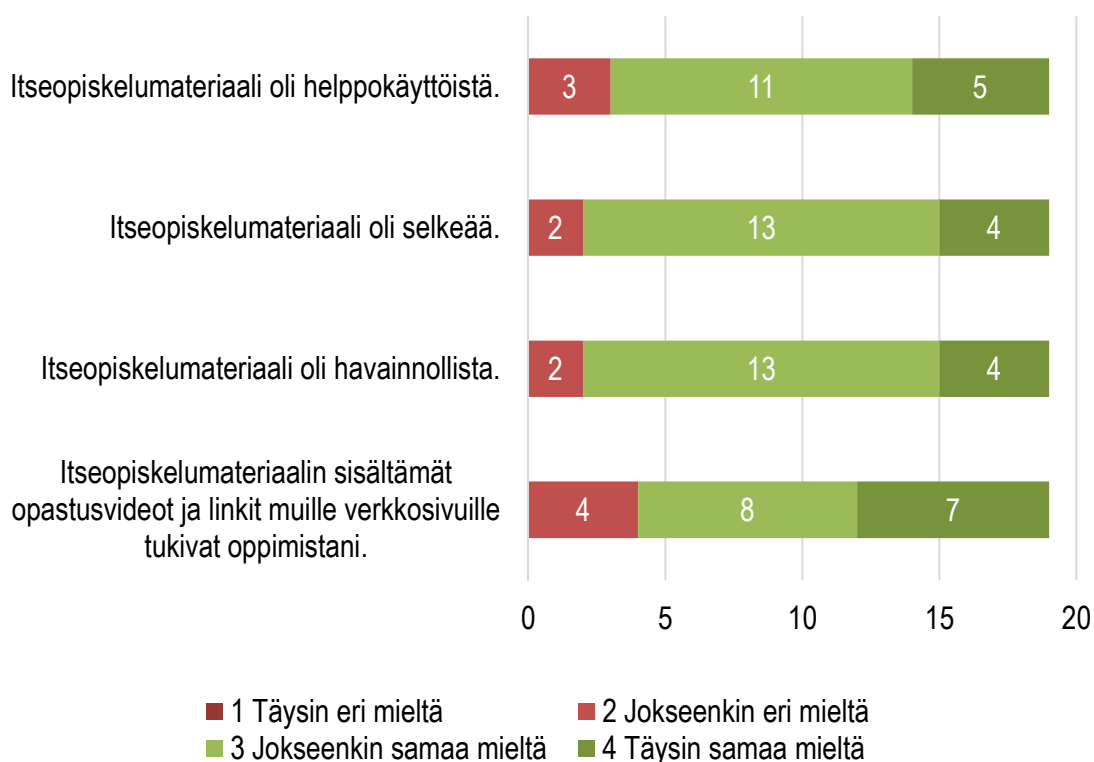
”YAMK-opiskelijoille, jotka käyvät koululla vain kerran kuukaudessa, voisi passin suoritusajaksi olla pidempi eli kun ei aina heti ehdi aktivoitua vaan vasta parin lähiopiskelukerran jälkeen :)”

”Hieman ehkä panostaa enemmän tai tuoda se paremmin esille.”

”Voisi olla selkeämpi.”

Itseopiskelumateriaali

Verkko-opintojakson itseopiskelumateriaaliin tutustuneita vastaajia (19 vastaajaa) pyydettiin arvioimaan neljää itseopiskelumateriaalia koskevaa väittämää. Kuviossa 5 on esitetty vastaajien arviot näistä väittämistä.

KUVIO 5. Vastaajien arviot itseopiskelumateriaalia koskevista väittämistä (n = 19)

Itseopiskelumateriaalin koki helppokäyttöiseksi tai jokseenkin helppokäyttöiseksi selkeä enemmistö vastaajista (16 vastaajaa): yli puolet vastaajista (11 vastaajaa) oli ensimmäisen väittämän kanssa jokseenkin sama mieltä ja hieman yli neljännes (5 vastaajaa) täysin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli 3 vastaajaa. Yksikään vastaajista ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa. Kukaan vastaajista ei siis kokenut itseopiskelumateriaalin käyttöä erityisen vaikeaksi.

Itseopiskelumateriaalia piti selkeänä tai jokseenkin selkeänä valtaosa vastaajista (17 vastaajaa): noin kaksi kolmasosaa vastaajista (13 vastaajaa) oli toisen väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ja noin viidesosa (4 vastaajaa) täysin samaa mieltä. Vain 2 vastaajaa oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä. Täysin eri mieltä väittämän kanssa ei ollut yksikään vastaajista.

Kolmanteen eli itseopiskelumateriaalin havainnollisuutta koskevaan väittämään saadut vastaukset jakautuivat täysin samoin kuin edellä esitetyt vastaukset itseopiskelumateriaalin selkeyttä koskevaan väittämään. Vastausten perusteella valtaosa vastaajista (17 vastaajaa) koki siis itseopiskelumateriaalin jokseenkin selkeänä tai selkeänä.

Neljännellen eli itseopiskelumateriaalin opastusvideoihin ja linkkeihin liittyvän väittämän kohdalla vastaukset jakaantuivat hieman edeltäviä väittämiä enemmän. Vastausten perusteella noin neljä viidesosaa vastaajista (15 vastaajaa) koki opastusvideoiden ja linkkien tukevan heidän oppimistaan: vajaa puolet vastaajista (8 vastaajaa) oli jokseenkin samaa mieltä väittämän kanssa ja reilu kolmannes (7 vastaajaa) täysin samaa mieltä. Noin viidenneksen mielestä opastusvideot ja linkit eivät juurikaan tukeneet oppimista, sillä 4 vastaajaa oli jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa. Tässä on kuitenkin hyvä ottaa huomioon se, että kaikki itseopiskelumateriaaliin tutustuneet vastaajat eivät välttämättä ole katsoneet itseopiskelumateriaalin sisältämiä opastusvideoita tai linkkejä muille verkkosivuille.

Itseopiskelumateriaaliin tutustuneilta vastaajilta pyydettiin myös itseopiskelumateriaaliin liittyviä kehittämisehdotuksia avoimella kysymyksellä. Kysymykseen saaduissa vastauksissa toivottiin enemmän opastusta tietokantojen ja hakupalvelujen käyttöön sekä aiheiden syvällisempää käsittelyä. Yksi vastaaja myös totesi itseopiskelumateriaalin olevan hänen mielestään hyvä. Kaikki itseopiskelumateriaalia koskevat kehittämisehdotukset on koottu taulukkoon 5.

TAULUKKO 5. Vastaajien itseopiskelumateriaalia koskevat kehittämissuhteet

Vastaajien itseopiskelumateriaalia koskevat kehittämissuhteet

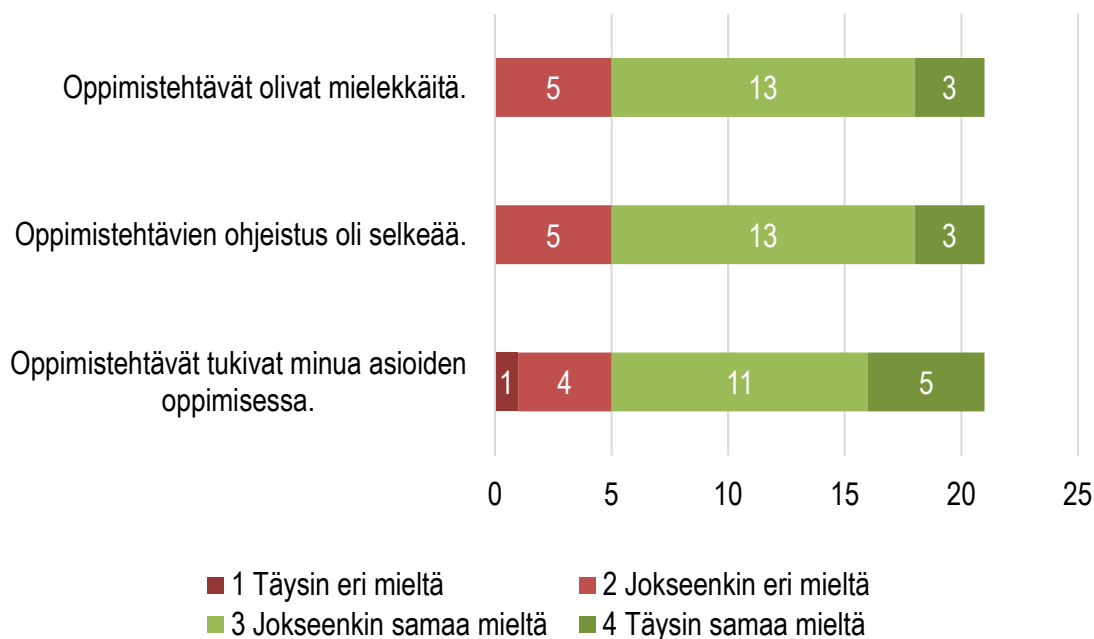
”Enemmän olisin tarvinnut opastusta eri tietokannoista tiedon hakemiseen. Ehkäpä siitä olisi voinut olla opetus- ja esittelyvideoita.”

”Toivon että panostettaisiin enemmän tiedon hakuun. Hakuohjelmat ovat vaikeita käyttää ja löytyy vähän avointa materiaalia. Koulu ei tykkää että Googlea käytetään mutta mieluummin sitä kun viettää monta tuntia tyhjien tulosten kanssa.”

”Oli aika yksinkertainen, ehkä vähän syvempi ja vaikeampi saisi olla. Oppisi enemmän.”

Oppimistehtävät

Verkko-opintojakson oppimistehtäviä tehneitä vastaajia (21 vastaajaa) pyydettiin arvioimaan kolme oppimistehtäviä koskevaa väittämää. Vastaajien arviot näistä väittämistä on esitetty kuviossa 6.

KUVIO 6. Vastaajien arviot oppimistehtäviä koskevista väittämistä (n = 21)

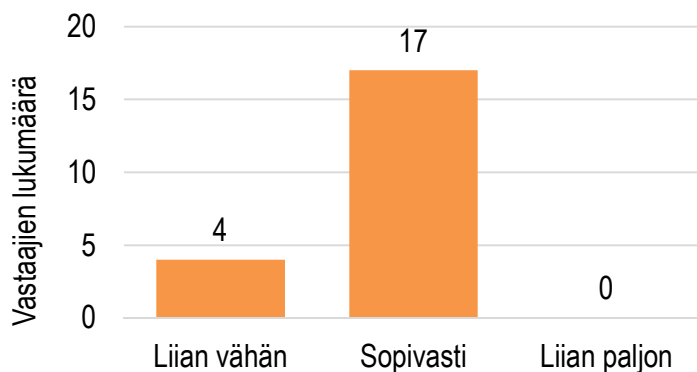
Oppimistehtäviä piti mielekkäänä tai jokseenkin mielekkäänä reilu kolme neljäsosaa vastaajista (16 vastaajaa). Vastaajista hieman alle kaksi kolmasosaa (13 vastaajaa) oli ensimmäisen väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ja 3 vastaajaa täysin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä oli vajaa

neljännes vastaajista (5 vastaajaa). Yksikään vastaajista ei ollut väittämän kanssa eri mieltä eli kukaan ei pitänyt oppimistehtäviä täysin epämielikkäinä.

Oppimistehtävien ohjeistuksen selkeyttä koskevan toisen väittämän kohdalla vastaukset jakautuivat samalla tavalla ensimmäisen väittämän kanssa. Noin kolme neljäsosaa vastaajista (16 vastaajaa) piti oppimistehtävien ohjeistusta jokseenkin selkeänä tai selkeänä. Vajaan neljänneksen mielestä oppimistehtävien ohjeistuksessa olisi parantamisen varaa, sillä 5 vastaajaa vastasi olevansa väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä. Kukaan ei kuitenkaan ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa.

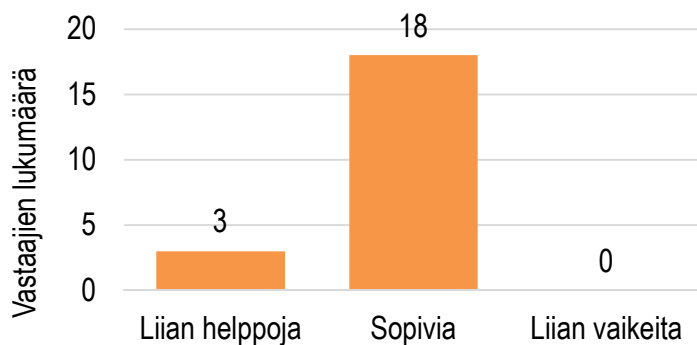
Noin kolme neljäsosaa vastaajista (16 vastaajaa) koki oppimistehtävien tukevan asioiden oppimisessa. Jokseenkin samaa mieltä kolmannen väittämän kanssa oli hieman yli puolet vastaajista (11 vastaajaa) ja täysin samaa mieltä hieman alle neljännes (5 vastaajaa). Jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli vajaa viidennes vastaajista (4 vastaajaa). Yksi vastaaja ei ollut kokenut oppimistehtävien tukevan häntä ollenkaan asioiden oppimisessa, sillä hän vastasi olevansa väittämän kanssa täysin eri mieltä.

Oppimistehtäviä tehneiltä vastaajilta kysyttiin myös mielipidettä oppimistehtävien määrästä ja vaikeustasosta. Vastaajien mielipiteet oppimistehtävien määrästä on esitetty kuvioissa 7 ja mielipiteet oppimistehtävien vaikeustasosta kuviossa 8.

KUVIO 7. Vastaajien mielipiteet oppimistehtävien määrästä (n = 21)

Kuviosta 7 nähdään, että selkeä enemmistö vastaajista (17 vastaajaa) piti oppimistehtävien määrää sopivana. Vajaan viidenneksen mielestä oppimistehtäviä olisi voinut olla enemmän, sillä 4 vastaajaa vastasi oppimistehtäviä olevan liian vähän. Yksikään vastaajista ei ollut sitä mieltä, että oppimistehtäviä oli liian paljon. Vastausten perusteella kukaan vastaajista ei siis kokenut, että oppimistehtävien määrää tulisi vähentää.

KUVIO 8. Vastaajien mielipiteet oppimistehtävien vaikeustasosta (n = 21)

Kuviosta 8 taas nähdään, että selkeä enemmistö (18 vastaajaa) piti myös oppimistehtävien vaikeustasoa sopivana. Vastaajista 3 oli sitä mieltä, että oppimistehtävät olisivat voineet olla vaikeampia, sillä he vastasivat oppimistehtävien olleen liian helppoja. Yksikään vastaajista ei pitänyt oppimistehtäviä liian vaikeina.

Oppimistehtävien määrän ja vaikeustason lisääminen mainittiin myös kehittämisehdotuksena avoimissa vastauksissa. Lisäksi ehdotettiin oppimistehtävien ohjeistusten selventämistä. (Katso taulukko 6.) Yksi vastaaja kirjoitti avoimessa vastauksessaan myös seuraavasti: ”Tehtävät missä hyllyssä tai hyllyluokassa joku kirja sijaitsee olivat minulle ulkopaikkakuntalaisena turhia ja epämielikkäitä”.

TAULUKKO 6. Vastaajien oppimistehtäviä koskevat kehittämisehdotukset

Vastaajien oppimistehtäviä koskevat kehittämisehdotukset

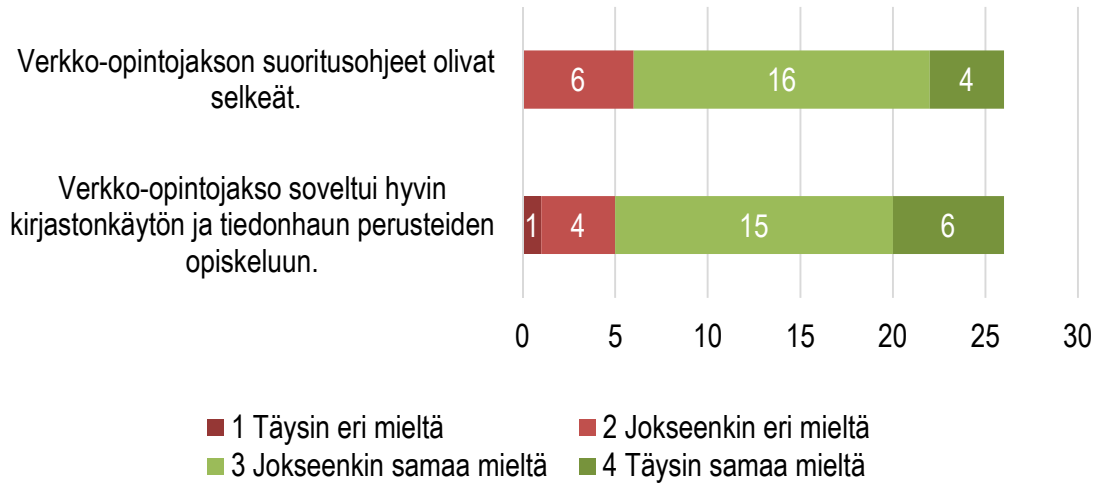
”Voisihan niitä olla enemmänkin..”

”Vähän vaikeustasoa lisää, - -”

”Ohjeistusta voisi hieman selventää.”

Verkko-opintojakso kokonaisuutena

Kaikkia vastaajia (26 vastaajaa) pyydettiin arvioimaan väittämiä ”Verkko-opintojakson suoritusohjeet olivat selkeät” ja ”Verkko-opintojakso soveltui hyvin kirjastonkäytön ja tiedonhaun perusteiden opiskeluun”. Kuviossa 9 on esitetty vastaajien arviot edellä mainituista koko verkko-opintojaksoa koskevista väittämistä.

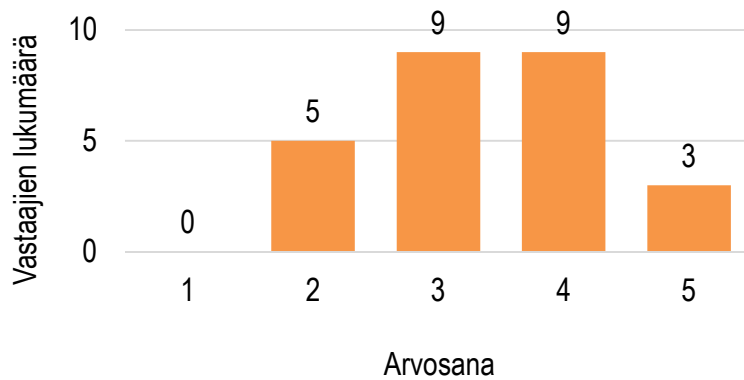

KUVIO 9. Vastaajien arviot koko verkko-opintojaksoa koskevista väittämistä (n = 26)

Verkko-opintojakson suoritusohjeita piti selkeinä tai jokseenkin selkeinä reilu kolme neljäsosaa vastaajista (20 vastaajaa): vajaa kaksi kolmasosaa vastaajista (16 vastaajaa) oli jokseenkin samaa mieltä ja vajaa viidennes vastaajista (4 vastaajaa) täysin samaa mieltä ensimmäisen väittämän kanssa. Vajaan neljänneksen mielestä suoritusohjeiden selkeydessä olisi parantamisen varaa, sillä 6 vastaajaa oli väittämän kanssa jokseenkin eri mieltä.

Verkko-opintojakso soveltui hyvin tai melko hyvin kirjastonkäytön ja tiedonhaun perusteiden opiskeluun selkeän enemmistön (21 vastaajaa) mielestä. Yli puolet vastaajista (15 vastaajaa) vastasi olevansa väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ja vajaa neljännes (6 vastaajaa) täysin samaa mieltä. Jokseenkin eri mieltä väittämän kanssa oli vajaa viidennes vastaajista (4 vastaajaa). Vain yksi vastaaja oli täysin eri mieltä verkko-opintojakson soveltuvuudesta kirjastonkäytön ja tiedonhaun opiskeluun.

Kaikkia vastaajia pyydettiin myös antamaan arvosana 1–5 verkko-opintojaksolle kokonaisuutena. Vastaajien antamien arvosanojen keskiarvoksi tuli 3,4. Arvosanat jakautuivat kuvion 10 mukaisesti.

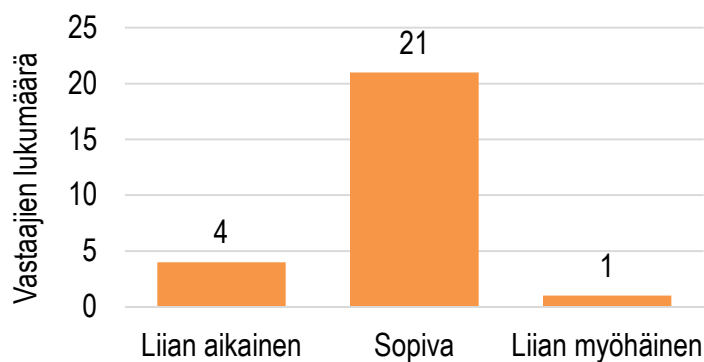

KUVIO 10. Vastaajien verkko-opintojaksolle antamat kokonaisarvosanat (n = 26)

Kuviosta 10 ilmenee, että enemmistö vastaajista (18 vastaajaa) antoi verkko-opintojaksolle joko arvosanan 3 tai 4. Vajaa viidennes vastaajista (5 vastaajaa) antoi arvosanan 2. Parhaimman arvosanan eli arvosanan 5 antoi 3 vastaajaa. Huonointa arvosanaa eli arvosanaa 1 ei antanut yksikään vastaajista. Tuloksessa on otettava huomioon, että 26 vastaajasta vain 8 oli tehnyt kaikki verkko-opintojakson osa-alueet.

8.1.3 Verkko-opintojakson ajoitus

Kaikilta vastaajilta (26 vastaajaa) kysyttiin mielipidettä verkko-opintojakson ajoituksesta. Ajoitusta koskevat mielipiteet jakautuivat kuvion 11 mukaisesti.

KUVIO 11. Vastaajien mielipiteet verkko-opintojakson ajoituksesta (n = 26)

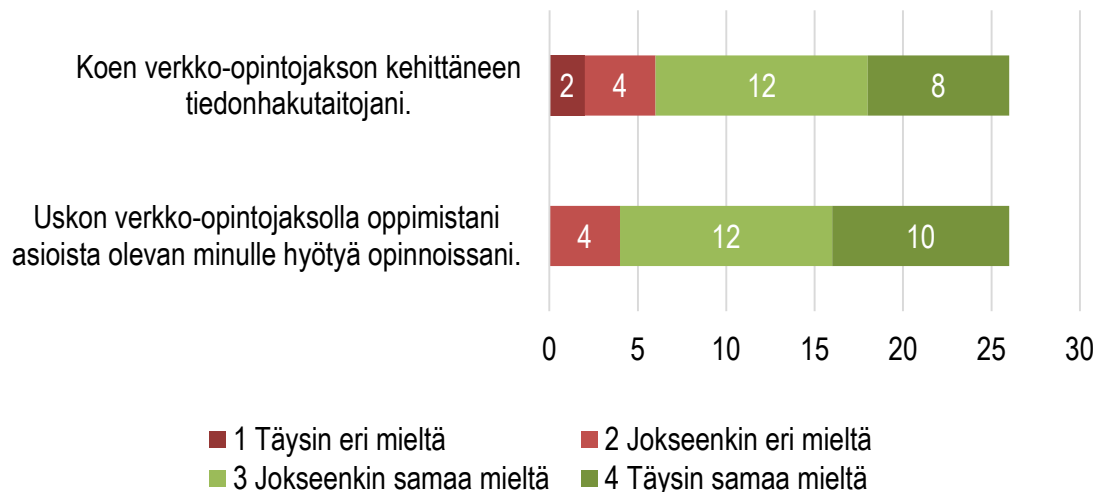
Kuviosta 11 nähdään, että selkeä enemmistö vastaajista (21 vastaajaa) piti verkko-opintojakson ajoitusta sopivana. Liian aikaisena ajoitusta piti 4 vastaajaa ja liian myöhäisenä 1 vastaaja. Näin ollen 4 vastaajan mielestä verkko-opintojakson ajoitus olisi voinut olla myöhäisempi ja vain 1 vastaajan mielestä aikaisempi.

Vastaajille annettiin myös mahdollisuus perustella vastaustaan verkko-opintojakson ajoitusta koskevaan kysymykseen. Kysymykseen vastasi kolme ”liian aikainen” -vastausvaihtoehdon valinnutta vastaajaa. Yhden vastaajan mielestä ”ajoitus voisi olla hieman myöhempi, jolloin ehtisi päästä sisälle esim. Moodleen ja koko kouluun uutena toimintaympäristönä”. Toinen ”liian aikainen” -vastausvaihtoehdon valinnut vastaaja kannatti myöhempää ajankohtaa, koska ”tarve on suurin silloin kun opintojen lopussa aloitetaan opinnäytetyö ja silloin on jo unohtanut tämän verkko-opintojakson”. Kolmannen vastaajan mielestä verkko-opintojakson ajoitus opintojen alussa olisi kyllä hyvä, ”mutta silloin tulee liikaa uusia asioita kerralla”.

Verkko-opintojakson ajoitusta koskevia tuloksia tarkasteltaessa on huomattava, että vastaajat olivat voineet osallistua verkko-opintojaksolle opintojensa ensimmäisen tai toisen lukukauden aikana. Vastaajilta ei tiedusteltu kyselyssä tarkempaa osallistumisajankohtaa. On kuitenkin todennäköistä, että valtaosa vastaajista oli osallistunut verkko-opintojaksolle ensimmäisen lukukauden aikana, koska suurimmassa osassa sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmia verkko-opintojakso ajoittuu opintojen ensimmäiselle lukukaudelle.

8.1.4 Verkko-opintojakson hyödyllisyys

Kaikille vastaajille (26 vastaajaa) esitettiin kaksi verkko-opintojakson hyödyllisyyttä koskevaa väittämää. Vastaajien arviot näistä väittämistä on esitetty kuviossa 12.

KUVIO 12. Vastaajien arvio verkko-opintojakson hyödyllisyyttä koskevista väittämistä (n = 26)

Noin kolme neljäsosaa vastaajista (20 vastaajaa) koki verkko-opintojakson kehittäneen heidän tiedonhakutaitojaan: lähes puolet (12 vastaajaa) oli ensimmäisen väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ja vajaa kolmannes (8 vastaajaa) täysin samaa mieltä. Vastaajista 4 oli jokseenkin eri mieltä eli koki, ettei verkko-opintojakso ollut juurikaan kehittänyt heidän tiedonhakutaitojaan. 2 vastaajaa puolestaan koki, että verkko-opintojakson ei kehittänyt lainkaan heidän tiedonhakutaitojaan, sillä he olivat vastanneet olevansa väittämän kanssa täysin eri mieltä.

Selkeä enemmistö vastaajista (22 vastaajaa) uskoi, että verkko-opintojaksolla opituista asioista on heille hyötyä heidän opinnoissaan: lähes puolet vastaajista (12 vastaajaa) oli väittämän kanssa jokseenkin samaa mieltä ja reilu kolmannes (10 vastaajaa) täysin samaa mieltä. 4 vastaajaa ei uskonut verkko-opintojaksoilla opituista asioista olevan juurikaan hyötyä. Yksikään vastaajista ei ollut täysin eri mieltä väittämän kanssa. Vastausten perusteella kaikki vastaajat uskoivat verkko-opintojaksoilla opituista asioista olevan heille ainakin jotakin hyötyä heidän opinnoissaan.

8.2 Teemahaastattelujen tulokset

Tutkimusta varten haastateltiin kahta Saimaan ammattikorkeakoulun opettajaa, joiden opettamilla opintojaksoilla Tiedonhaku-verkko-opintojakso oli ollut käytössä. Koska haastateltavat edustavat hyvin rajoitetusti Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa hyödyntäneitä opettajia ja Saimaan ammattikorkeakoulun koulutusaloja, haastattelujen tuloksia voidaan pitää vain suuntaa-antavina.

8.2.1 Haastateltavien taustatiedot

Haastateltavilta kysyttiin taustatietoina sitä, minkä koulutusohjelmien opiskelijoita he opettavat sekä sitä, mihin heidän opettamaansa opintojaksoon Tiedonhaku verkko-opintojakso oli liittynyt. Lisäksi selvitettiin, miten verkko-opintojaksoa oli tällä opintojaksolla hyödynnetty.

Kummatkin haastateltavista toimivat sosiaali- ja terveystieteiden opettajina Saimaan ammattikorkeakoulussa. Haastateltavien anonymiteetin suojaamiseksi tässä ei tuoda esille sitä, minkä koulutusohjelmien opiskelijoita he opettavat.

Tiedonhaku -verkko-opintojakso oli ollut käytössä haastateltavien opettamalla Tiedonhankinta, arviointi ja raportointi -opintojaksoilla. Kyseessä on kolmen opintopisteen laajuinen opintojakso, jonka kaikki sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmissä opiskelevat suorittavat ensimmäisenä opiskeluvuotenaan. Opintojakso on koulutusohjelmakohtainen. Opintojakso ajoittuu osassa koulutusohjelmista ensimmäiselle lukukaudelle ja osassa toiselle lukukaudelle. Esimerkiksi syyslukukaudella aloittavilla opiskelijoilla opintojakso on toisissa koulutusohjelmissä syyslukukaudella heti opintojen alkuvaiheessa ja toisissa kevätlukukaudella.

Tiedonhaku -verkko-opintojakso oli toiminut haastateltavien opettamalla opintojaksoilla tukimateriaalina. Opettajat olivat esitelleet verkko-opintojakson opiskelijoille, ja opiskelijat olivat voineet tutustua siihen halutessaan. Opettajat eivät olleet siis vaatineet opiskelijoilta verkko-opintojakson tai sen eri osa-alueiden suorittamista. Opintojaksoilla oli ollut 80 %:n läsnäolovaatimus ja opettajat ovat erikseen ohjanneet tutustumaan verkko-opintojakson itseopiskelumateriaaliin, jos opiskelija oli ollut luennoilta poissa enemmän kuin sallitun määrän. Kummankin haastateltavan opettamiin opintojaksoihin oli kuulunut myös kirjaston informaation pitämä tiedonhaun luento.

8.2.2 Verkko-opintojakson toteutus ja sisältö

Tutustuminen kirjastoon

Kysyttäessä haastateltavien mielipidettä kirjastopassista, haastateltavat kuvailivat kirjastopassia hyväksi ja tarpeelliseksi. Kirjastopassin tarpeellisuutta perusteltiin sillä, että kirjasto on opiskelijoille merkittävä paikka ja siksi on tärkeää, että se tulee heille tutuksi. Kirjastopassi nähtiin tarpeellisenä myös siksi, että se vähentää opiskelijoiden yksilöllistä ohjausta kirjastonkäytössä.

Toinen haastateltavista kertoi pitävänsä hyvänä sitä, että kirjastopassiin kuuluu opiskelijoiden itsenäistä toimintaa. Itsenäinen toiminta eli kirjastopassitehtävien tekeminen saa opiskelijat tutustumaan kirjastoon konkreettisesti. Se myös motivoi opiskelijoita tutustumaan kirjastoon. Tämä on haastateltavan mielestä hyvä, koska hänen kokemuksensa mukaan opiskelijat ajattelevat usein osaavansa käyttää kirjastoa ilman opastustakin ja siksi heidän motivaationsa tutustua kirjastoon voi olla huono.

Minusta se [kirjastopassi] on lähtökohtaisesti hyvä. Koska silloin tulee oma kirjasto tutuksi. Ja jo sen takia, että kirjastossa tulee oltua jonkin funktion takia. Ettei se ole vain, että tutustun kirjastoon niin, että käyn vain katsomassa. Siinä on sitä itsenäistä toimintaa. Pidän sitä kyllä hyvänä. - - kirjastoon tutustumisesta on opiskelijoilla usein sellainen ajatus, että kyllähän minä nyt kirjaston tunnen ja miksi minä sinne menisin. Mutta kun siinä on se passi, niin silloin se motivoi paremmin opiskelijoita tutustumaan konkreettisesti siihen kirjastoon.

Kehittämissuhteena kirjastopassiin liittyen toinen haastateltavista ehdotti jonkinlaista mobiilisovellusta, jonka avulla kirjastopassin voisi suorittaa: ”Minun mielestäni esimerkiksi joku kännykkäsovellus olisi aika hyvä. - - joku sellainen, että se lähettäisi kerran päivässä jonkin asian selvitettäväksi. Tai voisi tehdä useammankin selvityksen passista samana päivänä. Se ei olisikaan tietokoneella vaan kännykällä.”

Itseopiskelumateriaali

Kysyttäessä haastateltavien mielipidettä verkko-opintojakson itseopiskelumateriaalista, toinen haastateltavista vastasi pitävänsä itseopiskelumateriaalia sisällöltään hyvänä. Muuten sitä voisi hänen mielestään kehittää selkeämmäksi, visuaalisemmaksi, ja helppokäyttöisemmäksi. Selkeämmäksi itseopiskelumateriaalia voitaisiin haastateltavan mielestä kehittää käyttämällä tekstissä luetelomerkkejä. Hänen oman kokemuksensa mukaan opiskelijat lukevat paremmin sellaista tekstiä, jossa on käytetty esimerkiksi ranskalaisia viivoja kuin pitkää yhtenäistä tekstiä. Lisää visuaalisuutta itseopiskelumateriaaliin taas saataisiin hänen mielestään kuvioilla, joita voisi käyttää joissakin tapauksissa tekstin sijasta. Helppokäyttöisemmäksi itseopiskelumateriaalin tekisi haastateltavan mielestä se, että tekstien auki saamiseksi ei tarvitsisi ”klikkailla” niin paljon.

Sen minkä tässä opettajana huomaa, niin opiskelijat eivät enää jaksa lukea kokonaisia lauseita ja kokonaisia kappaleita. Minulla on Moodle-kurssi, jossa on ohjeistus kurssin suorittamisesta ja tuntuu, että aina on niitä, jotka eivät jaksa lukea kappaletta tai lausetta loppuun. Mutta jos näitä ranskalaisia viivoja tai näitä bullet points. Jostain syystä ne luetaan paremmin. Lyhyitä lauseita ja ranskalaisilla viivoilla. Enemmän se kuin, että siinä on tarina, jossa on monta lausetta peräkkäin. - - Tai kuviota eli esimerkiksi, että niitä mitä eri tietokantoja onkin kuvattu jo olisikin kuvattu jollain kuvalla eikä tekstillä.

- - siinähan aika pieniäkin asioita aina klikkaillaan auki - -. Että mitä jos se teksti olisikin jo ihan siinä Moodle-alustalla luettavissa suoraan, ilman erillistä klikkaamista. Koska ne ei tekstimäärällisesti ole isoja. Nopeammin vierittää sitä palkkia alaspäin lukeakseen tekstiä kuin että klikkaa joka kerta auki.

Toinen haastateltavista ei ollut tutustunut itseopiskelumateriaalin kovin tarkasti eikä siksi osannut esittää kommentteja ja kehittämisehdotuksia siihen liittyen. Hän kuitenkin totesi itseopiskelumateriaalin toimineen tukimateriaalina hyvin sellaisenaan.

Oppimistehtävät

Kysyttäessä haastateltavien mielipidettä verkko-opintojakson oppimistehtävistä, toinen haastateltavista ehdotti, että oppimistehtäviä voisi vähentää niin, että niitä olisi vain hyväksytyyn suoritukseen vaadittava määrä. Hänen mielestään tämä voisi olla pedagogisesti ja mahdollisesti myös opiskelijoiden motivaation kannalta parempi ratkaisu kuin nykyinen, jossa tehtäviä on enemmän kuin hyväksytyyn suoritukseen vaaditaan. Toinen haastateltavista ei ollut tutustunut verkko-opintojakson oppimistehtäviin lähemmin, joten hänellä ei ollut mielipidettä tai kehittämisehdotuksia niihin liittyen.

Verkko-opintojakson soveltuvuus kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen

Haastateltavilta kysyttiin, miten verkko-opintojakso soveltuu heidän mielestään kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen. Toinen haastateltavista vastasi verkko-opintojakson soveltuvan hänen mielestään tähän tarkoitukseen hyvin ja verkko-opetuksen olevan nykyaikaa. Hän toi esille myös sen, että opiskelijat ovat erilaisia oppijoita ja siksi on hyvä, että heillä on mahdollisuus opiskella tiedonhakua eri tavoin.

Toinen haastateltavista sanoi näkevänsä verkko-opintojakson tukimateriaalina lähiopetuksen rinnalla. Lähiopetuksessa tiedonhaun opetus saadaan hänen mukaansa kytkettyä hyvin omaan ammattialaan, jolloin opetus tulee konkreettisten esimerkkien kautta käytännönläheisemmäksi ja opiskelijat huomaavat opiskelemiensa asioiden merkityksen. Jos opiskelijat opiskelisivat tiedonhakua vain verkossa, yhteys omaan ammattialaan jäisi puuttumaan, koska verkko-opintojakso on kaikille aloille yhteinen.

Jos he opiskelevat pelkästään verkossa, se jää irralliseksi. - - Minä henkilökohtaisesti koen sen niin, että silloin kun se on kontaktiopetuksena tässä alussa, silloin luodaan suhde [opetusalan nimi poistettu] työn näkökulmasta tiedonhankintaan, arviointiin ja raportointiin. Siinä pystyy korostamaan sitä, miten tärkeä osa-alue se on kuitenkin ammatillisuuden ko-

konaisuudessa. Siinä voi tätä puolta painottaa hirveän hyvin. Tulee niitä konkreettisia esimerkkejä. - - Tulee niin kuin käytännönläheisemmäksi, suoraan siihen ammatillisuuteen, kuin jos se katsotaan sieltä, kun se on nyt siellä verkkoversiona, niin sehän on tarkoitettu kaikille. Siinähan ei ole tällaista puolta.

8.2.3 Verkko-opintojakson ajoitus

Kummatkin haastateltavista olivat sitä mieltä, että paras ajankohta verkko-opintojakson toteutukselle on heti opintojen alkuvaiheessa, ensimmäisen lukukauden aikana. Verkko-opintojakson aikainen ajoitus palvelee toisen haastateltavan mukaan opiskelijoita parhaiten, koska he tarvitsevat tiedonhakutaitoja koko opintojensa ajan. Haastateltavien mielestä ei haittaa, vaikka opiskelijat unohtaisivatkin verkko-opintojaksolla opiskelemissa asiat, sillä he voivat aina palata kertaamaan asioita verkko-opintojakson itseopiskelumateriaalin avulla.

Haastatteluista kävi ilmi, että Tiedonhaku -verkko-opintojakso on ajoittunutkin suurimmassa osassa sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmia heti opintojen alkuun, sillä Tiedonhankinta, arviointi ja raportointi -opintojakso on niissä ensimmäisen lukukauden aikana. Sellaisissa koulutusohjelmissä, joissa Tiedonhankinta, arviointi ja raportointi -opintojakso ja siten myös Tiedonhaku -verkko-opintojakso on sijoittunut toiselle lukukaudelle, Tiedonhaku -verkko-opintojakso voitaisiin toisen haastateltavan mielestä liittää Orientoivat opinnot -opintojaksoon, joka on heti opintojen ensimmäisellä lukukaudella.

8.2.4 Verkko-opintojakson hyödyllisyys

Kummatkin haastateltavista näkivät verkko-opintojakson hyödyllisenä tukimateriaalin roolissa. Haastateltavien mukaan verkko-opintojaksolle on hyvä ohjata varsinkin sellaisia opiskelijoita, jotka ovat olleet poissa luennoilta. Lisäksi he pitivät hyvänä sitä, että opiskelijat voivat kerrata verkko-opintojakson itseopiskelumateriaalin avulla asioita myös myöhemmin opintojensa aikana.

Verkko-opintojakson hyödyllisyyteen liittyen toinen haastateltavista totesi myös, että verkko-opintojaksolla opiskeltavat asiat ovat perusasioita, joita ammattikorkeakouluopiskelijat tarvitsevat ja joiden opettelu helpottaa heidän opiskeluaan.

8.2.5 Verkko-opintojakson alakohtainen räätälöinti

Toisen haastateltavan mielestä verkko-opintojaksoa voitaisiin kenties räätälöidä alakohtaisesti tietokantojen osalta, koska eri aloilla tietoa haetaan hyvin erilaisista tietokannoista. Muutoin verkko-opintojakso olisi hänestä hyvä pitää yleisluonteisena, koska alakohtaisuus toteutuu kuitenkin ammattiaineen opetuksessa.

No tietysti tietokantojen suhteenhan meillä on hyvin erilaiset mahdollisuudet löytää tietoa. Sosiaali- ja terveysala eroaa vielä, että sosiaalialalla löytyy taas eri tietokannoista kuin terveysalalla. Että ehkä niiden osalta, mutta kyllä tuo muuten palvelee ihan yleisesti kaikkia. Tietokannat tulevat nyt mieleen, muuten näkisin kyllä, että tuo olisi hyvää pitää sellaisena yleistoisoisena ja kuitenkin sitten taas näissä omissa substanssialan opinnoissa osataan suunnata sitä sitten sinne omalle alalle.

Toinen haastateltavista ei nähnyt tarvetta verkko-opintojakson alakohtaiselle räätälöinnille. Hänen mukaansa verkko-opintojakso toimii hyvin tukimateriaalina sellaisena kuin se on tähänkin asti ollut eli kaikille yhteisenä, yleisluonteisena verkko-opintojaksona.

- - ei se minun mielestäni [tarvitsisi olla alakohtainen]. Siellä on olemassa nyt tuo ja silloin, jos se on tällaisena tukimateriaalina - - niin sillähän ei ole silloin väliä. Silloinhan sen ei tarvitsisi olla alakohtainen. Mutta jos se olisi ainut [opetustapa], niin silloinhan siinä pitäisi olla alakoh- taista painotusta. Minun mielestäni tämä toimii täällä aika hyvin tällä lailla.

9 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa tarkastellaan kyselyn ja teemahaastattelujen keskeisiä tuloksia luvussa 7.1 esitettyjen tutkimuskysymysten kannalta. Tutkimuskysymyksiin saatujen vastausten perusteella vastataan varsinaiseen tutkimusongelmaan eli esitetään johtopäätökset Tiedonhaku -verkko-opintojakson kehittämistarpeista. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden ja haastatteluihin osallistuneiden opettajien pienen lukumäärän vuoksi kehittämistarpeista ei voida tehdä laajasti yleistettäviä johtopäätöksiä. Siksi tässä luvussa esitetyt kehittämiskohteet ja kehittämisehdotukset ovatkin lähinnä suuntaa-antavia.

1. Millaisia ovat opiskelijoiden ja opettajien näkemykset ja kokemukset verkko-opintojakson toteutuksesta ja sisällöstä (kirjastopassista, itseopiskelumateriaalista ja oppimistehtävistä), ajoituksesta sekä hyödyllisyydestä?

Toteutus ja sisältö

Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden kokemukset kirjastopassista olivat pääosin positiivisia. Suurin osa vastaajista piti kirjastopassin suorittamista mielekkäänä tai jokseenkin mielekkäänä ja vajaa kolmannes jokseenkin epämielikkäänä tapana tutustua kirjastoon. Opiskelijat kokivat hyötывänsä kirjastopassin suorittamisesta: enemmistö vastaajista tunsu osaavansa käyttää kirjaston kokoelmia ja palveluja kirjastopassin suorittamisen jälkeen melko hyvin. Kysyttäessä kirjastopassin suorittamisen ajankohdan sopivuudesta, suurin osa vastaajista vastasi pitävänsä ajankohtaa sopivana tai jokseenkin sopivana. Vain muutaman vastaajan mielestä ajankohta olisi voinut olla myöhäisempi. Kyselyn tulosten perusteella kirjastopassin suorittamisen ajankohta heti lukukauden alussa näyttäisi siis olevan sopiva eikä sitä kannattaisi lähteä muuttamaan. Kuitenkin itse kirjastopassiin näyttäisi liittyvän kaikista verkko-opintojakson osa-alueista eniten kehittämistarvetta. Vaikka opiskelijoiden arviot kirjastopassia koskevista väittämistä olivatkin pääsääntöisesti positiivisia (”jokseenkin samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”), negatiivisten arvioiden (”jokseenkin eri mieltä” ja ”täysin eri mieltä”) osuus – noin kolmannes – oli suurempi kuin itseopiskelumateriaalia ja oppimistehtäviä koskevien väittämien kohdalla.

Haastatellut opettajat kokivat kirjastopassin hyväksi ja tarpeelliseksi. Kirjastoon tutustumista kirjastopassin avulla pidettiin hyvänä, koska tekemällä kirjastopassitehtäviä itsenäisesti opiskelijat tutustuvat kirjaston palveluihin ja kokoelmiin konkreettisesti. Kirjastopassitehtävien tekemisen nähtiin myös motivoivan opiskelijoita paremmin kirjastoon tutustumiseen kuin pelkän kirjastoesityksen.

Opiskelijoiden itseopiskelumateriaalia koskevat arviot olivat myös pääosin positiivisia. Enemmistö vastaajista piti itseopiskelumateriaalia melko helppokäyttöisenä, selkeänä ja havainnollisena. Saatujen tulosten perusteella itseopiskelumateriaalia olisi vielä kuitenkin varaa kehittää helppokäyttöisemmäksi, selkeämmäksi ja havainnollisemmaksi. Suurin osa vastaajista koki itseopiskelumateriaalin sisältämien opastusvideoiden ja linkkien tukevan heidän oppimistaan verkko-opintojaksolla.

Toinen haastatelluista opettajista sanoi pitävänsä itseopiskelumateriaalin sisältöä hyvänä. Itseopiskelumateriaalin käytettävyydessä ja visuaalisessa ilmeessä olisi hänen mielestään kuitenkin kehitettävää. Toinen haastateltavista ei ollut perehtynyt itseopiskelumateriaaliin tarkemmin eikä hän siksi osannut juuri kommentoida sitä. Itseopiskelumateriaali oli kuitenkin hänen mielestään toiminut hyvin tukimateriaalina hänen opettamillaan opintojaksoilla.

Oppimistehtävät saivat kirjastopassin ja itseopiskelumateriaalin tapaan kyselyyn vastanneilta opiskelijoilta pääasiassa positiivisia arvioita. Suurin osa vastaajista piti oppimistehtäviä jokseenkin mielekkäinä ja niiden ohjeistusta melko selkeänä. Vajaa neljännes kyselyyn vastanneista oppimistehtäviä tehneistä opiskelijoista oli kuitenkin sitä mieltä, että oppimistehtävien ohjeistus olisi voinut olla hieman selkeämpää. Vastausten perusteella ohjeistusta voitaisiin siis kenties muotoilla vielä jotenkin selkeämmäksi. Valtaosa vastaajista koki oppimistehtävien tukeneen heitä asioiden oppimisessa. Kysyttäessä mielipidettä oppimistehtävien määrästä ja vaikeustasosta, vastaajien mielipiteet olivat hyvin yksimielisiä: selkeä enemmistö piti niiden määrää ja vaikeustasoa sopivana. Kyselyn tulosten perusteella oppimistehtävien määrä ja vaikeustaso vaikuttaisivat siis sopivilta. Vain muutaman vastaajan mielestä oppimistehtäviä olisi voinut olla enemmän ja ne olisivat voineet olla vaikeampia.

Toinen haastatelluista opettajista ei ollut juurikaan tutustunut oppimistehtäviin eikä hän näin ollen osannut arvioida niitä. Toinenkin haastateltavista kommentoi ainoastaan oppimistehtävien määrää. Hänen mielestään oppimistehtäviä voisi olla vain hyväksyttävän suoritukseen vaadittava määrä eli vähemmän kuin tällä hetkellä. Ylimääräisten oppimistehtävien karsiminen voisi mahdollisesti lisätä opiskelijoiden motivaatiota.

Kysyttäessä opiskelijoiden mielipidettä verkko-opintojakson suoritusohjeiden selkeydestä, suurin osa vastaajista vastasi pitävänsä niitä melko selkeinä. Vajaan neljänneksen mielestä suoritusohjeiden selkeydessä olisi kuitenkin parantamisen varaa, joten ohjeistusta voitaisiin kenties vielä jotenkin selkeyttää.

Suurin osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki verkko-opintojakson soveltuvan kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen melko hyvin. Vajaan viidenneksen mielestä verkko-opintojakso ei soveltunut kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen kovin hyvin ja yhden vastaajan mielestä ei ollenkaan. Kumpikin haastatelluista opettajista koki verkko-opintojakson soveltuvan kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen. Toinen opettajista mainitsi verkko-opintojakson tarjoavan lähiopetuksen rinnalla toimiessaan erilaisille oppijoille mahdollisuuden opiskella tiedonhakua kullekin parhaiten soveltuvalla tavalla. Opettajat näkivät verkko-opintojakson kuitenkin vain tukimateriaalina muilla tiedonhankintaa käsittelevillä opintojaksoilla. He näkivät siis verkko-opintojakson roolin lähiopetuksen tukena, ei sen korvaajana. Toinen haastateltavista painotti lähiopetuksen tärkeyttä, koska siinä tiedonhaun opetus saadaan kytkettyä hyvin omaan ammattialaan. Jos opiskelijat opiskelisivat tiedonhakua vain kaikkien alojen opiskelijoille yhteisellä verkko-opintojaksolla, tämä yhteys jäisi puuttumaan.

Kokonaisarvosanaksi verkko-opintojaksolle kyselyyn vastanneet opiskelijat antoivat arvosanan 3,4, jota voidaan pitää hyvänä. Huomionarvoista kuitenkin on, että vajaa viidennes vastaajista antoi verkko-opintojaksolle arvosanan 2. Näiden tulosten perusteella verkko-opintojaksossa olisi vielä kehitettävää. Myös se seikka, että valtaosa vastaajista vastasi olevansa ”jokseenkin samaa mieltä” suurimman osan verkko-opintojakson toteutusta ja sisältöä koskevien väittämistä kohdalla, viittaisi siihen, että parantamisen varaa vielä on. Kyselyn tulosten perustella voitaneen kuitenkin sanoa, että verkko-opintojakson toteutuksessa ja sisällössä ei näyttäisi olevan suuria puutteita, sillä kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden vastaukset kaikkiin verkko-opintojakson eri osa-alueita koskeviin asenneasteikollisiin väittämiin painottuivat vastausvaihtoehtoihin ”jokseenkin samaa mieltä” ja ”täysin samaa mieltä”, eikä ”täysin eri mieltä” vastanneita ei ollut juuri ollenkaan.

Ajoitus

Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat verkko-opintojakson ajoituksen suhteen lähes yksimielisiä: muutamaa vastaajaa lukuun ottamatta kaikki vastaajat pitivät verkko-opintojakson sijoittumista opintojen alkuvaiheeseen sopivana. Neljän vastaajan mielestä verkko-opintojakso olisi voinut olla

myöhemmin. Avointen vastausten perusteella opintojakson ajoitusta pidettiin liian aikaisena ainakin seuraavista syistä:

- Opintojen alkuvaiheessa opiskelijoilla on muutenkin paljon uusia asioita opeteltavana.
- Verkko-opintojaksolla käytettävän Moodle-oppimisolun käyttö voi vaatia vielä opettelua.
- Verkko-opintojaksolla opitut asiat ehtivät unohtua ennen kuin niille olisi todella tarvetta.

Myös haastatellut opettajat pitivät verkko-opintojakson ajoitusta opintojen alkuvaiheessa sopivana. Opettajien mukaan paras ajankohta verkko-opintojaksolle olisi opintojen ensimmäinen lukukausi, johon verkko-opintojakso suurimmassa osassa sosiaali- ja terveystieteiden koulutusohjelmia jo sijoitettiin. Aikaisen ajoituksen nähtiin palvelevan opiskelijoita parhaiten, koska he tarvitsevat tiedonhakutaitoja koko opintojensa ajan. Näiden tulosten perusteella opintojen alkuvaihe vaikuttaisi siis olevan paras vaihtoehto verkko-opintojakson ajoitukselle.

Hyödyllisyys

Enemmistö kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki verkko-opintojakson hyödylliseksi. Suurin osa vastaajista koki verkko-opintojakson kehittäneen heidän tiedonhakutaitojaan. Neljän vastaajan mielestä heidän tiedonhakutaitonsa olivat kehittyneet vain vähän ja kahden vastaajan mielestä ei ollenkaan. Näitä tuloksia voi mahdollisesti selittää se, että verkko-opintojakson ei koettu tarjoavan opiskelijoille tarpeeksi uutta tietoa. Selkeä enemmistö vastaajista uskoi, että verkko-opintojaksolla opituista asioista on heille hyötyä myöhemmin opinnoissa. Yksikään vastaajista ei kokenut verkko-opintojaksoa täysin hyödyttömänä opintojensa kannalta. Nämä tulokset voivat kertoa siitä, että vaikka jotkin opiskelijat eivät kokeneet tiedonhakutaitojensa kehittyneen, he kokivat kuitenkin kirjastonkäyttötaitojensa parantuneen.

Haastatellut opettajat kokivat verkko-opintojakson itseopiskelumateriaalin hyödylliseksi tukimateriaaliksi opettamallaan opintojaksoilla. Lisäksi opettajat pitivät hyvänä sitä, että itseopiskelumateriaalin avulla opiskelijat voivat tarvittaessa kerrata asioita myös myöhemmin opintojensa aikana.

2. Miten verkko-opintojaksoa voisi opiskelijoiden ja opettajien mielestä kehittää?

Taulukoihin 7 ja 8 on koottu opiskelijoiden kyselyssä ja opettajien haastatteluissa esittämät kehittämissuhteet. Kuten taulukoista käy ilmi, lähes kaikki kehittämissuhteet ovat yksittäisten henkilöiden esittämiä. Ainoastaan tietokantojen käytössä toivottiin enemmän opastusta kaksikerkkoista. Eniten kehittämissuhteita annettiin verkko-opintojakson itseopiskelumateriaaliin liittyen.

TAULUKKO 7. Opiskelijoiden esittämät kehittämis ehdotukset

Verkko-opintojakson osa-alue	Kehittämis ehdotukset	Mainintojen määrä
Kirjastoon tutustuminen (kirjastopassi)	– Kirjastoa voitaisiin esitellä hieman enemmän ennen kirjastopassitehtävien jakamista.	1
	– Kirjastopassin suorittamismahdollisuudesta voitaisiin tiedottaa näkyvämmiin.	1
	– Kirjastopassin suorittamisaika voisi olla pidempi ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille.	1
	– Kirjastopassi voisi olla selkeämpi.	1
Itseopiskelumateriaali	– Tietokantojen/hakupalvelujen käytössä voitaisiin antaa enemmän opastusta.	2
	– Aiheita voitaisiin käsitellä hieman syvällisemmin.	1
	– Itseopiskelumateriaali voisi olla vaativampi.	1
Oppimistehtävät	– Oppimistehtävien määrää voitaisiin lisätä.	1
	– Oppimistehtävien vaikeustasoa voitaisiin lisätä.	1
	– Oppimistehtävien ohjeistusta voitaisiin selkeyttää.	1

TAULUKKO 8. Opettajien esittämät kehittämis ehdotukset

Verkko-opintojakson osa-alue	Kehittämis ehdotukset	Mainintojen määrä	
Kirjastoon tutustuminen (kirjastopassi)	– Kirjastopassin voisi suorittaa jonkinlaisen mobiilisovelluksen avulla.	1	
Itseopiskelumateriaali	– Itseopiskelumateriaalia voitaisiin kehittää <ul style="list-style-type: none"> • selkeämmäksi käyttämällä tekstissä luettelomerkkejä • visuaalisemmaksi käyttämällä kuvioita paikoin tekstin sijasta • helppokäyttöisemmäksi vähentämällä auki kiikattavien sivujen määrää. 	1 1 1	
	Oppimistehtävät	– Oppimistehtävien määrää voitaisiin vähentää niin, että tehtäviä olisi vain hyväksytyyn suoritukseen vaadittava määrä.	1

3. Onko verkko-opintojakson alakohtaiselle räätälöinnille tarvetta opettajien mielestä, ja jos on niin miten alakohtaisuus tulisi ottaa verkko-opintojaksolla huomioon?

Haastateltujen opettajien mielipiteet verkko-opintojakson alakohtaisesta räätälöinnistä poikkesivat hieman toisistaan. Toisen haastatellun opettajan mielestä verkko-opintojaksoa voitaisiin räätälöidä alakohtaisesti tietokantojen osalta, koska eri aloilla tietoa haetaan hyvin erilaisista tietokannoista, mutta muuten verkko-opintojakso olisi hänestä hyvä pitää yleisluonteisena. Toinen haastateltava taas ei nähnyt lainkaan tarvetta verkko-opintojakson alakohtaiselle räätälöinnille. Hänen mielestään kaikille aloille yhteinen verkko-opintojakso on toimiva, koska alakohtaisuus toteutuu hyvin lähiopetuksessa. Haastattelujen tulokset viittaisivat siis siihen, että verkko-opintojakso olisi hyvä pitää ainakin suurimmaksi osaksi yleisluonteisena eli kaikille aloille sopivana. Tietokantojen osalta verkko-opintojaksoa voitaisiin kuitenkin kenties räätälöidä alakohtaisesti.

10 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli kartoittaa Lappeenrannan tiedekirjaston Saimaan ammattikorkeakoululle tarjoaman tiedonhaun verkko-opetuksen mahdollisia kehittämistarpeita selvittämällä ammattikorkeakoulun opiskelijoiden ja opettajien kokemuksia kirjaston tuottamasta Tiedonhaku -verkko-opintojaksosta. Opiskelijoiden kokemuksia verkko-opintojaksosta selvitettiin kyselyllä, johon vastasi 26 verkko-opintojaksolle osallistunutta sosiaali- ja terveystieteiden opiskelijaa. Opettajien kokemuksia taas selvitettiin teemahaastatteluilla, joihin osallistui kaksi sosiaali- ja terveystieteiden opettajaa, jotka olivat hyödyntäneet verkko-opintojaksoa tukimateriaalina opettamallaan Tiedonhankinta, arviointi ja raportointi -opintojaksoilla.

Tutkimukseen osallistuneiden opiskelijoiden ja opettajien antamat arviot verkko-opintojakson toteutuksesta ja sisällöstä (kirjastopassista, itseopiskelumateriaalista ja oppimistehtävistä) olivat pääosin positiivisia. Verkko-opintojakson koettiin soveltuvan kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen. Verkko-opintojakso koettiin hyödylliseksi ja sen ajoitusta opintojen alussa pidettiin sopivana.

Tutkimuksen tulokset osoittivat useita Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa koskevia kehittämiskohteita ja kehittämisehdotuksia, jotka olisi hyvä ottaa huomioon verkko-opintojaksoa kehitettäessä. Kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden ja haastateltujen opettajien pienestä määrästä johtuen tutkimuksen tulokset ovat vain suuntaa-antavia.

Tutkimusten tulosten perusteella Lappeenrannan tiedekirjasto voisi harkita kirjastopassin selkeyttämistä, näkyvämpää tiedottamista kirjastopassin suorittamismahdollisuudesta, kirjaston esittelyä hieman laajemmin ennen kirjastopassitehtävien jakamista sekä kirjastopassin toteuttamista jonkinlaisen mobiilisovelluksen avulla. Mobiilisovellus voisi kenties motivoida opiskelijoita paremmin tutustumaan kirjastoon ja tehdä kirjastopassin suorittamisesta mielekkäämpää.

Verkko-opintojakson itseopiskelumateriaalin osalta taas olisi ehkä syytä harkita, voitaisiinko aiheita käsitellä hieman perusteellisemmin. Kyselyn tulosten perusteella vaikuttaisi siltä, että osa opiskelijoista olisi kaivannut tiedonhaun syvällisempää käsittelyä oppiakseen enemmän. Ainakin tietokantojen ja hakupalvelujen käytössä voitaisiin antaa enemmän opastusta, koska jotkut opiskelijat kokivat niiden käytön haastavaksi. Itseopiskelumateriaalia voitaisiin saatujen tulosten perusteella kehittää myös selkeämmäksi, helpokäyttöisemmäksi ja visuaalisemmaksi. Itseopiskelumateriaalia

kehittäessä voitaisiin ottaa huomioon opettajien haastatteluissa esiin nousseet kehittämissuhteet.

Verkko-opintojakson oppimistehtävien vaativuuden lisäämistä voitaisiin harkita, sillä muutaman kyselyyn vastanneen opiskelijan mielestä oppimistehtävät olisivat voineet olla vaikeampia eikä yksikään vastaaja pitänyt tehtäviä liian vaikeina. Tulokset viittaisivat myös siihen, että oppimistehtävien ohjeistusta voitaisiin selkeyttää. Sama koskee verkko-opintojakson suoritusohjeita. Oppimistehtävien määrän suhteen sen sijaan on vaikea sanoa, kannattaako määrää muuttaa, koska se jakoi mielipiteitä. Muutaman kyselyyn vastanneen opiskelijan mielestä tehtäviä olisi voinut olla enemmän, kun taas toisen haastatellun opettajan mielestä oppimistehtäviä voisi olla vain hyväksytyyn suoritukseen vaadittava määrä eli nykyistä vähemmän.

Verkko-opintojakson räätälöintiä taas voitaisiin harkita tietokantojen osalta esimerkiksi siten, että eri aloille olisi omat verkko-opintojaksot, joilla esiteltäisiin niiden keskeisimmät tietokannat.

Olen tyytyväinen siihen, että toteutin tutkimuksen monimenetelmällisenä tapaustutkimuksena, vaikka tämä lisäkin työn määrää. Usealla menetelmällä pystyttiin samaan kattavampi kuva Tiedonhaku -verkko-opintojakson kehittämistarpeista kuin vain yhtä menetelmää käyttämällä. Opiskelijoiden kokemusten kerääminen verkkokyselyllä oli vaivatonta, ja sillä pystyttiin tavoittamaan enemmän opiskelijoita kuin haastatteluilla. Kyselyllä saatu aineisto jäi kuitenkin melko pinnalliseksi pienen vastaajamäärän takia ja koska vain muutamat opiskelijat vastasivat avoimiin kysymyksiin. Haastatteluilla ei olisi saatu selvitettyä yhtä monen opiskelijan kokemuksia käytettävissä olevilla resursseilla, mutta niillä olisi ehkä voitu saada syvällisempää tietoa opiskelijoiden kokemuksista. Myös haastateltujen opettajien määrä jäi toivottua pienemmäksi ja pääsin haastattelemaan ainoastaan sosiaali- ja terveysalan opettajia, vaikka olin toivonut saavani tietoa verkko-opintojaksoa koskevista kokemuksista myös eri alojen opettajilta. Tutkimuksen haasteeksi muodostui siis vastaajien ja haastateltavien pieni määrä. Jos määrä olisi ollut suurempi, tutkimuskysymyksiin ja tutkimusongelmaan olisi pystytty vastaamaan vielä kattavammin. Vastaajien ja haastateltavien suurempi määrä olisi myös parantanut tutkimuksen tulosten luotettavuutta.

Näin jälkepäin tarkasteluna olisin voinut tehdä joitakin asioita hieman toisin. Vaikka suunnittelin kyselyn huolellisesti, jälkepäin ilmeni seikkoja, joita en ollut osannut ottaa huomioon suunnitteluvaiheessa. Opiskelijoilta olisi esimerkiksi kannattanut taustakysymyksenä kysyä ajankohtaa, jolloin he olivat osallistuneet Tiedonhaku -verkko-opintojaksolle, koska he olivat voineet osallistua

sille opintojensa ensimmäisen tai toisen lukukauden aikana. Tulosten perusteella ei siis voitu päätellä, olisiko esimerkiksi opintojen ensimmäinen lukukausi ollut opiskelijoista toista lukukautta parempi ajankohta. Lisäksi olisin voinut lisätä joihinkin väittämiin vastausvaihtoehdon ”en osaa sanoa”. Esimerkiksi väittämässä ”Itseopiskelumateriaalin sisältämät opastusvideot ja linkit muille verkkosivuille tukivat oppimistani” vaihtoehto ”en osaa sanoa” olisi ollut hyvä ratkaisu, koska kaikki väittämään vastanneet opiskelijat eivät välttämättä olleet katsoneet itseopiskelumateriaalin sisältämiä opastusvideoita tai linkkejä. Kyselyn lopussa olisi voinut myös kysyä vapaata palautetta verkko-opintojaksosta sekä sitä, jäikö opiskelija kaipaamaan lisätietoa jostakin verkko-opintojaksolla käsitellystä aiheesta.

Tutkimus vastasi asetettuihin tutkimuskysymyksiin ja tutkimusongelmaan. Tutkimuksen tulosten pohjalta pystyttiin tunnistamaan useita Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa koskevia kehittämiskohteita ja kehittämisehdotuksia. Tulokset jäivät kuitenkin hieman pinnalliselle tasolle, eivätkä ne anna yleistettävää kuvaa verkko-opintojakson kehittämistarpeista kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden ja haastatteluihin osallistuneiden opettajien pienen lukumäärän vuoksi. Tutkimus antaa siis vain viitteitä siitä, mihin verkko-opintojakson kehittämisessä voisi panostaa. Tapaustutkimuksen luonteen vuoksi tuloksia ei luonnollisesti voida yleistää muihin tiedonhaun verkko-opintojaksoihin. Kyselyn pienen vastaajamäärän ja haastateltujen pienen määrän vuoksi tutkimusta toistamalla ei myöskään voida olettaa saatavan täysin samanlaisia tuloksia.

Tämän opinnäytetyön tekeminen opetti minulle paljon informaatiolukutaidon opetuksesta ja verkko-opetuksesta sekä tutkimuksen tekemisestä. Tiedonhaun opetus oli minulle ennestään tuttua suorittamani kirjasto- ja tietopalvelualan opintojen kautta ja tiedonhaun verkko-opetus Lappeenrannan tiedekirjastossa suorittamani ammattiharjoittelun kautta, mutta tätä työtä tehdessäni perehdyin näihin aiheisiin paljon syvällisemmin. Uskon oppimistani asioista olevan minulle hyötyä tulevaisuudessa mahdollisissa jatko-opinnoissa ja työelämässä – työskentelen sitten yleisessä tai tieteellisessä kirjastossa. Olen työn lopputulokseen tyytyväinen, ja toivon sen tarjoavan Lappeenrannan tiedekirjastolle tietoa, jota se voi hyödyntää tarjoamansa tiedonhaun verkko-opetuksen kehittämisessä.

Mahdollisissa jatkotutkimuksissa voitaisiin keskittyä selvittämään tarkemmin sitä, miten Tiedonhaku -verkko-opintojakson suoritukseen kuuluvaa kirjastopassia voisi kehittää, jotta opiskelijat kokisivat sen suorittamisen mielekkäämmäksi. Osa kyselyyn vastanneista opiskelijoista koki kirjastopassin suorittamisen epämielikkäänä tapana tutustua kirjastoon, mutta syitä tähän ei kuitenkaan

tässä tutkimuksessa juurikaan selvinnyt. Toinen mahdollinen jatkotutkimusaihe voisi olla sen tutkiminen, millaiset informaatiolukutaidot ammattikorkeakouluopinnot aloittavilla opiskelijoilla on. Tiedonhaun verkko-opetusta voidaan kehittää todella vastaamaan opiskelijoiden tarpeita vain jos tiedetään, millaisella tasolla opetuksen kohderyhmän informaatiolukutaidot ovat. Jatkotutkimuksessa voitaisiin myös tutkia tarkemmin kirjaston Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoille antaman tiedonhaun verkko-opetuksen vaikuttavuutta. Toisaalta vaikuttavuuden tutkiminen voi olla hankalaa, koska Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa on hyödynnetty ammattikorkeakoulun opintojaksoilla lähinnä vain tukimateriaalina.

LÄHTEET

Aho, H.-R. & Hollanti, P. 2007. Informaatiolukutaidon integroitu opetus: yhtä matkaa kohti kriittistä ajattelua. Teoksessa M. Toljamo & A. Vuorijärvi (toim.) Ammattikorkeakoulun opinnäytetyö kehittämiskohteenä. Käytännön kokemuksia ja perusteltuja puheenvuoroja. Oulu: Oulun seudun ammattikorkeakoulu, 162–169. Viitattu 30.10.2016, <http://www.oamk.fi/opinnaytehanke/docs/opinnaytetyokirja.pdf>.

Alaterä, A. & Halttunen, K. 2002. Tiedonhaun perusteet. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu.

AMKIT-konsortion IL-ECTS-työryhmä 2007. Halu, hinku ja himo: informaatiolukutaito ammattikorkeakouluissa. Viitattu 30.8.2016, https://wiki.hamk.fi/download/attachments/42010175/Halu_Hinku_Himo.pdf?version=1&modificationDate=1413185289000&api=v2.

Arene ry 2006. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleiset kompetenssit. Viitattu 9.10.2016, <http://people.arcada.fi/~cwg/h%F6gre%20yh-examen/Yleiset%20kompetenssit%20tutkintotasoittain%2019042006-1.doc>.

Aro, A. & Asplund, J. 2016. Tiedonhaun maisemat laajentuvat – yhteistyötä, verkko-opetusta ja videoita. Signum 49 (1). Viitattu 10.10.2016, <http://ojs.tsv.fi/index.php/signum/article/view/56940/19023>.

Association of College and Research Libraries (ACRL) 2016a. Framework for Information Literacy for Higher Education. Viitattu 10.10.2016, <http://www.ala.org/acrl/standards/ilframework>.

Association of College and Research Libraries (ACRL) 2016b. Information Literacy Competency Standards for Higher Education. Viitattu 9.10.2016, <http://www.ala.org/acrl/standards/information-literacycompetency>.

Gaunt, J., Morgan, N., Somers, R., Soper, R. & Swain, E. 2009. Opas informaatiolukutaidon opetukseen. Suom. S. Niininen, T. Pohjola & E. Ritala. 2. korjattu ja täydennetty painos. Kokkola: Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Hakkarainen, P. 2008. PBL informaatiolukutaidon yhteisöllisenä tukena ja näkyväksi tekijänä. Teoksessa E. Sormunen & E. Poikela (toim.) Informaatio, informaatiolukutaito ja oppiminen. Tampere: Tampere University Press, 134–164.

Heikkanen-Vainikka, T. 2016a. Fuksiopastukset ja fuksipassi. Kirjastos sihteeri, Lappeenrannan tiedekirjasto. Sähköpostiviesti 12.9.2016.

Heikkanen-Vainikka, T. 2016b. VL: Opinnäytetyön tilanteesta. Kirjastos sihteeri, Lappeenrannan tiedekirjasto. Sähköpostiviesti 12.10.2016.

Heikkilä, T. 2014. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita.

Helsingin yliopiston kirjasto 2016. The ACRL Information literacy framework for higher education – Informaatiolukutaidon kehykset: Kehykset (6). Viitattu 21.11.2016, <http://libraryguides.helsinki.fi/IL-frames/kehykset>.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Iivonen, M., Tevaniemi, J. & Toivonen, L. 2007. Informaatiolukutaidon opetus – kumppanuutta käytännössä. Teoksessa A. Nevgi (toim.) Informaatiolukutaito yliopisto-opetuksessa. Helsinki: Palmenia, 147–165.

Informaatiolukutaidon osaamistavoitteet yliopisto- ja korkeakouluopetuksessa 2006. Viitattu 9.10.2016, <http://www.helsinki.fi/infolukutaito/ILopetus/osaamistavoitteet.htm>.

Juntunen, A. 2007. Verkko-oppimateriaalien arviointi kurssin kehittäjän apuna TieDot-hankkeessa. Teoksessa A. Nevgi (toim.) Informaatiolukutaito yliopisto-opetuksessa. Helsinki: Palmenia, 167–181.

Jyväskylän yliopisto 2010a. Oppimisalustat. Viitattu 15.1.2017, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/mit/virtuaaliset-oppimisympaeristoet/oppimisympaeristoet-ja-alustat/oppimisalustat>.

Jyväskylän yliopisto 2010b. Verkko-oppimateriaaleista. Viitattu 15.1.2017, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/mit/virtuaaliset-oppimisympaeristoet/oppimateriaalit-verkossa/verkko-oppimateriaaleista>.

Jyväskylän yliopisto 2010c. Virtuaalinen oppimisympäristö. Viitattu 16.1.2017, <https://koppa.jyu.fi/avoimet/mit/virtuaaliset-oppimisympaeristoet/oppimisympaeristoet-ja-alustat/oppimisympaeristoejen-ja-alustojen-taustaa-1/virtuaalinen-oppimisympaeristoe-1>.

Järvelin, K. & Sormunen, E. 2010. Tiedon tallennus ja haku. Teoksessa S. Serola (toim.) Ote informaatiosta. Johdatus informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan. Helsinki: BTJ Kustannus, 155–210.

Kananen, J. 2013. Case-tutkimus opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 143. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kananen, J. 2015. Opinnäytetyön kirjoittajan opas. Näin kirjoitan opinnäytetyön tai pro gradun alusta loppuun. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 202. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Kansalliskirjasto 2016. C.11 Käyttäjäkoulutus. Tieteellisten kirjastojen tilastotietokanta. Viitattu 7.10.2016, <https://yhteistilasto.lib.helsinki.fi/?orgs=686&years=2015&stats=3#results>.

Karjalainen, K. 2005. Laadukasta verkko-oppimateriaalia tuottamassa. Viitattu 6.4.2016, http://www.oppi.uef.fi/uku/vopla/tiedostot/Laatukasikirja/Oppimateriaali/laadukasta%20verkko-oppimateriaalia%20tuottamassa_final.pdf.

Keskisarja, V., Sivunen, J., Väänänen, M. & Ryymin, E. 2016. Digiopettaja ja onnistunut verkko-kurssi. Viitattu 19.1.2017, <https://unlimited.hamk.fi/amatillinen-osaaminen-ja-opetus/digiopettaja-ja-onnistunut-verkkokurssi/#.WRB8cMYIHIV>.

Koli, H. & Silander, P. 2006. Verkko-opetuksen työkalupakki – oppimisaihiosta oppimisprosessiin. 2. painos. Helsinki: Oy Finn Lectura Ab.

Kraemer, E., Lombardo, S. & Lepkowski, F. 2007. The Librarian, the Machine, or a Little of Both: A Comparative Study of Three Information Literacy Pedagogies at Oakland University. Viitattu 9.10.2016, <https://our.oakland.edu/bitstream/handle/10323/2193/librarianmachineboth.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LUT) 2016a. Avaintietoa ja lukuja 2015. Viitattu 5.9.2016, <http://www.lut.fi/tutustu-meihin/yliopiston-esittely/avaintietoa>.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LUT) 2016b. Kandidaattiohjelmat (3 + 2 vuotta). Viitattu 3.12.2016, <http://www.lut.fi/opiskelu/kandidaattiohjelmat>.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LUT) 2016c. Tohtoriopinnot LUT:ssa. Viitattu 3.12.2016, <http://www.lut.fi/opiskelu/tohtoriopinnot>.

Lappeenrannan teknillinen yliopisto (LUT) 2016d. Yliopiston esittely. Viitattu 3.12.2016, <http://www.lut.fi/tutustu-meihin/yliopiston-esittely>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2012. Lappeenrannan tiedekirjasto. Esite. (ei julkaisupaikkaa.) Viitattu 5.9.2016, http://www.lut.fi/documents/10633/54934/esite_A5_suomiengl_11102012.pdf/ecaf5f13-11dd-4008-8e99-34838e62df87.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2013. Saimian opetusseite. Viitattu 5.9.2016, <http://www.lut.fi/documents/10633/29950/opetusseite-Saimia-15012013.pdf/13e237b8-6cbb-45c3-8591-274fc771b700>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2014. Tiedonhaun opetus ja opetuksen tilaaminen. Sisäinen lähde. Viitattu 21.9.2016, <https://intranet.lut.fi/expertandsupportservices/kirjasto/tiedonhaunopetusjaopetuksentilaaminen/Pages/Default.aspx>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2015. Laatutavoitteet. Sisäinen lähde. Viitattu 5.9.2016, <https://intranet.lut.fi/expertandsupportservices/kirjasto/laatutavoitteet/Pages/Default.aspx>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016a. Kirjaston säpinäviikot takanapäin. Viitattu 23.10.2016, <https://pulpfaction.wordpress.com/2016/10/12/kirjaston-sapinaviikot-takanapain/>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016b. Kirjastopassi 2016. Tekijän hallussa.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016c. Oppimistehtävät. Sisäinen lähde. Viitattu 12.10.2016, <https://moodle.saimia.fi/amk/course/view.php?id=3283§ion=7>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016d. Tiedonhaku. Sisäinen lähde. Viitattu 18.10.2016, <https://moodle.saimia.fi/amk/course/view.php?id=3283>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016e. Tiedonhaun opetus. Viitattu 5.9.2016, <http://www.lut.fi/kirjasto/opettajalle/tiedonhaun-opetus>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016f. Tietoa Lappeenrannan tiedekirjastosta. Viitattu 5.9.2016, <http://www.lut.fi/kirjasto/tietoa-kirjastosta;jsessionid=E38BDD71CC724304A141B2B9C82F5762>.
wwwlut1.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016g. Tilat ja laitteet. Viitattu 5.9.2016, <http://www.lut.fi/kirjasto/tietoa-kirjastosta/tilat-ja-laitteet>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016h. Verkko-opintojakson suorittaminen. Sisäinen lähde. Viitattu 12.10.2016, <https://moodle.saimia.fi/amk/course/view.php?id=3283§ion=1>

Lappeenrannan tiedekirjasto 2016i. Yleistä kirjastosta. Sisäinen lähde. Viitattu 12.10.2016, <https://moodle.saimia.fi/amk/mod/page/view.php?id=170521>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2017a. Kirjan sijainti 1. Sisäinen lähde. Viitattu 7.1.2017, <https://moodle.saimia.fi/amk/mod/quiz/view.php?id=170544>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2017b. Lappeenrannan tiedekirjasto. Esite. (ei julkaisupaikkaa.) Viitattu 7.1.2017, <http://www.lut.fi/documents/10633/54934/tervetuloa-tiedekirjastoon-suomi.pdf/4f6259eb-b42c-4554-b648-faa6874cf63c>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2017c. Lappeenrannan tiedekirjaston Finna-hakupalvelut. Viitattu 7.1.2017, <https://wilma.finna.fi/saimia/Content/about>.

Lappeenrannan tiedekirjasto 2017d. Yhteystiedot. Viitattu 7.1.2017, <http://www.lut.fi/kirjasto/yhteystiedot>.

Moodle 2016. About Moodle. Viitattu 6.4.2017, https://docs.moodle.org/32/en/About_Moodle.

Moodle 2017. Moodle Statistics. Viitattu 6.4.2017, <https://moodle.net/stats/>.

Mäkelä, P. 2015. Avoimet massiiviset verkkokurssit ammattikorkeakoulun opetuksessa. Teoksessa A. Haasio, M. Zechner & S. Päällysaho (toim.) Internet, verkkopalvelut ja tietotekniset ratkaisut opetuksessa ja tutkimuksessa. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 22. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu, 13–23. Viitattu 15.1.2017, <https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/103048/A22.pdf?sequence=1>.

Nevgi, A. & Löfström, E. 2005. Yliopistollinen verkko-opetus. Teoksessa A. Nevgi, E. Löfström & A. Evälä (toim.) Laadukkaasti verkossa. Yliopistollisen verkko-opetuksen ulottuvuudet. Helsinki: Helsingin yliopisto, 17–32. Viitattu 17.1.2017, <http://www.helsinki.fi/ktl/julkaisut/lv/laadukkaastiverkossa.pdf>.

Nevgi, A. & Tirri, S. 2003. Hyvää verkko-opetusta etsimässä. Kasvatusalan tutkimuksia 15. Helsinki: Suomen Kasvatustieteellinen Seura.

Nurkka, A., Talikka, M. & Karjalainen, M-L. 2005. Verkko-oppimateriaalin laatu. Teoksessa J. Sariola & A. Evälä (toim.) Verkko-opetuksen laatu yliopisto-opetuksessa. Verkko-opetuksen laadunhallinta ja laatupalvelu -hankkeen raportti I. Helsinki (ei julkaisijaa), 51–67. Viitattu 6.4.2017, http://www.oppi.uef.fi/uku/vopla/tiedostot/Artikkelit/Vopla_esiselvitys.pdf.

Puttonen, K. & Hakala, H. 2008. Informaatiolukutaito ammatillisen asiantuntijuuden oppimisprosessissa. Teoksessa O. Kallioinen (toim.) Oppiminen Learning By Developing -toimintamallissa. Laurea Publications A61. Vantaa: Laurea, 44–61. Viitattu 9.10.2016, <https://www.laurea.fi/dokumentit/Documents/A61.pdf>.

Saarti, J. 2007. Informaatiolukutaito-tavoitteiden integroiminen yliopisto-opetukseen – Kuopion yliopiston kokemuksia. Teoksessa A. Nevgi (toim.) Informaatiolukutaito yliopisto-opetuksessa. Helsinki: Palmenia, 127–145.

Saimaan ammattikorkeakoulu (Saimaan AMK) 2016a. AMK-tutkinnot. Viitattu 12.10.2016, <http://www.saimia.fi/fi-FI/koulutustarjonta/amk-tutkinnot>.

Saimaan ammattikorkeakoulu (Saimaan AMK) 2016b. Esittely. Viitattu 5.9.2016, <http://www.saimia.fi/fi-FI/esittely>.

Saimaan ammattikorkeakoulu (Saimaan AMK) 2016c. Koulutustarjonta ja hakeminen. Viitattu 17.11.2016, <http://www.saimia.fi/fi-FI/koulutustarjonta>.

Saimaan ammattikorkeakoulu (Saimaan AMK) 2016d. Yhteiskuntavastuuraportti 2015. Viitattu 5.9.2016, http://www.saimia.fi/docs/julkaisut/raportit/yhteiskuntavastuuraportti_2015.pdf.

Saimaan ammattikorkeakoulu (Saimaan AMK) 2016e. Ylemmät AMK-tutkinnot. Viitattu 17.10.2016, <http://www.saimia.fi/fi-FI/koulutustarjonta/yamk-tutkinnot>.

Sanastokeskus TSK 2016. Tiedonhaku. Viitattu 26.11.2016, <http://www.tsk.fi/cgi-bin/netmot.exe?UI=figr&height=161&qfind=tiedonhaku>.

Savolainen, R. 1999. Tiedontarpeet ja tiedonhankinta. Teoksessa I. Mäkinen (toim.) Tiedon tie. Johdatus informaatiotutkimukseen. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu Oy, 73–109.

Savolainen, R. 2010. Tiedonhankintatutkimuksen lähtökohtia. Teoksessa S. Serola (toim.) Ote informaatiosta. Johdatus informaatiotutkimukseen ja interaktiiviseen mediaan. Helsinki: BTJ Kustannus, 75–115.

Savolainen, S. 2016a. Tiedekirjaston tarjoama tiedonhaun opetus Saimaan amk:n opiskelijoille. Informaatikko, Lappeenrannan tiedekirjasto. Sähköpostiviesti 1.9.2016.

Savolainen, S. 2016b. Informaatikko. Lappeenrannan tiedekirjasto. Keskustelu 15.9.2016.

Sipola, T. 2012. Information Specialists as Facilitators of Learning on an Online Course on Information Skills Training. Case Study: Library Course for History Students in the Optima Learning Environment at the Pegasus Library. Teoksessa R. Gwyer, R. Stubbings & G. Walton (toim.) The

Road to Information Literacy – Librarians as Facilitators of Learning. IFLA Publications 157. Berlin/Boston: De Gruyter Saur, 297–310.

Sormunen, E. & Poikela, E. 2008. Informaatiolukutaito ja oppiminen. Teoksessa E. Sormunen & E. Poikela (toim.) Informaatio, informaatiolukutaito ja oppiminen. Tampere: Tampere University Press, 9–34.

Suomen yliopistokirjastojen neuvosto & AMKIT 2013. Suositus Suomen korkeakouluille. Informaatiolukutaito korkeakouluopinnoissa. Viitattu 29.8.2016, http://yliopistokirjastot.fi/wp-content/uploads/2015/06/ILsuositus_FI.pdf.

Suominen, R. & Nurmela, S. 2011. Verkko-opettaja. Helsinki: WSOYpro Oy.

Syvälähti, K. & Asplund, A. 2015. Kansainväliset informaatiolukutaidon osaamistavoitteet muuttuvat – mitä, miksi ja miten? Signum 48 (2), 9–13. Viitattu 9.10.2016, <http://ojs.tsv.fi/index.php/signum/article/view/52210/16184>.

Talikka, M. 2006. Kokemuksia räätälöidystä informaatiolukutaidon verkko-opetuksesta yliopistossa. Teoksessa Oppiva opettaja 3. Verkko-opetusta Lappeenrannan teknillisessä yliopistossa. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Hallinnon julkaisuja 155. Lappeenranta: Lappeenrannan teknillinen yliopisto, 63–73. Viitattu 12.12.2016, <http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/31003/TMP.objres.197.pdf>.

Talikka, M. 2016a. Informaatikko, Lappeenrannan tiedekirjasto. Keskustelu 9.8.2016.

Talikka, M. 2016b. Informaatikko, Lappeenrannan tiedekirjasto. Keskustelu 19.9.2016.

Talikka, M. 2016c. Informaatikko, Lappeenrannan tiedekirjasto. Puhelinkeskustelu 2.9.2016.

Talikka, M. 2016d. Informaatikko, Lappeenrannan tiedekirjasto. Puhelinkeskustelu 14.10.2016.

Talikka, M. 2016e. Opinnäytetyön aikataulu. Informaatikko, Lappeenrannan tiedekirjasto. Sähköpostiviesti 21.11.2016.

Talikka, M. 2016f. Opinnäytetyöstä. Informaatikko, Lappeenrannan tiedekirjasto. Sähköpostiviesti 26.8.2016.

Talikka, M., Tahvanainen, I. & Värri, H. 2013. Blended Learning in Information Literacy Education. How to Make the Resources Stretch? Proceedings of the IATUL Conference. Paper 41. Viitattu 9.10.2016, <http://docs.lib.purdue.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1964&context=iatul>.

Tevaniemi, J., Valovirta, S. & Tiitinen, K. 2009. Tiedonhankintataitojen opetuksen kehittäminen on jatkuva prosessi. *Signum* 42 (2). Viitattu 10.10.2017, <https://journal.fi/signum/article/view/3506/3256>.

Tilastokeskus 2017. Tilastojen ABC. Viitattu 8.3.2017, http://tilastokoulu.stat.fi/verkko-koulu_v2.xql?page_type=sisalto&course_id=tkoulu_tikt&lesson_id=2&subject_id=4.

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. 11., uudistettu painos. Helsinki: Tammi.

Verkko-opetuksen laadunhallintaa tukevia palveluja 2005. Teoksessa J. Sariola & A. Evälä (toim.) Verkko-opetuksen laatu yliopisto-opetuksessa. Verkko-opetuksen laadunhallinta ja laatupalvelu-hankkeen raportti I. Helsinki (ei julkaisijaa), 92–94. Viitattu 6.4.2017, http://www.oppi.uef.fi/uku/vopla/tiedostot/Artikkelit/Vopla_esiselvitys.pdf.

Viiru, M. 2016. Tilastotietoa opinnäytetyötä varten. Koulutussuunnittelija. Saimaan ammattikorkeakoulu. Sähköpostiviesti 21.9.2016.

Vilka, H. 2007. Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Vilka, H. 2015. Tutki ja kehitä. 4., uudistettu painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ylönen, I. 2007. Tiedonhankinnan opetuksen kehittäminen -hanke Jyväskylän yliopiston kirjastossa. Hankeraportti. Jyväskylän yliopiston julkaisuja 44. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 10.1.2017, <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18310/9789513927875.pdf?sequence=1>.

LIITTEET

Liite 1. Saimaan ammattikorkeakoulun koulutusalat ja tutkintonimikkeet

Liite 2. Tiedonhaku -verkko-opintojakson sisältö aihealueittain

Liite 3. Kyselyn saate

Liite 4. Kyselylomake

Liite 5. Haastattelupyyntö

Liite 6. Teemahaastattelurunko

SAIMAAN AMMATTIKORKEAKOULUN KOULUTUSALAT JA TUTKINTONIMIKKEET LIITE 1
VUONNA 2016

Koulutusala	Tutkintonimike
Sosiaali- ja terveysala	Ensihoitaja (AMK) Fysioterapeutti (AMK) Sairaanhoitaja (AMK) Sosionomi (AMK) Terveydenhoitaja (AMK) Ensihoitaja (ylempi AMK), Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen Fysioterapeutti (ylempi AMK), Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen Sairaanhoitaja (ylempi AMK), Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen Sosionomi (ylempi AMK), Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen Sosionomi (ylempi AMK), Uusyhteisöllisyys, osallisuus ja johtaminen Terveydenhoitaja (ylempi AMK), Sosiaali- ja terveysalan johtaminen ja kehittäminen
Tekniikka	Insinööri (AMK), Konetekniikka Insinööri (AMK), Rakennus- ja yhdyskuntatekniikka Rakennusmestari (AMK), Rakennusalan työnjohto Bachelor of Engineering Insinööri (ylempi AMK), Rakentaminen
Liiketalous	Tradenomi (AMK), Liiketalous Bachelor of Business Administration Tradenomi (ylempi AMK), Liiketalous Master of Business Administration
Hotelli- ja ravintola-ala	Restonomi (AMK), Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohto Bachelor of Hospitality Management Restonomi (ylempi AMK), Hotelli- ja ravintola-alan liikkeenjohto
Kuvataide	Kuvataiteilija (AMK) Kuvataiteilija (ylempi AMK)

Lähde: Saimaan ammattikorkeakoulu 2016. Hakijan opas 2016. Viitattu 12.10.2016, https://www.saimia.fi/haku/docs/saimia_hakijan_opas_2016.pdf. ja Saimaan ammattikorkeakoulu 2016. Ylemmät AMK-tutkinnot. Viitattu 17.10.2016, <https://www.saimia.fi/fi-FI/koulutustarjonta/yamk-tutkinnot>.

Aihealueen otsikko	Aihealueen sisältö
Verkko-opintojakson suorittaminen	<ul style="list-style-type: none"> – Verkko-opintojakson suorittamisohjeet – Verkko-opintojakson suoritusvaatimukset: 1) kirjastopassin suorittaminen kirjastovierailulla, 2) itseopiskelumateriaaliin tutustuminen, 3) oppimistehtävien tekeminen hyväksytysti
Tutustuminen kirjastoon	<ul style="list-style-type: none"> – Kirjastopassin suorittamisohjeet – Kirjastovierailun korvaava tehtävä
Lappeenrannan tiedekirjasto	<ul style="list-style-type: none"> – Kirjaston kokoelmat ja palvelut – Kolme opastusvideota: lainausautomaatin käyttö, palautusautomaatin käyttö, varatun aineiston omatoiminen noutaminen
Finna-hakupalvelu	<ul style="list-style-type: none"> – Saimia Finna (Saimaan AMK:n Finna-hakupalvelu) – Tietokannat – Eri tietokantatyypit – Saimaan AMK:n käytössä olevat kotimaiset ja ulkomaiset tietokannat – Theseus (Saimaan AMK:n ja muiden ammattikorkeakoulujen opinnäytetyöt)
Tiedon hakeminen	<ul style="list-style-type: none"> – Aiheen jäsentäminen – Tietokannan valinta – Hakusanojen valinta – Hakutekniikat: hakusanojen katkaisu, hakusanojen yhdistely Boolean operaattorien ja läheisyysoperaattoreiden avulla, fraasihaku, haun kohdistaminen eri kenttiin – Hakutuloksen arviointi – Haun tarkentaminen
Tiedon luotettavuus ja tiedon käyttäminen	<ul style="list-style-type: none"> – Tiedon luotettavuuden arvioiminen – Tiedonlähteisiin viittaaminen
Oppimistehtävät	<ul style="list-style-type: none"> – Oppimistehtävät: 1) Kirjan sijainti 1–7, 2) Kokoelmat ja palvelut, 3) Tiedonhakutekniikka ja tiedon käyttäminen

Hyvä opiskelija!

Olen kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelija Oulun ammattikorkeakoulusta ja teen Lappeenrannan tiedekirjastolle opinnäytetyötä, jossa **kartoitan Saimaan ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kokemuksia Tiedonhaku- ja Tiedonhaku YAMK -verkko-opintojaksoista**. Tämä viesti on lähetetty sinulle edellä mainittujen verkko-opintojaksojen osallistujatietojen perusteella.

Pyytäisin sinua vastaamaan näitä **verkko-opintojaksoja koskevaan palautekyselyyn**. Vastamalla kyselyyn autat paitsi minua opinnäytetyössäni, myös Lappeenrannan tiedekirjastoa tiedonhaun verkko-opetuksen kehittämisessä.

Kyselyyn vastanneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken **arvotaan kolme elokuvalippua**. Liput ovat käytettävissä Lappeenrannan Nuijamies ja Kino-Aula -elokuvateattereissa 30.9.2017 saakka. Jos haluat osallistua arvontaan, voit jättää sähköpostiosoitteesi kyselyn viimeisellä sivulla. Yhteystietojasi käytetään ainoastaan arvontaan.

Kaikki vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja nimettöminä. Tulokset raportoidaan niin, etteivät yksittäiset vastaajat ole niistä tunnistettavissa. Tulokset julkaistaan keväällä 2017 valmistuvassa opinnäytetyössä ammattikorkeakoulujen julkaisuarkisto Theseuksessa.

Kyselyyn vastaaminen on helppoa ja vie vain noin viisi minuuttia. Vastausaikaa on 5.2.2017 saakka.

Pääset kyselyyn viestin lopussa olevasta linkistä.

Vastaamisesta kiittäen,

Henna Peltonen

[sähköpostiosoite poistettu]

Tiedonhaku ja Tiedonhaku YAMK -verkko-opintojaksojen palautekysely

TAUSTATIEDOT

1. Koulutusalaasi *

- Hotelli- ja ravintola-ala
- Kuvataide
- Liiketalous
- Sosiaali- ja terveysala
- Tekniikka

2. Verkko-opintojakso, jota arvioit *

- Tiedonhaku (AMK-opiskelijat)
- Tiedonhaku YAMK (YAMK-opiskelijat)

KIRJASTOON TUTUSTUMINEN KIRJASTOPASSIN AVULLA

Verkko-opintojaksolla tutustuttiin kirjaston kokoelmiin ja palveluihin kirjastopassin tehtävien avulla. Kirjastopassin pystyi suorittamaan kirjaston järjestämissä kirjastopassiopastuksissa.

3. Tutustuitko kirjastoon kirjastopassin tehtävien avulla? *

- Kyllä
- En

4. Arvioi seuraavia kirjastopassia koskevia väittämiä asteikolla 1–4. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4
Koin kirjastopassin suorittamisen mielekkäänä tapana tutustua kirjastoon.	☐	☐	☐	☐
Kirjastopassin suorittuani osaan käyttää kirjaston kokoelmia ja palveluja.	☐	☐	☐	☐
Kirjastopassin suorittamisen ajankohta oli sopiva.	☐	☐	☐	☐

5. Miten kirjastopassin suorittamistapaa voisi mielestäsi kehittää?

ITSEOPISKELUMATERIAALI

Verkko-opintojaksoon kuului Moodle-oppimislustalla oleva itseopiskelumateriaali, jonka aihepiirejä olivat muun muassa kirjaston kokoelmat ja palvelut, tietokannat, Saimia Finna -hakupalvelu sekä tiedon hakeminen, arviointi ja käyttäminen.

6. Tutustuitko verkko-opintojakson itseopiskelumateriaaliin? *

- Kyllä
 En

7. Arvioi seuraavia verkko-opintojakson itseopiskelumateriaalia koskevia väittämiä asteikolla 1–4. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4
Itseopiskelumateriaali oli helppokäyttöistä.	☐	☐	☐	☐
Itseopiskelumateriaali oli selkeää.	☐	☐	☐	☐
Itseopiskelumateriaali oli havainnollista.	☐	☐	☐	☐
Itseopiskelumateriaalin sisältämät opastusvideot ja linkit muille verkkosivuille tukivat oppimistäni.	☐	☐	☐	☐

8. Miten itseopiskelumateriaalia voisi mielestäsi kehittää?

OPPIMISTEHTÄVÄT

Verkko-opintojaksoon kuului Moodle-oppimisalustalla olevia oppimistehtäviä. Ensimmäisessä tehtävässä etsittiin annetun kirjan sijaintitieto Saimia Finnasta. Toisessa tehtävässä vastattiin kymmeneen kirjaston kokoelmia ja palveluita koskevaan tosi/epätosi -väittämään ja kolmannessa tehtävässä kymmeneen tiedonhakutekniikkaa ja tiedon käyttämistä koskevaan tosi/epätosi -väittämään.

9. Teitkö verkko-opintojaksoon kuuluvia oppimistehtäviä? *

- Kyllä
 En

10. Arvioi seuraavia verkko-opintojakson oppimistehtäviä koskevia väittämiä asteikolla 1–4. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4
Oppimistehtävät olivat mielekkäitä.	☐	☐	☐	☐
Oppimistehtävien ohjeistus oli selkeää.	☐	☐	☐	☐
Oppimistehtävät tukivat minua asioiden oppimisessa.	☐	☐	☐	☐

11. Oliko oppimistehtäviä mielestäsi *

- liian vähän
 sopivasti
 liian paljon

12. Olivatko oppimistehtävät mielestäsi *

- liian helppoja
 sopivia
 liian vaikeita

13. Miten oppimistehtäviä voisi mielestäsi kehittää?

VERKKO-OPINTOJAKSO KOKONAISUUTENA

14. Arvioi seuraavia verkko-opintojaksoa koskevia väittämiä asteikolla 1–4. *

	Täysin eri mieltä	Jokseenkin eri mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Täysin samaa mieltä
	1	2	3	4
Verkko-opintojakson suoritusohjeet olivat selkeät.	☐	☐	☐	☐
Verkko-opintojakso soveltui hyvin kirjastonkäytön ja tiedonhaun perusteiden opiskeluun.	☐	☐	☐	☐
Koen verkko-opintojakson kehittäneen tiedonhakutaitojani.	☐	☐	☐	☐
Uskon verkko-opintojaksolla oppimistani asioista olevan minulle hyötyä opinnoissani.	☐	☐	☐	☐

15. Oliko verkko-opintojakson ajoitus mielestäsi *

- liian aikainen
 sopiva
 liian myöhäinen

16. Tähän voit halutessasi perustella vastauksesi verkko-opintojakson ajoitusta koskevaan kysymykseen.

17. Minkä arvosanan antaisit verkko-opintojaksolle kokonaisuutena? *

- 1
 2
 3
 4
 5

KEHITTÄMISEHDOTUKSET

18. Tässä voit vielä halutessasi esittää ehdotuksia verkko-opintojakson kehittämiseksi.

19. Jätä tähän yhteystietosi, jos haluat osallistua elokuvalippujen arvontaan.

Sähköposti	<input type="text"/>
------------	----------------------

Hei!

Olen kirjasto- ja tietopalvelualan opiskelija Oulun ammattikorkeakoulusta ja teen Lappeenrannan tiedekirjastolle opinnäytetyötä, jossa selvitän kirjaston Saimaan ammattikorkeakoululle tarjoaman Tiedonhaku -verkko-opintojakson mahdollisia kehittämistarpeita. Kehittämistarpeiden selvittämiseksi toteutan kyselyn Tiedonhaku -verkko-opintojaksolle osallistuneille opiskelijoille sekä haastattelen opettajia, joiden opettamiin opintojaksoihin tämä verkko-opintojakso on sisältynyt.

Sain Lappeenrannan tiedekirjastolta tiedon, että olette olleet opettajana opintojaksolla, johon Tiedonhaku -verkko-opintojakso on liittynyt. Olisitteko mahdollisesti halukas osallistumaan opinnäytetyöhöni kuuluvaan haastatteluun?

Haastattelussa kartoitetaan Tiedonhaku -verkko-opintojaksoon liittyviä kokemuksia ja näkemyksiä. Haastattelu toteutetaan teemahaastatteluna. Teemat ovat verkko-opintojakson 1) toteutus ja sisältö, 2) ajoitus, 3) hyödyllisyys, 4) kehittämisehdotukset ja 5) alakohtainen räätälöinti. Haastattelu kestää noin puoli tuntia ja se nauhoitetaan suostumuksellanne. Tulokset käsitellään luottamuksellisesti ja raportoidaan halutessanne nimettöminä.

Pyrin toteuttamaan haastattelut helmikuun alkupuolella, viikoilla 5 ja 6. Haastattelujen tarkempi ajankohta ja paikka voidaan päättää sen mukaan, miten teille sopii.

Vastaan mielelläni mahdollisiin kysymyksiin liittyen haastatteluun ja opinnäytetyöhön.

Ystävällisin terveisin

Henna Peltonen

[sähköpostiosoite ja puhelinnumero poistettu]

TAUSTATIEDOT

Haastateltava

- Minkä koulutusohjelman/koulutusohjelmien opiskelijoita opetat?

Opintojakso, johon Tiedonhaku opintojakso on liittynyt

- Mihin opettamaasi opintojaksoon Tiedonhaku -verkko-opintojakso on liittynyt? (laajuus, ajoitus?)
- Miten Tiedonhaku -verkko-opintojaksoa on hyödynnetty tällä opintojaksolla?
- Tiedonhaku -verkko-opintojakson suoritus koostuu kirjastopassin suorittamisesta, itseopiskelumateriaaliin tutustumisesta ja oppimistehtävien tekemisestä. Mitä näistä osista opiskelijat ovat tehneet opettamallasi opintojaksolla? Onko näiden osien suorittaminen ollut opiskelijoille pakollista?

TEEMAT**1. Verkko-opintojakson toteutus ja sisältö**

Kirjastopassi

- Mitä mieltä olet kirjastopassin toteutuksesta ja sisällöstä?
- Miten kirjastopassia voisi mielestäsi kehittää?

Itseopiskelumateriaali

- Mitä mieltä olet verkko-opintojakson itseopiskelumateriaalin toteutuksesta ja sisällöstä?
- Miten itseopiskelumateriaalia voisi mielestäsi kehittää?

Oppimistehtävät

- Mitä mieltä olet verkko-opintojakson oppimistehtävien toteutuksesta ja sisällöstä?
- Miten oppimistehtäviä voisi mielestäsi kehittää?

Verkko-opintojakson soveltuvuus kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen

- Miten verkko-opintojakso mielestäsi soveltuu kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetukseen?

2. Verkko-opintojakson ajoitus

- Millaisena pidät verkko-opintojakson ajoitusta?
- Mikä on mielestäsi oikea ajankohta verkko-opintojakson toteutukselle? Miksi?

3. Verkko-opintojakson hyödyllisyys

- Miten hyödyllisenä näet verkko-opintojakson?
- Miten hyvin verkko-opintojakso mielestäsi tukee muuta opetusta?

4. Kehittämisehdotukset

- Millaisia ehdotuksia sinulla on verkko-opintojakson kehittämiseksi?

5. Verkko-opintojakson alakohtainen räätälöinti

- Koetko, että verkko-opintojakson alakohtaiselle räätälöinnille olisi tarvetta (jos ajattelet asiaa oman alasi kannalta)?
- Jos kyllä, niin miten alakohtaisuus tulisi mielestäsi ottaa verkko-opintojaksolla huomioon?